

Kéthetente megjelenő magazin | ára: 600 Ft | 87. évfolyam, 11-12. szám | 2022. március 27. – április 3. | Evangélikus.hu

EVANGÉLIKUS Élet

**Kirándulás mások
belső szobájába**

**A krisztusi
cselekvő szeretet
a legnagyobb misszió**

**Jézus az
elsősegélydobozzal**

**Irgalmas samaritánusok
a határon**

**Bajor püspöki látogatás és
egyházi segítségnyújtás**

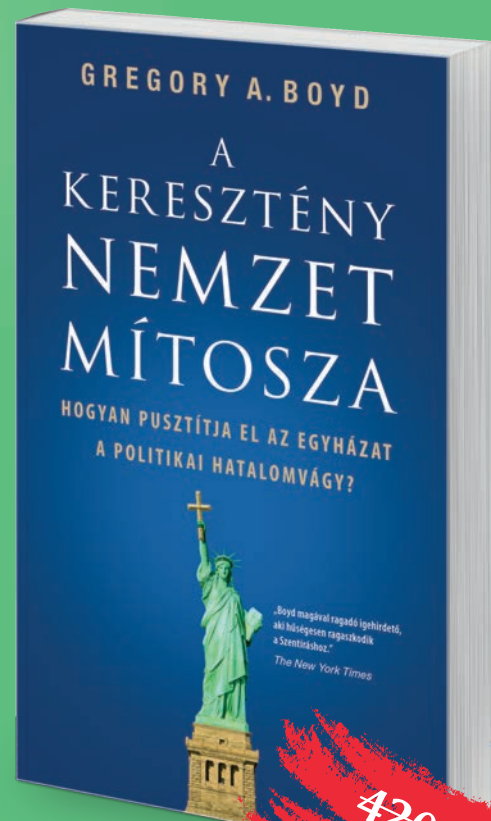
**Telt házas evangélikus
jótékonyági koncert**

MEGJELENT!

Jogos-e az önvédelem, létezik-e igazságos háború, vállalhat-e katonai szolgálatot keresztény ember?

Törekedhet-e az egyház arra, hogy hatalommal igyekezzon átformálni a világot? Mitől keresztény egy nemzet? Gregory A. Boyd amerikai presbiteriánus teológus, igehirdető a könyvében többek között ezeket a kérdéseket is megválaszolja. Krisztus Golgotán megnyilvánult szeretetének radikális követésére, megalkuvás nélküli, erőszakmentes alárendelésre hív. Bálványokat és tabukat döntögetve leplezi le a hamis motivációkat, és sarkall az evangelikál evidenciák újragondolására.

4200-Ft
3360 Ft

„Boyd magával ragadó igehirdető, aki hűségesen ragaszkodik a Szentírásához.”

The New York Times

Lutherkiado.hu

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8.30–17 óra között.

kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

SEGÍTŐ KEZEK

„Jézus Krisztus mondja: »...aki énhozám jön, azt én nem küldöm el...« (Jn 6,37) Soha nem volt még ennyire szívbe markoló az év ígéje számomra. Sok más lelkéssel ellentétben én még nem beszéltem róla ebben az évben, pedig év elején szokás... Úgy tűnik, most jött el az ideje. Nem véletlen...” – írja Horváth-Csitári Boglárka a *Küldetés* rovatban olvasható írásában, melynek fókuszában az ukrán háború elől menekülők megsegítése és a krisztusi cselekvő szeretet áll.

Végtelenül szomorú, hogy még mindig meghatározzák mindennapjainkat a szomszédunkban zajló harcok. Az Evangélikus Diakónia országos szinten több intézménnyel és gyülekezettel működik együtt a háború miatt otthonaikat elhagyni kényszerülők ellátásában, ugyanakkor számos egyházközség önállóan is kiveszi a részét a menekülőknek való segítségnyújtásból. Ezekről a szolgálatokról is beszámolunk mostani lapszámunkban, hiszen továbbra is szükség van a rászorulókat támogatására és a békéért való imáinkra egyaránt.

Március 21. az egyszülős családok világnapja. Megrázó adat, hogy közel egymillió embert érint ez a létforma ma Magyarországon. A világnap alkalmából ellátogattunk az egyházunk Üllői úti országos központjának szomszédságában található Egyszülős Központba, ahol az alapítót, Nagy Annát kérdeztük meg a megőrzéséről és elfogadásáról – mert, mint mondja, fontos tisztázni: az egyszülős lét nem értékrend kérdése.

Végezetül, de nem utolsósorban a Csermely Péter hálózatkutatóval, akadémikussal készült interjúkötetet ajánlom figyelmükbe. A *Mennyei hálózatban* két hívő ember izgalmas párbeszéde, mondhatni, hitvitája is, így azoknak is ajánlom, akik még útkeresők, és nem mindig a hagyományos válaszokat keresik, de azoknak is, akik megerősítésre vagy friss gondolatokra szomjaznak a hitéletükben.

■ KÉZDI BEÁTA

Interjú Heinrich Bedford-Strohm püspökkel

Személyesen tájékozódott a válsághelyzetről március első hétvégéjén a magyar-ukrán határnál a Bajorországi Evangélikus Egyház püspöke. Interjúnkban nemcsak a nálunk szerzett benyomásairól, hanem az orosz katonai támadás németországi megítéléséről is beszélt lapunknak.

9. oldal

Újabb imádságoskönyv készült

2022 böjtjében kezünkbe vehetjük az *Imádkozz velünk! – Imádságok, történetek* című kötetet, mely részben folytatása, más tekintetben új változata a népszerű *Visszhangnak*. A friss kiadvány szerkesztőjét, Szabó Lajost arról is kérdeztük, hogy milyen újabb imádságokkal gazdagodhat így az életünk.

20. oldal

Szombathelyi evangélikus körkép

A vasi megyeszékhelyen működik Credo néven hazánk egyetlen evangélikus rádiója. Szombathelyi lutheránusai emellett egy evangélikus iskolát és két szeretetotthont is fenntartanak, valamint két alapítványt működtetnek. Szerterágazó missziói szolgálatukat mutatjuk be riportunkban.

23. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap ígéje • Balog Eszter	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Rác Dénes	6
A hónap ígéje – április • Balicza Iván	7
Krónika • Hírek, tudósítások	8
Égtájéoló • Kondor Péter püspök írása	14
Portré • Nebenführer Irén Olívia, a jogi és testületi osztály testületi referense ...	16
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	17
Népszerű teológia • A humanista Morus Tamás az „eretnek” Lutherről	18
Interjú • Szabó Lajos a most megjelent imádságoskönyvről	20
Küldetés • A krisztusi cselekvő szeretet a legnagyobb misszió	22
Riport • Szombathelyi evangélikus körkép	23
Interjú • Nagy Annát, az Egyszülős Központ alapítóját kérdeztük	26
Kultúrkörök • Aknay János hitvalló Krisztus-arcai	28
Jegyzet • Jézus az elsősegélydobozzal • Balczó Mátyás írása	30
Ajánló • Csermely Péter akadémikussal készült interjúkötetünket ajánljuk	31
Kötőszó-szemle • Hogyan beszéljünk a gyerekeinkkel nehéz témákról?	34
Rejtvény • Bibliai totó	36
Krónika • Hírek, tudósítások	39
Forrás • Oratio oecumenica	44
A vasárnap ígéje • Németh Mihály	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Benedek János	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Jankovits Márton biogazdálkodó, állattenyésztő, presbiter – Sárszentlőrinc. Fiatalként még nem gondoltam volna, de mára látom, hogy egész életemre hatással van, hogy lelkészcsaládból származom. Nekem azt a felismerést adta a hitem, hogy a nehézségeket igenis le lehet győzni, de ehhez az emberi erő vajmi kevés, Isten szerető segítsége szükséges.

Az úrvacsorában a feloldozásomat élem meg. Erre előzetesen készülök. Ez a folyamat egyszerre küzdelmes és új lehetőséget adó. Nehéz megbocsátani a megbántást, és kimondani se könnyű, hogy ettől a perctől kezdve jobb leszek, még egyszer nem követem el ugyanazt a hibát. De megéri ez a fajta szembenézés. Kis lélekszámú, de egymásra figyelő, a másikat segítő közösség vagyunk. Meghitt és összetartó családot jelent számomra a gyülekezet.

Biogazdálkodó és állattenyésztő vagyok. Olyan tisztaságú élelmiszert állítok elő, ami minőségében és tisztaságában is méltó arra, hogy mások asztalára kerüljön. Ez számomra nem munkát, hanem életszemléletet jelent. Isten teremtményeivel nagyon jó együtt élni és dolgozni. Vannak nehézségek is, de többnyire minden napom rácsodálkozás, hogy milyen szép a minket körülvevő teremtett világ.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a Facebook.com/lathatoan.evangelikus címen érhető el.

Magyar Levente kapta az idei Popovics-díjat

Magyar Levente, a Külgazdasági és Külügyminisztérium miniszterhelyettese, parlamenti államtitkára kapta idén a Magyar Nemzeti Bank első elnökéről elnevezett Popovics-díjat. A kitüntetéssel az ország hosszú távú gazdasági növekedését és fenntarthatóságát is hatékonyan segítő, a hazai vállalkozások és beruházások támogatása terén végzett kiemel-

kedő színvonalú szakmai tevékenységét, valamint a nemzetközi gazdasági kapcsolatok erősítése terén elért kiváló eredményeit ismerték el. Az evangélikus vallású – a legutóbbi reformációi emlékgálán ünnepi beszédet tartó – Magyar Levente március 15-én a Pénzmúzeum ünnepélyes megnyitóján vette át az elismerést.

Forrás: Magyar Nemzeti Bank

ORATIO OECUMENICA

Szerető Istenünk! A böjti úton megmutatod nekünk hatalmat, amikor gondoskodó szereteted csodáját tárod elénk. Kérünk, hallgass meg könyörgésünket, amelyet egyszülött Fiad nevében terjesztünk eléd.

Urunk, te vezetted választottaidat a pusztában, te gondoskodtál róluk a viszontagságok között. Bocsásd meg, hogy vágyaink csak a gondoskodásra tekintenek, és megfélemlünk a vezetéséről. Kérünk, erősítsd bennünk az irántad és egymás iránt való bizalmat, amelynek hiánya fájdalmasan járja át mindennapjainkat.

Urunk, te teremtetted ezt a világot, te adtad az embernek otthonául. Bocsásd meg, hogy teremtő akaratom ellen fordulunk. Kérünk, add felismerésünket, hogy a teremtésben alkotott renddel szemben nem élhetünk: adj felelős gondolkodást és döntéseket.

Urunk, egyszülött Fiad e világban élve sok csodát tett, jóllakatta az éhezőket. Bocsásd meg, hogy nem látjuk tisztán a helyzetünket, és ezért nem jól értelmezzük az adok-kapok lehetőségeket. Kérünk, add, hogy döntéseinkben mindig arra a kérdésre keressük a választ, hogy mit tenne Jézus.

Urunk, egyszülött Fiad békességet hagyott örökül az övéinek. Bocsásd meg, hogy nemcsak nem tudunk a békesség eszközei lenni, de olykor mi vagyunk a békétlenség okozói. Kérünk, add, hogy Jézus Krisztus békéjének hirdetői legyünk gondolatokban, szavakban és tettekben egyaránt.

Urunk, igéddel megszólítasz, változást indítasz el, cselekvésre ösztönözöl. Bocsásd meg, hogy nem mindig látszik rajtunk megváltott életünk öröme. Kérünk, add átélünk teremtő, megváltó és gondoskodó szeretetedet, és hadd legyünk e szeretet eszközei embertársaink életében.

Szerető Istenünk! Hálával telik meg most a szívünk, mert tudjuk, hogy meghallgatsz a kereszten értünk szenvedett Fiadért. Ámen.

BÖJT 4. VASÁRNAPJA (LAETARE) – 5MÓZ 8,2-3

Ahol nagy a baj, mindig van segítség

Egykor manna – ma élelmiszercsomag. Ezekben a napokban összeszorul a szívünk, és gyakran sírunk is, amikor látjuk a híradásokat az ukrainai menekültekről. Sokan befogadják őket, vagy csak beszélgetnek velük – ki ahogy tud, úgy segít.

Fájdalmas belegondolni, hogy otthagya otthonukat, egy bőrönddel elindultak. Kijöttek egy szorult, háborús helyzetből, mert ott már elviselhetlenné vált az élet. Sajnos könnyű most párhuzamot találni az alapigével. Ma a szemünk előtt láthatjuk, mit jelent egy nép vándorlása, menekülése.

Emlékezz az útra! Még akkor is, ha tele van fájdalommal. Sokan így nőttünk fel: ha együtt volt a család, meséltek az idősebbek a háborúról, becsapódott repeszekről, bombákról, a túlélésről. Olykor az egykori üldözés, a titkos elvitel, a megbújás ijesztő történetei is előkerülnek még ma is. Egykor majd a mai menekülőutakat fogják elmesélni azok, akik kénytelenek voltak útnak indulni a mostani menekülthullámban.

Az ige emlékezésre hív: emlékezz úgy a nehéz utakra, hogy Isten feléd kinyúló keze veled volt, és megtartott. Mindannyian visszatekinthetünk saját életünkre, felmenőink legnehezebb életszakaszaira is, amikor Isten igéjébe belekapaszkodva, egymást segítve, mégiscsak megoldások születhettek a bajokra. Ezeket ne felejsük el! Azokat sem, akik a segítséget nyújtották.

Mi van, ha átlépek a parancsolatokat? Nagy baj! Fura belegondolni ebben a mostani helyzetben, hogy az Úristen parancsolata: „Ne ölj!” Ha valóban komolyan vennénk ezt a parancsolatot, biztosan nem tartana most itt a világ.

Egy idős asszony egy kicsi szórványgyülekezetben így fogalmazott: „Isten küld jeleket. Ha ezeket nem vesszük komolyan, jön a baj...” Valahol ráérezett arra, hogy a jelenlegi nagy problémák gyökere csakis ott van, hogy Isten parancsolatait elengedjük a fülünk mellett, mint ahogy ez egykor megtörtént abban a bizonyos paradicsomban, ahol kiűzetéssel – mondhatni –, meneküléssel végződött a boldog, felhőtlen békeidőszak. Pedig volt jel, volt kérés Istentől, volt egyértelmű figyelmeztetés. Csak nem az emberi szívben romlott el már végleg minden?

De azért meg fog tartani az Úristen? A pusztai vándorlás során a nép nem volt feddhetetlen, sőt! Hányszor és hányszor elfordult Istentől! Visszavágyódtak Egyiptomba, engedetlenek vol-

”

tak, aranyborjút készítettek, amelyet körültáncoltak... Isten mégis gondot viselt rájuk, végigvezette őket az úton gondoskodó szeretetével. Sőt a manna által belenyúlt a mindennapok szükségleteibe, és segített az ő népének. Ő tudja, milyen népnek milyen utat kell bejárnia, és ebbe az útba milyen csodát tud belehelyezni – életben tartó segítségképpen.

Most mondhatjuk talán, hogy napjainkban az élelmiszercsomag a manna, vagy épp a hideg éjjelben szétosztott takaró, kabát a gondviselés jele. Igazából ezek mögött mind Isten szeretete áll.

ECOLE DE ROBERT: MANNA SZÉTESÉS (1490 KÖRÜL)

Valamint a felebaráti, minden feltételt nélkülöző szeretet, amely Isten szeretete által lehetséges, hiszen abból táplálkozik. Pont erre tanít Jézus az irgalmas samaritánus történetében. Isten megmentő szeretete Jézus példázata által ma így ölt testet.

Te vajon mit tennél? Mit tennél, ha neked kellene napokon át gyalogolni étlen-szomjan, egyedül? Mibe kapaszkodnál? Ott lenne-e Isten igéje veled, a lelkedben, amely visz, erőt ad? Az Istenben való bizalom óriási erő, reménység, olykor az életben maradásunkhoz segítő egyetlen erő.

Az Úristen irgalmas szeretetét kell kérnünk, hogy igéje, valamint testet öltött Igéje, az élő Jézus Krisztus vezessen, segítsen mindannyiunkat, hogy hozzá térjünk a legnagyobb bajban is. Mert ő értünk halt meg, hogy a benne való hit éltesse bennünket még a legszörnyűbb időkben is. Így mi is külön-külön és együtt is vallhatjuk majd: ahol nagy a baj, mindig van segítség.

■ BALOG ÉSZTER

Imádkozzunk! Mennyei Édesatyánk! Igéd nem pusztán vigasztaló erő, hanem életben tartó valóság. Kérünk, tartsd meg az életveszélyben levőket – igéd erejével. Kérünk, tégy késszé segíteni bennünket – igéd erejével. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 27.) Jézus mondja: *Bizony, mondom nektek, valahányszor megtettétek ezeket akár csak eggyel is az én legkisebb testvéreim közül, velem tettétek meg.* Mt 25,40 (Péld 14,31; Jn 12,20–24; 2Kor 1,3–7; Zsolt 84) Általában büszkék vagyunk mindarra, amit megtettünk, és számon is tartjuk nagy cselekedeteinket. Most azonban arról hallunk, hogy Istennél a szeretet kis cselekedetei számítanak. Mindazok, amelyeket ugyan nem szoktunk számontartani, de amelyekkel legalább egy kicsit segítettünk másokon. Ezekre ugyan mi nem szoktunk figyelni, Isten azonban számontartja őket, sőt Jézus arról beszél, hogy vele tesszük meg, ezért jutalmat akar adni érte. Vajon tudom apró szeretetcselekedetekkel élni az életemet?

Hétfő (március 28.) Jézus így szólt Nikodémushoz: *Ne csodálkozz, hogy ezt mondtam neked: Újonnan kell születnetek. A szél fúj, amerre akar; hallod a zúgását, de nem tudod, honnan jön, és hova megy...* Jn 3,7–8 (1Kir 19,11b–12; Jn 6,26–29; Jn 15,1–8) Megtervezzük az életünket vagy éppen csak a napunkat, és szeretnénk, ha terveink megvalósulnának. De talán a Lélek másfelé akar vezetni! Újonnan születni talán azt is jelenti, hogy nem ragaszkodom a terveimhez, hanem engedem, hogy a Lélek vezessen. Nem tudom, hogy éppen honnan jön, és merre megy, de egy bizonyos: arra vezet, amerre Isten akar látni. Kellenek a tervek, de ne kössenek meg a jó cselekvésében.

Kedd (március 29.) *Nekem vigyáznom kell, hogy csak azt mondjam, amire az Úr indított.* 4Móz 23,12 (ApCsel 4,20; Jób 9,14–23.32–35; Jn 15,9–17) Oly sok szót hallunk mostanában különösen is. Sokszor egymásnak ellentmondókat. Bennünk is sok minden megfogalmazódik az éppen aktuális kérdések kapcsán. Néha talán arra inspirálnak, hogy mondjuk ki mindazt, ami eszünkbe jut. És hányszor kiderül, hogy csak csapdába akarnak csalni, hogy legyen miért támadni minket! Vagy éppen olyant akarnak kimondatni velünk, amit nem is akarunk. De ahhoz, hogy Isten áldása legyen életünkön, Bá-lámhoz hasonlóan nekünk is azt kell mondanunk ideológiákról és életünk dolgairól, amire az Úr tanít. Tudunk figyelni rá?

Szerda (március 30.) *Isten ugyanis Krisztusban megbékéltette a világot önmagával, úgyhogy nem tulajdonította nekik vétkeiket, és ránk bízta a békéltetés ígését.* 2Kor 5,19 (Neh 13,2b; Jn 6,30–35[36]; Jn 15,18–25) Ha őszinte vagyok magamhoz, akkor be kell vallanom, hogy minden bűnömmel szemben állok Istennel. Ő azonban nem akar harcolni ellenem, mert el-lene csak veszíthetek! Ehelyett értem harcol Jézus Krisztus kereszthalálában, rá mérve azt a büntetést, amelyet én ér-

demelnék. Így köt velem békét Jézus által. Micsoda szeretet, amelyet csak ujjongó örömmel fogadhatok! De mindezt nem csak értem teszi meg. Arra hív, hogy ha ajándéka valóban öröm számomra, akkor erről másoknak is adjak hírt.

Csütörtök (március 31.) *Ha hűtlenek vagyunk, ő hű marad, mert önmagát meg nem tagadhatja.* 2Tim 2,13 (Ám 4,11b; 2Kor 4,11–18; Jn 15,26–16,4) A rovat címe: *Új nap – új kegyelem.* Mintha csak erről az ígéről kapta volna a címet. Mert ha igazságos akar-nalenni Urunk, akkor bizony már régen el kellett volna hagynia minket, hiszen hányszor és hányszor elhagyjuk őt! Még akkor is többször megtörténik, amikor egyébként figyelni szeretnénk rá. Hát még ha meg is lankad ez az igyekezetünk, vagy teljesen elmarad! De Isten nem az emberi igazságok mentén akar báni velünk, hanem kegyelmes szeretetével. Újra lehetőséget ad. Lehetőséget bűnbánatra, visszatérésre, újat kezdésre. Ilyen az ő természete, és ez lehet egyetlen reménységem nekem, tőle újból és újból elforduló embernek.

Péntek (április 1.) *Nyisd meg ajkamat, Uram, és dicséretedet hirdeti szám.* Zsolt 51,17 (1Jn 1,3; Jn 16,16–23a; Jn 16,5–15) Olyan sok mindenben tapasztalhatjuk meg Isten segítségét, mégis olyan ritkán tudunk dicséretet mondani! Még ehhez is Isten Szentlelkének segítségére van szükségünk, hogy ne természetesen vegyük ajándékait; és még inkább ne magunk-nak tulajdonítsunk minden jót és eredményt az életünkben. A reklámok szövegének se dőlünk be, miszerint ez jár nekünk. Bizony nagy kísértések ezek életünkben. De ha kérjük, Urunk meg tudja láttatni velünk ajándékait! És akkor csodálkozunk el igazán, hogy ez sokkal több, mint gondolnánk. Azután már a dicséret szinte magától jön. Tedd meg velem is, Uram, hogy meglássam ajándékaidat!

Szombat (április 2.) *Azt pedig tudjuk, hogy akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál...* Róm 8,28 (2Móz 13,18a; Énekek 2,8–13; Jn 16,16–23a) Fájdalom, szomorúság és mindenféle gondok. Hányszor részei, néha talán kitöltői is nap-jaimnak! De mennyei Atyánk nem is ígért olyat, hogy mindezt elveszi életünkéből. Pedig hányszor gondoljuk, hogy akik Istenre figyelnek, azoknak semmi gondja nem lehet! Urunk azonban nem ragad ki a világból. De kegyelmével még a nehézségeken keresztül és azok által is a mennyei cél felé vezet, ahogyan vezette Józsefet a kiszáradt kúton, a rabszolgaságon és a börtönön keresztül Egyiptom második emberének rang-jáig. Segíts, Uram, hogy gondjaim közben is szeretni tudjalak!

■ RÁC DÉNES

Pont egy nő?

Szeretjük a kvízzátékokat, tesztelni és gyarapítani az ismereteinket. Nekem élvezet, ha egy-egy ilyen megoldhatók. Hát kezdjük most is egy feladvánnyal. Csak egy kérdés, de ráhangolódásnak jó lesz.

Tehát: János szerint ki hirdette elsőnek az evangéliumot Jézus feltámadásáról?

- A) Mária, Jézus anyja
- B) Péter apostol
- C) Pál apostol
- D) Mária Magdolna

A helyes válasz a D: Mária Magdolna. A feltámadásról szóló hírek elején nem az evangélistáknak, nem is a tizenkét apostol valamelyikének beszámolója áll, hanem egy asszony tanúságtétele. *János evangéliuma* szerint Mária Magdolna az, aki elsőnek találkozik a feltámadt Jézussal, és ő az első, aki megbízást kap arra, hogy az örömhírt hirdesse.

Pedig Mária Magdolna kétszeresen is hátrányból indul. Egyrészt nő volt, és a korabeli zsidóság jogrendszerében egy nő tanúskodása nem számított. *Lukács evangéliuma* szerint a tizenkét tanítvány nem hitt azoknak az asszonyoknak, akik az üres sírról vitték nekik a hírt, üres beszédnek, asszonyi fecsegésnek tartották (Lk 24,11).

Az egyik apokrif evangélium szerint (*Mária evangéliuma*) Péter apostol felháborodva mondja: Tényleg egy asszonyhoz szólt volna Jézus úgy, hogy mi nem is tudunk róla? Ilyen előnyben részesítette volna velünk szemben? Talán bizony térjünk meg, és higgyünk a szavának? Mária ekkor sírva fakadt, és azt mondta: Péter, azt gondolod, hogy én csak úgy kitaláltam, és hazudok a Megváltóról? Ha valaki a feltámadás hamis hírét akarta volna kelteni, gondoskodott volna arról, hogy ne egy nőt, hanem egy férfit tegyen meg tanúnak.

Másrészt Mária Magdolna más szempontból is hiteltelen, kétséges személy volt. Múltja volt, amely alkalmat adott arra, hogy karaktergyikosságot kövessenek el vele szemben. És ezt meg is tették az egyháztörténet során. Egyre inkább arra helyeződött a hangsúly, hogy ő az a *Lukács evangéliumában* említett bűnös nő, aki az utolsó vacsora előtt megkente Jézus lábát. Nem a megtérése és az életváltozása került előtérbe. Jézus a megbocsátás szeretetével ajándékozta meg Mária Magdolnát, az egyházban viszont rátapadt a múltja, a bűne. Hogyan is bízhatná Jézus egy ilyen bűnösre az evangélium hirdetését?

Mária Magdolna hitelességének rombolását azután egy pápa tette tartóssá. I. Gergely a 6. században kijelentette: Mária Magdolnáról azt írja az evangélium, hogy Jézus hét ördögöt űzött ki belőle. Ezek az ördögök a bujaság démonai voltak. Így ragadt Mária Magdolnához a prostituáltmúlt bélyege, amelyet azután ezernégyszáz éven át senki le nem mosott róla.

Ismert dolog: hiába kapunk bűnbocsánatot, hiába ad Jézus új életet, hiába követjük Jézust, a múlt, az egykori bűnök az emberek szemében megmarad. Megbocsátunk, de nem felejtünk. Hogy mennyire makacs ez a szemlélet, mutatja az, hogy Ferenc pápa 2016-ban Mária Magdolnát *apostola apostolorumnak*, az apostolok apostolának nyilvánította, és a többi apostollal egyenrangúvá emelte. A pápa indoklása szerint a legrégebbi hagyományok hangsúlyozzák a szerepét és jelentőségét a feltámadásról való tanúskodásban. Ez a döntés egy német teológus szerint felér egy egyházi földrengéssel. Visszhangja mégis alig volt, és csak kevesen tudnak róla.

Mária Magdaléna húsvét vasárnapján a halott Jézust keresi, hogy végtisztességet adhasson neki. Miközben a többi tanítvány értetlenül hazamegy az üres sírtól, ő ott marad. Tovább keresi a választ arra, hogy mi történhetett. Ott marad egyedül, sírva és kérdésekkel teli, és akkor váratlanul megjelenik a feltámadt, az élő Jézus. Még nem ismeri fel, csak amikor Jézus a nevéen szólítja: „Mária!” Akkor egy pillanat alatt megnyílik a szeme, egy pillanat alatt megszületik benne a felismerés, és kiszakad belőle a kiáltás: „Rabbuni!” („Mester!”)

Ezt a pillanatot Magdolna-pillanatnak is nevezik. A hitre jutás pillanata ez, amikor minden a napnál világosabbá, a láthatatlan láthatóvá lesz, a hit és a reménység hirtelen

testet ölt. Mária Magdolna kitarásának jutalma ez. Ez bátorít mindannyiunkat, hogy ne adjuk fel. Mert aki kitaróan keresi Istent, annak megjelenik, néven szólítja, megmutatja magát.

Mi, emberek a saját lehetőségeinkkel nem vagyunk alkalmasak, sem képesek a feltámadott Jézust meglátni. De Jézus képes megnyitni a szemünket. A Feltámadott újra és újra hív és megszólít minket is. Igéjében, életünk eseményeiben egészen személyesen lép oda hozzánk, nevünkön szólít, és ha nyitottak vagyunk, meglátjuk és felismerjük őt. Mindannyian megtapasztalhatjuk, átélhetjük a „Magdolna-pillanatot”, amikor az ember és az Isten tekintete összekapcsolódik, amikor egymás felé fordulnak.

Aztán Mária Magdolna megkapja az apostoli megbízást: „...menj az én testvéreimhez, és mondd meg nekik: Felmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez, és a ti Istenetekhez.” (Jn 20,17) Mária Magdolna pedig engedelmeskedik a küldő szónak, ezáltal a feltámadt Jézus tanúja és apostola lesz: „*Elment a magdalai Mária, és hírül adta a tanítványoknak: »Láttam az Urat!«, és hogy ezeket mondta neki.*” Így lett *apostola apostolorum*.

A Feltámadott megbízása minden tanítványnak, nekünk is szól: „*Menjete el szerte az egész világba, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözülni, aki pedig nem hisz, elkárhozik.*” (Mk 16,15–16) Engedelmességünkön múlik, hogy leszünk-e mi is apostolok.

■ BALICZA IVÁN

„Elment a magdalai Mária, és hírül adta a tanítványoknak, hogy látta az Urat, és hogy ezeket mondta neki.” (Jn 20,18)

Telt házas jótékonyági hangverseny a Deák téren

Egészen különleges módon énekelték a Himnuszt azon a jótékonyági hangversenyen, amelynek a résztvevői március 6-án este a budapesti Deák téri evangélikus templomban az Ukrajnából menekülni kényszerülők megsegítésére gyűltek össze. A koncertet a „Kardjaikból ekéket kovácsolnak...” mikeási igeszakasz jegyében szervezte a Magyarországi Evangélikus Egyház.

Példamutató összefogással segítenek a magyar-ukrán határnál a nyíregyházi evangélikus szeretetszolgálatok és a Hajdú-Szabolcsi Evangélikus Egyházmegye gyülekezetei a háború elől menekülő embereknek (riportunk az előző, 9–10. lapszámában olvasható *Életeket menthetünk címmel*). Az általuk megvalósított segítségnyújtást támogathatták adományaikkal a böjt első vasárnapján megrendezett koncert hallgatói.

Finta Gergely orgonajátékát követően Pröhle Gergely, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője köszöntötte a jelenlévőket, köztük a Bajorországi Evangélikus Egyház magas rangú képviselőit, Heinrich Bedford-Strohm tartományi püspököt és Michael Martin egyházi főtanácsost. Beszédében kiemelte: olyan összefogást tapasztalunk most, amely felülírja a korábbi diplomáciai vitákat is. „A zenének gyógyító ereje van, a békétlenségben csillapítást adhat. Bach egyházában, Kodály országában ennek különös jelentősége van” – tette hozzá.

A koncert is Bach-darabokkal indult, a Lutheránia ének- és zenekart Kamp Salamon vezényelte. A kantáták elhangzását

követő áhítatában Fabiny Tamás a koncert mottójául választott mikeási igeszakaszról (Mik 4,3) prédikált. Az elnök-püspök felmutatta azt a töltényhüvelyből készített keresztet, amelyet egy libériai fiatalól kapott, és arra emlékeztet bennünket: „A fegyverkezés helyett a Krisztusról való tanúskodás a mi feladatunk. Így imádkozunk azért, hogy Krisztus keresztje hozzon megbékélést. Tegyék le a fegyvereket, és legyen béke Ukrajnában, legyen béke Európában, legyen béke a világban!”

A hangverseny második részében előbb Fassang László orgonaművésznek egy ukrán dallamot felelevenítő orgonaimprovizációját hallhatta a közönség, majd a Gryllus fivérek és barátaik műsora következett. Az alkalom végén a jelenlévők a „Hallod-e, te szelidecske...” kezdetű népdalra hangszerelve énekelték el a *Himnusznak* mind a nyolc versszakát.

Zárásként, a *Miatyánk* után Smidéliusz Gábor, a Deák téri evangélikus gyülekezet parókus lelkésze és Heinrich Bedford-Strohm bajor püspök mondott áldást az egybegyűltekre.

A jótékonyági koncert offertóriumára 1 920 350 forint volt.

■ K. B.

Villámlátogatás – részvétellel

Március 5-én, szombaton este Budapestre érkezett a Bajorországi Evangélikus Egyház két előljárója. Heinrich Bedford-Strohm püspök a 2015-ös menekültválság idején is személyesen kereste fel a menekülteket fogadó országokat, így Magyarországot is. Ezúttal – korábban egyeztetett programjait félretéve – a Magyarországi Evangélikus Egyház országos elnökségének meghívására Michael Martin egyházi főtanácsos kíséretében érkezett hozzánk.

A delegáció a szombat esti munkavacsorán rövid képet kapott az ukrainai menekültek körében addig végzett munkáról. De szó esett az egyházunkkal meghosszabbítandó testvérkapcsolati szerződésről, illetve a szomszédunkban folyó háború tágabb összefüggéseiről, az országainkban, egyházainkban zajló folyamatokról is.

Vasárnap a küldöttség Pröhle Gergely országos felügyelő, Kondor Péter diakóniáért felelős püspök és Cselovszkyné Tarr Klára, az országos iroda ökumenikus és külügyi osztályának vezetője kíséretében előbb Nyíregyházán tájékozódott, majd a megyeszékhelyről a tiszabecsi határátkelőhelyhez, illetve Kölcse-re vezetett az úttjuk.

A Bajorországi Evangélikus Egyház püspöke megerősítette: egyháza partner kíván lenni a rászorultak megsegítésében. „Arra hívtuk fel a figyelmüket, hogy ne segélyszállítmánnyal megrakott kamionokat indítsanak útnak, hiszen a jelenlegi helyzetben, a szállítási költséget is megspórolva, elsősorban a pénzádománynak van értelme, mivel a munkatársaink minden szükséges dolgot be tudnak szerezni itthon is – mondta el a találkozó után az *Evangélikus.hu* portálnak Kondor Péter diakóniáért felelős püspök. – Amiben még számítunk a részvételükre: érdemi segítséget jelentene, ha a Németország felé továbbutazókat kontaktokkal tudnánk ellátni, hogy Bajorországba érkezve hol és kit kereshetnek azzal a reménnyel, hogy ott biztos segítséget kaphatnak.”

■ V. J.

„Elmondom a véleményem, ha leegyszerűsítő megjegyzést hallok Magyarországról”

Interjú Heinrich Bedford-Strohm, a Bajorországi Evangélikus Egyház püspökével

Személyesen tájékozódott a válsághelyzetről március első hétvégéjén a magyar-ukrán határnál dr. Heinrich Bedford-Strohm, a Bajorországi Evangélikus Egyház püspöke. Hazaútazása előtt, úton a repülőtér felé kértünk tőle interjút. A beszélgetésben nemcsak a nálunk szerzett benyomásairól kérdeztük, hanem az orosz katonai támadás németországi megítéléséről és az egyházaink közötti testvérkapcsolati szerződés újbóli meghosszabbításáról is szó esett.

– Püspök úr, ön március 6-án látogatást tett a magyar-ukrán határ menti területen. Azt tapasztalta, amire számított, vagy meglepte valami?

– Elsősorban a nyomasztó légkört éreztem a határnál. Egymást hosszan, nagyon hosszan ölelő embereket láttam, például egy fiatal párt egymás karjaiban; érezni lehetett a búcsú fájdalmát. Nem tudom, hogy azért kényszerültek-e búcsúzni, mert a férfi sorköteles volt, és vissza kellett térnie Ukrajnába, vagy valami más volt az oka, de ott volt a levegőben az emberek fájdalma és szenvedése, amit ez a háború hozott – még a határnál is. Ez volt az egyik, amit tapasztaltam. A másik pedig az a segítőkészség és felebaráti szeretet: ott voltak a segítők, akik az átérkező autóba ételcsomagot adtak be. A vendégszeretet fontos gesztusa volt ez, hatással volt rám.

– Egyházvezetőink – pár nappal azután, hogy Oroszország megtámadta Ukrajnát – meghívták önt Magyarországra. Mi motiválta arra, hogy elfogadja a meghívást?

– Az első ok a magyar testvéreinkkel való barátság, amely már harminc éve köt össze bennünket – örültem, hogy

FOTÓ: ELKB / ROST

viszontláthatom azokat az embereket, akiket már régóta ismerek. A másik ok az volt, hogy hallottam, mennyi mindent tesznek a magyarok a határon is azért, hogy segítsenek a menekülteknek. Ezt pedig mi is szívesen támogatjuk, ahol módunk van rá. Ezért szerettem volna magam is a helyszínen képet kapni a helyzetről, meghallgatni a határhoz közel élő evangélikus gyülekezet tagjainak beszámolóit arról, miként igyekeznek enyhíteni az érkező emberek szenvedését. Németországban is gondolkozunk azon, miképp tudnánk segíteni. Ennek ideális kiindulópontja egy olyan európai hálózat, mint amilyen a Magyarországgal már hosszú ideje fennálló testvérkapcsolat.

– Az oroszok Ukrajna elleni támadása megváltoztatta az európai politikát. A sok szankció mellett Németország parlamentje február végén százmilliárd eurós támogatást szavazott meg a hadsereg modernizálására, fegyvervásárlásra. Ön hogyan értékeli ezt?

– Már az orosz támadás kezdetét megelőző napokban foglalkoztatott a kérdés, hogy Németországnak kell-e fegyverszállítmánnyal segítenie Ukrajnát. Ez a kérdés az ukrajnai német ajkú evangélikus gyülekezet püspökével, Pavlo Shvartzal folytatott személyes beszélgetésben merült fel. Megértette a német álláspontot, azt, hogy Németország nem kíván fegyvereket küldeni. ►

Ennek oka pedig abban keresendő, hogy Németország nyolcvan évvel ezelőtt olyan háborúban állt a Szovjetunióval, amelyet a *jus ad bellummal*, azaz a háború indításának akkor még nem tiltott joggal való élés váltott ki. Ezért Németország lépéseit ez a különleges történelmi kontextus határozza meg. Mégis el kell gondolkozni azon, hogy nem kell-e fegyverekkel is támogatni egy olyan népet, amely igyekszik magát megvédeni egy agresszorral szemben. Ez a kérdés azóta is foglalkoztatott, és ennek az lett az eredménye, hogy az egyházon belül újra megvitatjuk a békeetikai alapvetéseket. Mostani egyházi helyzetünkben át kell tanulmányoznunk a Németországi Protestáns Egyház [EKD] békememorandumát a jogmegtartó erőszak lehetőségéről mint legitim egyházi eszközről. A fegyverek használata mint utolsó eszköz az

tudom a fegyverek szállítását kritizálni. De akkor is nagyon alaposan el kell gondolkodnunk most ezekről a kérdésekről. Tisztában vagyok vele, hogy a katonai erőszak egyházi nézőpontból mindig vereség. A katonai erőszak csak *ultima ratio* [végső megoldási kísérlet – a szerk.] lehet – és akkor is csak mint a kisebbik rossz.

– **Az egyházak világszerte elítélik az orosz katonai akciót. Konzervatív körökben Európa keresztény jövőjével kapcsolatban mindig kiemelik az ortodoxia jelentőségét. Miként látja ön az Orosz Ortodox Egyház szerepét Oroszország háborús propagandájának tükrében?**

– Az ökumenizmus azért nagyon fontos, mert a Jézus Krisztusba vetett közös hit összeköt. Ezért az, hogy mi most itt hogyan viselkedünk, nem lehet annak a kérdése, hogy mely felekezethez tartozunk. Nem vitás, hogy csak Jézus Krisz-

kell történnie, amely semmilyen agresszív háborút nem tekint törvényesnek. És emiatt mindent, amit tehetünk, meg kell tennünk, hogy az egyházi partnereinkkel – mint ahogyan az oroszországi partnereinkkel is – folytatott párbeszédén keresztül elősegítsük a háború befejezését. És eközben nem hagyhatunk kétséget afelől a tartalmilag világos alapvetésről, hogy ezt a háborút semmi sem igazolja. Jelenleg épp azt éljük meg, hogy az Orosz Ortodox Egyházon belül igen különböző vélemények vannak. Az Orosz Ortodox Egyházat nem mérhetjük csak azzal a mércével, hogy mit mond Kirill moszkvai pátriárka. Vannak erők, amelyeknek nem kevés problémájuk van azzal az állásponttal, amelyet ő jelenleg képvisel, és amelyek erről kritikusan is nyilatkoznak: Onufrij ukrán ortodox metropolita, aki a moszkvai patriarchátus részeként a pátriárka alá tartozik, nagyon világosan és érthetően fejezte ki, hogy ő háborúellenes. Így épp egy belső orosz ortodox vita szemtanúi lehetünk, amitől azt remélem, hogy megváltoztatja a vezetők álláspontját.

– **Ön immár tíz éve követi nyomon a bajor-magyar testvérkapcsolatot, így különböző evangélikus intézmények és diakónia munkáját is. A magyar-ukrán határnál tett látogatásakor mi újat tapasztalt ezzel kapcsolatban?**

– Amikor az önkéntesekkel – akik most a menekülteket támogatják – egy körben ültünk, átélhettem a testvérkapcsolat egy-egy boldogító pillanatát. Ekkor nagyon hamar világossá vált, hogy mennyire szoros a kapcsolat a bajor intézményekkel. A nyíregyházi evangélikus gyülekezet lelkészei és világi dolgozói fogadtak bennünket, név szerint Laborci Géza lelkész, Zsarnai Krisztián esperes, Kovács László Attila lelkész, Molnár Erzsébet lelkész és az ottani diakóniai intézmények további vezetői (*túloldali képünkön*). Laborci lelkész beszélt arról, hogy hamarosan meglátogatják őket a weilheimi Herzsogsmühle képviselői. Ez a Münchentől délre található, hajléktalanokkal foglalkozó diakóniai intézmény régóta kapcsolatban áll Nyíregyházával. Gyakran megélem azt is, hogy nemcsak és nem elsősorban a vezetőség, hanem az egyház „gyökerénél” szolgálók is találkoznak, élő kapcsolatot tartanak fenn egymással. Ebben bizom Európát illetően is: hogy mi mint egyház ezeken az alapokon és a testvérkapcsolatainkon keresztül a föld sójává lehetünk, fényt vihetünk a

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Heinrich Bedford-Strohm püspök menekültekkel a kölcsei tornateremben

emberi életek védelmére nem új keletű dolog. De ezt a kérdést eddig mindig a népirtás és a tömeges megsemmisítés kontextusában vitattuk, mint például a ruandai tömeggyilkosság esetében, amikor is száz nap alatt majdnem egymillió embert mészároltak le machetékkel. Most újra előkerül a kérdés, mivel ez érint minket itt, Közép-Európában. Támadó háborút Európa közepén eddig el sem tudtunk képzelni. Most megtörtént. Putyin orosz elnök pedig nem úgy tűnik, hogy reagálna az erőszakmentes konfliktusmegoldás lehetőségére. Ezt szem előtt kell tartani. A szívem az ukrán emberekkel van, és arra ösztönöz, hogy támogassuk a védekezésüket. Ezért nem

tus megvallása a meghatározó. És ha ezt a hitvallást komolyan vesszük, akkor soha nem igazolhatunk egy agresszív háborút. Ha ezt komolyan vesszük, akkor fel kell tennünk a kérdést, hogy a támadó háborút, amelynek szemtanúi és megélői vagyunk, miképp lehet befejezni. Ha ehhez az európai egyházi kapcsolatok hozzá tudnak járulni, akkor ezt ki kell használni. Ami e tekintetben történik, azt teljes egészében nem lehet nyilvánosságra hozni, nehogy tönkretegyük azokat a lehetőségeket, amelyek a belső egyházi kommunikációra építve segíthetnek befejezni Putyin elnök erőszakos háborúját. Ennek ugyanakkor a közös békeetikai meggyőződés tiszta alapjain nyugodva

világba, és segíthetünk az Európában lévő szakadékok áthidalásában.

– A bajor zsinat május végén dönt az egyházunkkal kötött testvérkapcsolati szerződés meghosszabbításáról. Mit gondol, lesznek kérdések, esetleg fenntartások ebben az ügyben?

– Ezt nem hiszem, mert túl egyértelmű, hogy mennyi áldást hozott már, és a jövőben is mennyi várható még ettől a kapcsolattól. A gyülekezetek és az intézmények közt szövődött kapcsolatok sokkal erősebbek, mint azok a különbségek, amelyeket az európai politikai helyzetből fakadóan újból és újból természetesen érzékelünk a testvérkapcsolatainkban is. De ennek a partneri viszonynak érthető módon az is az értelme, hogy egyházként erősebbek legyünk azoknál a különbségeknél, amelyek világi és politikai összefüggésben felmerülnek.

– **Úgy értesültünk, hamarosan ismét Magyarországra látogat, hogy ünnepélyes keretek közt írja alá a testvérkapcsolati szerződést. Mit gondol, szükséges lehet – tekintettel a krízishelyzetre – módosítani vagy áthangolni az együttműködésünket?**

– Nem hiszem, hogy sok mindenben változtatni kell. Természetesen minden helyzetben végig kell gondolni, hogy mi az, ami tényleg szolgálja az embereket. És ha most a menekültek helyzetét vesszük, jó gyakorlat Németországban arra hallgatni, amit a magyarok mondanak, arra, hogy mire van szükségük, miben nyújthatunk mi támogatást. És fordítva is: mi

is örülünk annak, ha megkérdeznek bennünket, nekünk mire lenne szükségünk.

– **Engedjen meg még két személyes kérdést. Ön tavaly nem indult újra az EKD elnöki posztjáért, így most elsősorban a Bajorországi Evangélikus Egyház tartományi püspöke. Hogyan változtak meg ettől a mindennapjai, a teendői?**

– A naptáram bajor ügyekkel van tele, de ezeken túl más jellegű e-mailek robotották fel a postafiókomat. Jelenleg a bajor egyház átstrukturálása, megújulása és a változást hozó folyamatok foglalkoztatnak nagyon. Azért is adtam fel az EKD-tanácselnöki posztomat, mert az elkövetkezendő két évben minden energiámat a bajor tartományi püspöki feladataimnak kívánom szentelni. Emögött az a megfontolás van, hogy az átalakítás során – amely azzal jár, hogy kevesebb pénzből kell kijönnünk – bizakodva tekintünk a jövőbe, és ne essünk depresszióba. *[A koronavírus-járvány súlyos terhet rótt a német egyházakra, hiszen hónapokig nem tarthattak személyes részvétellel istentiszteletet, és a járvány után sokan nem tértek már vissza a gyülekezetekbe. Ezért is drasztikusan csökkentek az egyházi bevételek. Bár München még jól áll – az EKD egyharmaddal kisebb büdzséből gazdálkodhat 2025-től –, de azért a Bajorországi Evangélikus Egyház is kénytelen megválni jó néhány ingatlanától és megszüntetni számos munkahelyet. – A szerk.]* Természetesen minden megújulás veszteséggel jár, a megújulás mindig magával hozza a régi elvesztését. Ezek fájdalmas folyamatok lehetnek, ennek tudá-

tában kell lennünk, és el kell hordoznunk az ezzel járó fájdalmat. De nem engedhető meg, hogy ez eltántorítson minket az egyház megújításától.

– **A német médiában a Magyarországról alkotott kép az utóbbi időben nem volt igazán pozitív. A nálunk tett látogatása után ön miképp gondol erre az országra?**

– Igen, újra és újra, különösen a közösségi médiában találkozom azzal a Magyarországról alkotott képpel, amely bizonyos politikai megnyilvánulások kapcsán alakult ki. Én egy sokkal színesebb Magyarországot tapasztalok. Sok elkötelezett embert látok, akik osztják a közös értékeinket, és akik segíthetnek egy közös Európa felépítésében, amely az emberi szabadságjogokon nyugszik, és amelyben a társadalmi igazságosság is érvényesül. Ezeket az európai értékeket megtalálom a testvérkapcsolatunkban számos helyen, élő és ható módon. Épp ezért ha olyan megnyilvánulással találkozom, amely Magyarországot nagyon aránytalanul leegyszerűsítve állítja be, akkor hangot adok a véleményemnek. Úgy hiszem, hogy épp ezért nagyon fontos a testvérkapcsolatunk: ezáltal személyesen megélt közvetlen benyomásokkal rendelkezünk egymásról, ez pedig egyfajta ellensúlyt adhat azokkal a klisékkel szemben, amelyek kölcsönösen megtalálhatók mindkét országban a másíkról alkotott elképzelésekben.

■ *Lejegyezte: KÉZDI BEÁTA
(Fordította: Domokos Ildikó)*

Egyházunk diakóniai szolgálata továbbra is a rászorulóknak mellett

Az Evangélikus Diakónia országos szinten több intézménnyel és gyülekezettel működik együtt az ukrajnai háború miatt otthonaikat elhagyni kényszerülők ellátásában, ugyanakkor számos egyházközség önállóan is szervezi a menekültek ellátását, ami gyors és hatékony választ jelent a felmerülő igényekre.

FOTÓ: ALBIN HILLERT / LWF

A Nyíregyháza, illetve Budapest környékén kiépült segítő hálózat mellett Békés és Csongrád-Csanád megyei gyülekezetek (Szeged, Tótkomlós) is bekapcsolódnak az ellátásba, mivel a Moldován és Románián keresztül menekülők itt lépnek be Magyarország területére.

PÉNZADOMÁNNYAL BÁRKI SEGÍTHET

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében nyíregyházi bázissal több településen is jelen van az evangélikus segítség: a kitelepült segítség-szervezetektől eltérően kifejezetten a menekültek ellátásában leginkább érintett települések jelzéseire válaszolva, aktuálisan felmerülő igényeket elégítenek ki rövid időn belül. A hiányzó ellátmányt, eszközöket – kiegészítve a felajánlott tárgyi adományokat – munkatársaink az egyházhoz beérkezett pénzádományokból szerzik be, és szállítják a helyszínekre: Lónyára, Barabásra, Beregsurányra, Tiszabecsre.

GYÓGYSZER, ÉLELMISZER, SZÁLLÁS

Az egyháznak felajánlott tárgyi adományokat (tartós élelmiszert, babaápolási holmikat, gyógyszereket, kötszereket, vitaminokat) szintén a határ menti te-

lepülésekkel együttműködve juttatjuk el olyan kárpátaljai településekre (Zápszony, Nagyszőlős, Visk), ahová nagy számban érkeznek a közvetlenül háború sújtotta területekről menekülők.

Ha valaki tárgyi felajánlást szeretne tenni vagy gyűjtést szervezni, az eddigi tapasztalatokból kiindulva a határon túl állandó igény van matracokra, gyógyszerekre (főleg gyermek- és felnőtt-lázcsillapítókra, a megfázás tüneteit enyhítő forró italokra, tablettákra, várandós anyáknak való gyógyszerekre, vitaminokra), kötszerekre és tartós élelmiszerre. A háttérállomásokon, befogadóállomásokon pedig egyszerű használatos evőeszközökre, poharakra és tányérokra, várandós anyáknak való gyógyszerekre, magzatvédő vitaminokra, gurulós bőröndökre, táskákra, takarókra, plédre és kis kiegészítőkre, azonnal fogyasztható élelmiszerekre (kekszek, dobozos ivólé).

Az adományok koordinációjára kijelölt munkatárs Decmann Bertalan; e-mail: bdecmann@lutheran.hu.

✱

Nyíregyházán eddig több mint kétszáz, Budapesten több mint száz rászoruló elhelyezéséről gondoskodtunk az egyházhoz felajánlott szálláshelyek, illetve egyéb férőhelyek felhasználásával. A legtöbben átutaznak Magyarországon, ezért a szállási igények többnyire a fővárosban koncentrálnak, mivel sokan tömegközlekedéssel próbálják elérni az úti céljukat. A személygépjárművel menekülők számára pedig a főbb útvonalak mentén, illetve határ menti településeken felajánlott szálláshelyek jelentik az átmeneti segítséget.

Számítunk azon szálláshelyekre is, amelyeket más térségekben ajánlottak fel gyülekezeteink, ennek szervezése jelenleg is folyamatban van. A szálláshelyek koordinációjára kijelölt munkatárs Vig Balázs; e-mail: balazs.vig@lutheran.hu.

HÁLÓZAT ÉPÜL

Szervezzük továbbá a Magyarországon maradni szándékozó menekültek és az őket segítő támogatási rendszerét is; ebben hatalmas segítséget jelentenek a Magyarországi Evangélikus Egyházhoz befolyt pénzádományok.

Ezúton is köszönünk minden segítő szándékú felajánlást és támogatást, a segítő munkában részt vevőknek pedig az elkötelezettséget és a kitartást. Ahogy eddig is, ezután is hatékonyan és felelősen fogjuk az ukrajnai háború miatt szenvedők segítségére fordítani az erre a célra kapott adományokat.

MEE Országos Iroda
Diakóniai Osztálya

Egyházunk diakóniai szolgálatát pénzádománnyal támogatni továbbra is vagy online bankkártyás fizetéssel lehet a Perselypenz.lutheran.hu/ukrajna oldalon, vagy banki átutalással a következő számlaszámra:

Név: M.EV.EGYH. Rendkívüli gyűjtés

Bankszámlaszám: 11707024-20478070

IBAN: HU70 1170 7024 2047 8070 0000 0000

SWIFT: OTPVHUHB

Minden segítő kézre szükség lesz!

„A gyülekezetünk kicsi, de a kapcsolatrendszerünknek hála, sokrétű segítséget tudunk nyújtani az ukrainai menekülteknek – mondta el az *Evangelikus.hu*-nak Bolba Márta, a Budapest-Józsefvárosi Evangélikus Egyházközség lelkésze. – A fenntartásunkban lévő Mandák Mária Evangélikus Gyülekezeti Ház évek óta informális és szociális központként működik, és eredményesen becsatornázott sok-sok tapasztalatot és jó szándékot. Ezek a hálózatok most egyesítették erejüket, és mindenki beleadta azt, amiben a legtöbb segítséget tudja nyújtani, legyen az szaktudás vagy az őszinte elkötelezettségre épülő önkéntes munka. Ez teszi lehetővé, hogy nagyon gördüléke-

„Arra kell számítani, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház minden létező, melegen tartható vízszintes felületére szükség lesz a következő hetekben, hónapokban” – vetítette előre a jövő feladatait a lelkész. Ugyanígy minden segítő kézre szükség lesz. „Ha valaki szendvicset tud kenni, akkor arra, ha a szállításban tud segíteni, akkor arra, de mindenekelőtt a jó szándékra, nagy szív- re és arra, hogy ebben a helyzetben is Jézust kövessük.”

A Fejér-Komáromi Evangélikus Egyház- megye összesen hatvan férőhellyel tudja segíteni a menekülteket. Nagyvelegen a Grünfeld Pál Evangélikus Vendégház

– Jelenleg [március 11-én – a szerk.] húsz főt, négy felnőttet és tizenhat gyermeket szállásunk el. Ők az Óskeresztyén Apostoli Egyház közvetítésével jutottak el hozzánk. A legkisebb babát a napokban várjuk, hogy megérkezzen hozzánk, mert édesanyjával még a kórházban vannak. Ő négynapos, de hét hónapos csecsemőnek is otthont adunk.”

A szállás biztosításán túl a menekültek teljes ellátásáról és gyógyszereiről is gondoskodnak. Mivel kiskorúak is érkeztek, ezért a védőnői, családsegítő szolgálattal és a környékbeli önkormányzatokkal is felvették a kapcsolatot. „Több gyülekezeti tagunk is jön beszélgetni, hogy ne legyenek egyedül a nálunk lévők. Az ifjúsági csoportok is segítenek: gitároz- nak, énekelnek a gyerekekkel.” Szarka István hozzáteszi: „Kegyelmi ajándék megélni, hogy rászoruló testvéreink viszonozni szeretnék vendégszeretetünket. Többnyire roma származásúaknak tudunk szállást nyújtani. Ők seprüket kértek tőlünk, hogy a kastély környékén össze- szedjék a leveleket.”

Huszonkét kiskamaszt – az ungvári kosárlabda-utánpótlás egy csapatát – és öt anyukát fogadott be az ukrán háborús helyzet időszakára a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium, a Soproni Sportiskola Kosárlabda Akadémia és a Soproni Műgye- temi Atlétikai és Football Club (SMAFC) közössége.

„A szállás és az étkeztetés biztosítása mellett a gyerekek foglalkoztatását is vállaljuk, és segítséget nyújtunk a menedékes státuszok ügyintézésében is” – mondta el Tölli Balázs, a líceum igazgatója. A menekültek életterét a kollégium ötödik emeletén alakították ki. A diákok nem tudnak magyarul, valószínűleg oroszul és angolul tudnak majd velük kommunikálni. A sportiskola és a SMAFC edzéseket szervez számukra, biztosítva a szakembereket és a sport- csarnokot is.

Forrás: *Evangelikus.hu*

FOTÓ: ROMÁN PÉTER

nyen menjen az ideérkező adományok szortírozása és továbbközvetítése.”

Az adományokat a szükségletek szerint gyűjtik, az aktuálisan szükséges dolgok listáját naponta frissítik a gyülekezet közösségi oldalán (*Facebook.com/mandakhaz*). Több kríziszállást is rendszeresen támogatnak. Van olyan szálláshelyük, amely tartós elhelyezésre is alkalmas, és fenntartanak olyat is, ahol kifejezetten az átutazó, nyugat felé tartó menekültek pihenhetik ki magukat.

harmincöt fő befogadására alkalmas, a Fehérvárcsurgón található vendégházba is várják a rászorulókat, valamint a Csákvár-Bicske-Csabdi Evangélikus Egyházközség és a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Egyházközség közös fenntartásában működő csákvári szálláshely is célra lett átalakítva.

„Az Ökumenikus Segélyszervezetnél jeleztük, hogy van kapacitásunk. Amikor tudják, akkor küldik az embereket – tudtuk meg Szarka István esperestől.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Kondor Péter püspök
Déli Evangélikus Egyházkerület

Felkaroló, hordozó szeretetben

A határon a menekültek között állok, és nézem az édesanyákat. Akár gyalog érkeznek gyermekeikkel, nagyszülőikkel, kisebb vagy nagyobb családdal, egy bőröndbe zsúfolt életükkel, akár minden menthetővel megrakott autóikkal, szívükben mégis ugyanazzal a kettős teherrel és szomorúsággal. Mert hátrahagyták a hazájukat, az otthonukat, és hátrahagyták lelkük felét, a férjüket, a családapákat. Átkeltek a hadiállapotban lévő országon, ellenőrzőponton, átjutottak hosszú várakozás után a határon. Hálásan fogadták a hivatásos és önkéntes segítők útba igazító, felkaroló szeretetét, az úti csomagokat, a továbbszállítás vagy elszállásolás lehetőségét.

Nézem az édesanyát, aki visszaül az autójába, ahol kamasz fia és két kislánya várja. Rájuk néz, majd tenyerébe temeti arcát, és zokogva borul a kormányra. Nem tudja, látják-e még a férjét, a gyerekek édesapját, lesz-e még visszaút az otthonukba. Majd hosszan néz maga elé, a bizonytalan jövőbe, míg imára nem kulcsolja kezét. Imádkozik, majd elindulnak. Lassan haladnak el mellettem. Könnyes a szeme az anyának és kamasz fiának, a kicsi lányok pedig a segítőtől kapott új plüssállatokat forgatják. A menekülő édesanya a magyar–ukrán határon beletette a bánatát, a reménységét, a családja életét az Isten kezébe.

Eszembe jut erről egy másik édesanyának, a bibliai Annának az imádsága, aki szintén beletette a még meg sem született, majd később a már megszületett gyermeke sorsát is egészen az Isten kezébe. Ezt olvassuk róla: „Az asszony lelke mélyéig elkeseredve könyörgött az Úrhoz, és keservesen sírt. Azután ezt a fogadalmat tette: *Seregek Ura! Ha részvétel tekintesz szolgálóleányod nyomorúságára, gondod lesz rám, és nem feledkezel meg szolgálóleányodról, hanem fiúgyermeket adsz szolgálóleányodnak, akkor egész életére az Úrnak adom, és nem éri borotva a fejét!*” (1Sám 1,10–11)

Jó lenne nekünk is így imádkozni, jobban bízva a hatalmas és kegyelmes Istenben, hogy megtapasztaljuk gondviselő, hordozó szeretetét. Mint a kisgyermek, aki szüleiivel egy hegyi nyaralóhoz érkezett, de az autójukat lent kellett hagyni a parkolóban, a völgyben. Amint szülei, ő is jól megpakolta kicsi hátizsákját. Igyekezett tartani a tempót felfelé a hegyre, de túl nagy volt a teher, nem bírta, és le kellett

ülnie. Mit tett az édesapja? Nem bántotta, hogy túl sokat vállalt, és nem hajtotta tovább a fáradt gyermeket, de át sem vette tőle kis hátizsákját, hanem felvette erős karjába a kislányt mindenestül, és így vitte fel a hegyre.

Így tesz Isten is velünk, akik a ránk nehezedő terhek alatt már szinte nem bírjuk vonszolni magunkat. Nem hajszol tovább, de nem is veszi le róluk azonnal a terheket, amint panaszkodunk neki, hogy már nem bírjuk tovább, hanem átölel bennünket erős édesatyai karjaival, és a terheinkkel együtt mindenestül visz és hordoz.

Sok hívó szülő szeretné tudni, hogyan csinálta Anna, miként nevelte a gyermekét, hogy az olyan áldott eszközzé vált később Istennek. Nem tudjuk, csak azt, hogy Anna hitt az Úrban. Az Úrtól kérte, az Úrtól kapta, és az Úrnak szánta gyermekét. Egész családjának életét meghatározta az a meghitt közösség, amelyben az Úrral élt. Vele beszélt meg mindent, elé vitte édesanyai szívének rejtett gondolatait, örömeit és bánatát. Így vitte oda lélekben a gyermekét is, ahol ő maga is volt, az Úrhoz. Nem csak a bajban kiáltott, hiszen még meg sem született a gyermek, és már érte imádkozott. Nem is sejtette még imádságának az egész nép jövőbeli sorsára való jelentőségét.

Anna merete családi életét az imára alapozni, vállalva az Istennel való közösséget egy olyan korban, amikor minden elpusztulni látszott. Nem hallatszott a prófétai szó, de egy asszony csendben imádkozott, és olyan gyermeket kapott Istentől, akinek révén egy egész kor képe megváltozott. Így született Sámuel, a későbbi nagy próféta, akinek munkálkodása sorsfordító volt a nép történelmében. Egy hívó édesanya imádsága és fáradozása, amellyel gyermekét Istennek szánva nevelte, történelemformáló tényezővé lett Isten kezében. Az édesanya eltűnt később, de imádságával egy egész nép jövőbeli sorsa formálódott már, imádsága építette a jövőt!

Nézem a menekült édesanyát, és hiszem, hogy imádságban hordozza a jelent, és imádsága formálja a jövőt. Imádságban és felelősségteljes szeretetben hordozza hazáját, férjét most a távolban, gyermekeit pedig maga mellett, biztonságos menedéket keresve az újratálalkozás reménységében. ■

Éles váltással az irodába

Nebenführer Irén Olívia a széthúzás helyett egymást segítő közösségről

Portrészorozatunkban az egyházunk budapesti Üllői úti országos székházában szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Ez alkalommal Nebenführer Irén Olíviát, a jogi és testületi osztály testületi referensét mutatjuk be.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Bíróságról került az országos irodába. Hogyan történt a váltás?

– Tizennégy évig a Pesti Központi Kerületi Bíróság, majd a Fővárosi Törvényszék Büntető Kollégiumában voltam jegyző, később tisztviselő. Jegyzőkönyvet vezettem a bírósági tárgyalásokon, és egyéb adminisztratív munkát is végeztem. Közben az evangélikus egyház jogi és testületi osztálya vezetőjének a megkeresésére a zsinati jegyzőkönyvek elkészítésén is dolgoztam. Ez a részmunka lelkesített, és valószínűleg Benkő Ingrid is elégedett volt velem, mert idővel megkért, hogy főállásban dolgozzam mellette. Egyből igent mondtam, így 2014 májusában kezdtem egyházunk székházában dolgozni.

– Luther Márton szerint „a juristák ne csúrcsavarók, szócséplők, se pró-

kátorok ne legyenek, hanem jogtudók, akik tanácsokat adnak, és igaz módra megvilágítják a törvényeket”. Ez a szemlélet jellemzi a jogi osztályt is, hiszen szolgálatuk a pontosságon kívül a segítségnyújtásra és a közérthetőségre is kiterjed. Mit takar a testületi referens feladatköre?

– Munkám során az egyházunk törvényeiben és szabályrendeleteiben foglalt rendelkezések betartására töreksem. Legfontosabb feladatom a testületi ülésekkel kapcsolatos feladatok elvégzése. Nagyrészt adminisztratív munkát végzek, testületi üléseken vezetek jegyzőkönyvet, valamint a tanácskozások háttérmunkáját segítem, a meghozott határozatokat kiadványozom. Ezen túl egyházunk zsinati üléseinek előkészíté-

sében és lebonyolításában is részt vállalok. Az osztály munkája során valóban arra törekszünk, hogy pontosan és közérthetően fogalmazzunk.

– Mit jelent önnek az egyházban dolgozni?

– Nagyon szeretek az országos irodán dolgozni, a légkör családias, és mindenki szeretettel fordul a másik felé. A munkatársak között nincs széthúzás, segítjük egymás munkáját. Ilyen munkahelyre vágytam, ahol a testvéri szeretet és a segítőkészség dominál, mert a bíróságon megtapasztaltam, hogy mi mindent tudnak az emberek egymás ellen szóval és cselekedettel elkövetni, és a tárgyalásokon elhangzott vallomások is sok esetben nagyon felkavaróak voltak. Nem tudtam ezektől a benyomásoktól függetleníteni magam, így sokszor előfordult, hogy lélekben „hazavitettem a munkát”. Egy idő után már nem vágytam arra, hogy életem végéig azt hallgassam, hogy ki mit és hogyan vétkezett, szerettem volna ebből kitörni és másfajta, kevésbé rossz dolgokkal foglalkozni. Amikor az országos irodára kerültem, teljesen megváltozott az életem. Azóta sokkal nyugodtabb és kiegyensúlyozottabb vagyok, örömmel járok dolgozni, vágyom az itteni közösségre, és otthon is felszabadult tudok lenni. Nem tölti ki mindennapjaimat a bűn.

– Mennyire meghatározó az életében az egyházhoz való kötődése?

– Általános iskolás koromban volt egy időszak, amikor nagymamám nevelt minket az ikertestvéremmel. Vele gyakran imádkoztunk, jártunk római katolikus gyülekezetbe és hittanórára. Az egyházi neveltetésünk megszakadt, amikor visszakerültünk a szüleinkhez. Ezután hosszú ideig eltávolodtam a hit kérdéseitől, de mára már – és ebben szerepe van az országos iroda légkörének is – szándékomban áll konfirmálni, hogy így hitvalló tagja lehessen evangélikus egyházunknak.

■ G. Á.

Ambivalens böjti credo

Lk 4,31–37

Mi közünk nekünk, evangélikusoknak a böjt-höz? Sokan sokféleképpen feltették nekem mostanában ezt a kérdést. Abszurdnak tűnhet, de kétségtelen: sokak szemében él az a kép rólunk, hogy mi, evangélikusok pontosan mindent ugyanúgy csinálunk a böjti időszakban, a böjti életvitelünkben, mint az év többi napján. Ez nem önostorozás, de egy létező reflexió embereken, ha meghallják azt a kifejezést: evangélikus böjt. Fából vaskarika, mondotta volt valaki a minap, egy másik valaki pedig azzal a kritikával élt: igazából nekünk, protestánsoknak nincs is közünk a böjthöz, maximum a felszínt kapargatjuk, de a mélységeit félünk – akár csak – megközelíteni is.

A lukácsi igeszakaszban azt olvashatjuk, hogy Jézus ismét a zsinagógában tanít. Immáron nem a galileai Názáretben, hanem az onnan harmincöt kilométerre található, szintén galileai Kapernaumban. Szombaton tanít. Szavának ereje, hatalma, hatása van, utat tör magának, lélektől lélekgig hat. Próhle Károly is kiemeli kommentárjában Jézus szavának hatalmát, és a világ teremtésénél kimondott isteni szóval von párhuzamot: „Szavának erejét szemlélteti a tisztátalan lélektől megszállott ember meggyógyulása.” Nagyon izgalmas felfigyelni arra is, hogy a tisztátalan lélek többes számban beszél önmagáról. Kérdése nem ismeretlen sem Jézus saját korában, sem az egyháztörténet számos pontján. Ma sem az.

„Mi közünk hozzád, názáreti Jézus?” Szinte halljuk Péter vagy Júdás árulását. Krisztus földi egyházának számos árulását. Saját árulásainkat. A kérdés provokatív, és mindenképpen válaszra vár az ideai böjtünkben. A válaszadásban segíthet az igeszakasz folytatásában elhangzó „hitvallás” a tisztátalan lélektől: „*Tudom, ki vagy, az Isten Szentje!*”

Igen, egy ambivalens böjti credo ez. Amely után Jézus parancsára a tisztátalan lélek kimegy az emberből, és ezt olvassuk: „...*semmi kárt nem tett benne.*” A jelenlévők reakciója talán egy kicsit meglepő, hiszen megrémülnek a gyógyulás láttán, az isteni autoritást észlelve, de leginkább attól ijednek meg, milyen hatalma, ereje, következménye van a názáreti ács fia szavának.

De a rémületből hír lesz, amely gyorsan terjed. Utat tör magának az evangélium: van gyógyulás. Hadd fogalmazzak így: böjt nagyon is kell! Nagyon is mai. Nagyon is kortárs és korszerű. És nagyon is szerves része az evangélikus, protestáns hagyománynak. Ennek felfedezése, megosztása elméletben, de gyakorlati útmutatásban is elsődleges feladatunk a járvánnyal és háborúval sújtott ideai böjtben is.

Böjt nem lehet nosztalgia vagy önisméltés. Nem lehet vallásos frázisok vagy félreértelmezett büntudatkeltés időszaka. Böjt lehetőség. Böjt a miénk. Böjthöz közünk van. A böjt ugyanis

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Isten rendjéhez tartozik, és mi ebbe a rendbe csatlakozunk be, és mondunk igent a böjtre.

Mert böjt nemcsak a nemet mondás művészetét jelenti (Jézus nemet mondásai: Mt 4,1–11), de azt is: igent mondok mindarra, ami az Isten akarata, terve, álma velem. És választ keresek a mindent eldöntő kérdésre, egyes szám első személyben: mi közöm hozzád, názáreti Jézus? És a válasz a mi életünkben is hitvallássá nemesedhet, személyes válasz születhet meg: „Tudom, ki vagy!” Micsoda erő lehet abban, ha ezt a mondatot az ideai böjtben jó időben, jó helyen, jó hangsúllyal alázatos fohászként suttozjuk bele a márciusi áhítatos csendbe! Micsoda katarzis lehet abban, ha nemcsak a kérdés, de a válasz is megszületik az életünkben!

A krisztusi böjt nem öncélú, nem hatástalan, nem erőtlenszerű, nem hangos. Jézus beszéde élő és ható. Ma is élő, és ma is ható. A lukácsi igeszakasz üzenete megerősíti Jézus igehirdetésének teremtő, vigasztaló erejét, a missziói parancs (Mt 28,16–20) ígéretét: neki, a názáreti Jézusnak adatott minden hatalom mennyen és földön. Borbély Szilárd, a 2014-ben tragikus hirtelenséggel negyvenkilenc évesen elhunyt József Attila-díjas költő *Rosarium a Szavakért* című versében így fogalmaz:

*A dolgok közt, ha Rád találok,
Tudom, nem az Élet vár ott,
Hanem, aki már messze jár
S a Szavak között nem talál
Magának egy pusztá helyet,
Amelyben volna bent a Kezdet,*

*Legyőzve ott az Allegóriát,
Kezdődne a Feltámadás,
S mint ismeretlen nyelvű Textust
Recitálnám a Resurexust,
Így írná testem majd a Végbe
Az Exitust, akkor az Égbe'
Nem tudná semmi Gondolat,
Hogy Krisztusunknak hódolat!*

■ GÁNC S TAMÁS

„Pimasz, parázna állat, az ördög ügynöke”

A humanista Morus Tamás az „eretnek” Lutherről

Népszerű teológia rovatunkban ez alkalommal betekintést nyerhetünk abba a vitába, amelyet Luther tanai gerjesztettek a 16. századi Angliában. Egyebek mellett azt is megtudhatjuk, miért kapta meg az uralkodó, VIII. Henrik a pápától „a hit védője” címet, illetve a kor híres humanista teológusa, Morus Tamás mit tekintett küldetésének az „eretnek” Lutherrel kapcsolatban.

IFJ. HANS HOLBEIN: MORUS TAMÁS (1527)

Morus Tamást (1478–1535) az *Utópia* szerzőjeként, Rotterdami Erasmus legjobb angol barátjaként tartjuk számon. Robert Bolt *Egy ember az örökkévalóságnak* című drámája alapján film is készült róla. Ebben a modern szerző VIII. Henrik egykori lordkancellárjának állít emléket, akinek azért kellett meghalnia, mert a lelkiismeretéhez következetesen ragaszkodott, az Istennek való engedelmességet a királynak való lojalitás elé helyezte. Ám arról már kevesebben tudnak, hogy az *Utópiában* még vallási toleranciát hirdető humanista író politikusként Luthernek és angol követőinek a legádázabb ellenfele volt.

LUTHER HÍRE ANGLIÁBAN

Hogyan ismerkedett meg Morus Luther eszméivel? 1520-ban jelent meg Luthernek *Az egyház babiloni fogsága* című könyve, amelyben a német szerzetes élesen támadta a középkori katolikus egyház szentségi rendszerét, mondván, hogy az egyház a hét szentségre hivatkozva gyakorolhatta hívei felett a zsarnoki hatalmát.

VIII. Henrik angol király hamarosan írt egy választ a hét szentség védelmében, s ezzel a pápától elnyerte „a hit védője” (*Defensor Fidei*) címet. [Az angol pénzerméken a mai napig olvasható az F. D. rövidítés. – A szerk.] Néhány évvel később ugyanez a VIII. Henrik látványosan szakít Rómával, mivel az nem volt hajlandó elismerni a válását Aragóniai Katalintól, aki csak leánygyermeket szült.

A *Felelet Henrik angol királynak* az egyik legélesebben, legdurvábban fogalmazott Luther-irat. (A szöveg a *Luther Válogatott Művei* című sorozat második kötetében [Felelősség az egyházért, 2017] olvasható magyarul.) A reformátor nem fukarkodott a kemény képek használatával: „Anglia királya más hazugok módjára az Írást átugorja s elhallgatja, és a pókhoz hasonlóan az illatos rózsából csupa mérget szív.”

Londonban már 1521-ben nyilvánosan elégették Luther könyveit; két évvel később Morus álnéven egy latin nyelvű könyvet írt Luther ellen *Responsio ad Lutherum* címen. Ez volt Morus első heves támadása a német reformátor ellen. Morus örültnek, részegnek, magányosnak, önellentmondónak nevezi Luthert.

„FELVILÁGOSÍTÓ BESZÉLGETÉS”

1528 márciusában London püspöke engedélyt adott Morusnak, hogy eretnek könyveket olvasson, és megbízta, hogy azokról a népnyelven írjon bírálatot. Ez lett az 1529-ben megjelent *Dialogue Concerning Heresies* (*Párbeszéd az eretniségekről*), amelyben Morus a platóni dialógusok szellemében egy Luther eszméi által érintett diákkal folytat párbeszédet. Van olyan feltevés, hogy ez a fiatal ember Morus leendő veje lehetett, aki Wittenbergből hazatérve túlságosan lelkesedett az új eszméket hirdető tanokért. Morus láthatóan élvezte, hogy e párbeszédben fokozatosan visszahódítja a fiatal embert a katolikus egyház számára.

Morus furcsa történetet mesél a naiv fiatal embernek arról, hogy Luther mi-

LUTHER MÁRTON - BAZIL LUCAS CERANACHI FESTMÉNTE NYOMÁN

HANS HOLBEIN MŰHELYE: VIII. HENRIK (16. SZÁZAD)

ként lett eretnek. Elmondja, hogy amikor Szászországban búcsúcédulákat árultak, Luther, „e könnyelmű szerzetes” eleinte ilyen alkalmakon igehirdető volt, sőt maga buzdította az embereket a bűnbocsátó cédulák vásárlására, amiből nagy haszna lett. Ám amikor elvették tőle ezt a lehetőséget, és másnak adták, Luther dühbe gurult, s „ez vitte arra, hogy onnantól kezdve minden búcsú ellen írt”.

Morus Luthert „bolond barátnek, hitehagyónak, pimasz, parázna állatnak, az ördög ügyvédjének és a pokol hírnökének” nevezi. Újra és újra, szinte hisztérikusan intéz kirohanásokat Luther „őrült házassága” miatt: ilyen erkölcsi fertőben élő személyre nem szabad hallgatni. A középkori katolikus hívó számára ugyanis a legfélelmetesebb és legmegbotránkoztatóbb dolog volt, hogy egy kiugrott szerzetes feleségül vette a kiugrott apácát, s ezzel mindketten megszegtek Istennek tett fogadalmukat.

A lutheránus eretnekek „pestises könyvei Isten számára bűzletesek, az emberek számára pedig életveszélyes fertőzést jelentenek”; Luther és összes követője az ördög testéhez tartoznak, és nyíltan a Krisztusba vetett hit elleneségei. „Az eretnokség méreg [...], meghorhad tőle az egész test [...], de a méreg ugyanúgy megfertőzi az erőtlén lelket, ahogyan a pestis bűze is megfertőzi az egész testet.” Morus azt állítja, hogy az

eretnekek „úgy járnak-kelnek gonosz útjaikon, hogy eközben az igaz keresztények álarcait veszik föl”. A nagy humanista azt tekinti küldetésének, hogy az eretnekekről „lerántsa szépre festett álarcaikat, hogy mindenki, aki rájuk tekint, lássa meg az ő fertelmes eretnokségük valódi, ronda vízköpő jellegű pófázmányát”.

Morus a fiatal ember számára tételesen sorba veszi Luther „eretnek” tanait. Listájában Luther többek között a következőket tanítja: a hit elegendő az üdvösséghez; szentségtörés, ha megpróbáljuk Istenet kiengesztelni; senki emberfia nem tud jó munkát végezni; a hit elegendő minden bűnünk elfedésére; senkinek nincs szabad akarata [...]; Júdás gonosz tettének végső soron Isten az okozója; a házasság nem szentség; a papság és minden szent rend csak egy színlelésre való találmány; minden keresztény férfi és keresztény nő pap: mindenkinek joga van ahhoz, hogy kioassa Krisztus testét; a szent ostya sem nem felajánlás, sem pedig áldozat.

Azt írja a tudós humanista, hogy „mindazok közül, akik valaha Krisztus egyházában jelen voltak, a legrosszabbnak és a legszörnyűbbeknek ezek a Luther-követők számítanak, ahogyan az tanításaikból és erkölcstelen életstílusukból jól látszik”. Morus szerint a „lutheránusok [...] rosszabbak, mint Mohamed hívei”.

EGY IGAZSÁG KÉT OLDALA

Mit szólnak ma mindehhez? Könnyű és kézenfekvő lenne elfogultságra elfogultsággal válaszolni. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy Morus a törökök európai hódításáért is a reformációt tette felelőssé, amely szerinte belülről bomlasztotta az eladdig egységes keresztény Európát. A német parasztháború Morus szerint kézenfekvő bizonyíték arra, hogy a lutheri reformáció anarchiához vezet. Riadtan úgy vélte, hogy a szabad akarat tagadásával bármilyen emberi felelőtlenséget igazolni lehet.

Mindezek fényében látnunk kell, hogy Morust az őszinte egyházféltése tette eretneküldözővé. Morus vallotta az egyház egyetemességét, és tagadta, hogy valaha is létezett tiszta és igaz egyház. „Az egyház tehát a keresztény hívők sokasága, amelyben egyszerre vannak jó és gonosz emberek mindad-

dig, amíg az egyház a Földön él.” Csakis ekkleziológiájának (egyházról szóló tanításának) ismeretében érthetjük meg, hogy Morus Krisztus teste iránti féltő aggodalma miatt démonizálta Luthert. Sajnos gyakran a szóbeszédre hagyatkozott, ami egy humanista tudóshoz nem volt igazán méltó. Nem csoda, hogy így könnyen cáfolható vádakat, azaz rágalmakat szórt Luther fejére.

Morus, aki azért kritizálta Luthert, mert – véleménye szerint – elhagyta a józan észet a szenvedély kedvéért, ugyanabba a csapdába esett, mint ellenfele. Hagyta, hogy hevült szenvedélye vezérelje: ugyanannak lett a megtestesítője, amit Lutherrel kapcsolatban oly hevesen bírál.

Fél évezred távlatából azonban mi már „a tanúságtevők felhőiben” (Zsid 12,1) láthatjuk együtt a nagy ellenfeleket, Morust és Luthert. Ma már érzékeljük, hogy ugyanannak a keresztény igazságnak érdekében ragadta el őket a szenvedély, a *furor theologicus*. Az egyetemes keresztény hitnek egy-egy oldalát képviselték: Morus az egyház tekintélyét helyezte a Szentírás fölé, Luther a Szentírását az egyház tekintélye fölé.

Igazat adhatunk Richard Marius amerikai történésznek, aki kettőjükéről ezt írta: „Mindkettőjük lángolása olyan intenzív volt, hogy az gyakran komikus helyzeteket szült, de a legkisebb provokáció hatására haraggá válhatott. Mindketten elszánt harcot vívtak elveik védelmében egy kompromisszumokra képtelen és könyörtelen ellenséggel szemben. Egyikük sem tudta elhinni, hogy ellenfelük őszinte, vagy mentes a rosszindulattól.”

A haragjukat békévé oldja az emlékezés.

■ FABINY TIBOR

A szerző angol szakos irodalomtörténész, teológus, a Károli Gáspár Református Egyetem Anglisztika Intézetének egyetemi tanára, a Hermeneutikai Kutatóközpont vezetője, a Magyarországi Luther Szövetség korábbi elnöke

Az írás rövidített, szerkesztett változata a szerző „Parázna állat, az ördög ügynöke” – A humanista Morus Tamás az „eretnek” Lutherről címmel Révfülöpön, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban január 28–30. között megrendezett Luther-konferencián elhangzott előadásának

Kirándulás mások belső szobájába

Imádkozz velünk! – újabb imádságoskönyv a Visszhang után

Több mint húsz évvel a Visszhang című imádságoskönyv első megjelenése után, 2022 bőjtjében kezünkbe vehetjük az Imádkozz velünk! – Imádságok, történetek című kötetet. Az új kiadvány részben folytatása, más tekintetben teljesen új, friss változata az ismert és népszerű Visszhangnak. A kötet szerkesztőjét, Szabó Lajost, az Evangélikus Hittudományi Egyetem nyugalmazott rektorát kérdeztük a Luther Kiadó gondozásában megjelent könyvről és arról, hogy milyen újabb imádságokkal gazdagodhat így az életünk.

– **Professzor úr, mit gondol, miért lehet bestseller egy kortárs szerzők tollából született imakönyv?**

– Egy imádságoskönyv akkor indulhat el ilyen irányba, ha van ereje. Az első kiadás idején önmagában véve különleges volt, hogy több mint száz szerzővel imádságoskönyvet szerkesztettünk. Emlékszem, amikor elkészült, egy kis ünnep volt, amikor találkoztak a szerzők. A *Visszhang* újdonságot jelentett, vákuumba jött, mondhatni, hiánycikk volt; ilyen jellegű evangélikus kiadvány azokban az években nem jelent meg. Az is nagyon fontos, hogy az előző kötetet is, az újat is kortárs szerzők jegyzik, akikkel lelkészként, egyháztagnaként együtt élünk, együtt imádkozunk, együtt énekelünk, templomba járunk. Megszólalt egy generáció, amely most él az egyházban. Mindkét kötetnek a célja is volt ez: hogy valamilyen formában egymás imádságát megismerhessük, és egymás imádságán keresztül bátorodjunk a saját önálló imádságunkra.

– **Hány kiadást ért meg a *Visszhang*?**

– A harmadik kiadás 2019-ben jelent meg: kórházlelkészek és orvosok bevonásával kiegészítettük a betegek számára szóló imádságokkal.

– **Mikor született meg a gondolat, hogy egy újabb könyvet állít össze?**

– Az említett bővített kiadás útnak indításakor beszéltük meg Antal Bálinttal, a Luther Kiadó igazgatójával: ha lesz ambíciónk, kedvünk, s lesz rá lehetőség, akkor megjelenhet a közeljövőben egy új kötet is. Igazából 2020 elején erősödött meg

bennem az elhatározás, amikor láttam, hogy a harmadik kiadás iránt mennyien érdeklődnek. Úgy éreztem: szükség van egy ilyen kiadványra, ám teljesen frissre.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– **Hogyan készült az *Imádkozz velünk!* kötet?**

– Arra kértem a szerzőket, kísérik végig az egyházi esztendőt, és mindig akkor írják meg az imádságot, amikor azt 2020–2021-ben éppen átélik. Ez volt a szerkesztési elv, és jó döntésnek bizonyult: mintha ott élnék a szerzők mellett. Ahogy átélték az ünnepet, azt immár el lehet olvasni.

– **Egyvalamivel nem számolhattak: 2020-ban jött a koronavírus. Mégsem karantén- vagy járványimádkönyvet tartunk a kezünkben, ugye?**

– Valóban, erre senki nem gondolt! Amikor már erősödött a járvány, a későbbi fölkérések során jeleztem, hogy természetesen jó, ha valaki ebből is merít. Ténylegesen az imádságoknak körülbelül a húsz-huszonöt százalékán érződik a járvány, illetve maga a helyzet. Nagyon meghatott, hogy a lelkészek az egészségügyi dolgozókért, betegekért írtak nagyon szép mondatokat, az egészségügyi dolgozók pedig önmagukért, a kórházakért, a helyzetükért, illetve ők a lelkészekért, hogy kapjanak elég erőt,

bátorítást az egyházban. Így belekerült a könyvbe a járványhelyzet, mélyen benne van, de nem uralja teljesen.

– **Újdonság, hogy minden ima alatt feltüntették a szerző nevét. Miért született az a szerkesztői döntés, hogy az írók kilépnek az anonimitásból?**

– Húsz évvel ezelőtt pont az ellenkezőjét fogalmaztuk meg: úgy láttuk, az a jó, ha nincs ott, hogy ki írta az imádságot, csak a kötet végén közöljük a szerzők névsorát. Akkor talán volt egy kis féltelenség mindannyiunkban az intim szférának

a megosztásától. Azt gondolom, ma már nem félünk annyira attól, ha mások belelátnak kicsit az életünkbe – ebben benne van az internet, a közösségi oldalak hatása. Valójában szinte a belső szobájába teszünk egy kirándulást azzal, ha valakinek elolvassuk a legmélyebb imádságát. De fontos az olvasó részéről is, hogy adjon meg a tiszteletet az imádság szerzőjének, mikor belép az ő privát, intim lelki szférájába. Kérem, tegye egyfajta kulturált magatartással, hiszen amivel találkozik, az nagyon személyes. De ugyanakkor pont a személyes élményeken, átélt mélységeken, magasságokon keresztül lehet igazából imaéletet fejleszteni, tanítani.

– Nem csak evangélikusok és nem csak lelkészek a szerzők, s az életkorukban is tapasztalható a változatosság.

– Huszonégyen az idősebb, hatvan-ketten a fiatalabb generációhoz tartoznak. Huszonkét éves a legfiatalabb szerző, ő a sport témájában írt maradandó gondolatokat nagyon mai szöveghasználattal, a legidősebb pedig a kilencvennégy éves Fehér Károly lelkész. Ő az első kötetnek a mentora is volt. Az emelkedő életkorral is maradhat modern a gondolkodás. Idősebbektől is találunk mai szóhasználatot és fiataloktól is konzervatív stílust. Kis elfogultsággal mondom: a kötet egyik új erőssége, hogy mindemellett ökumenikus nyitottságú, hiszen nyolc református és öt katolikus szerző írása is olvasható benne, írásaik gyönyörűen beilleszkednek az evangélikus alkotók szövegei közé.

– Kiknek készült a kötet?

– Az imádkozó egyház kisebb részben a lelkészeké, nagyobb részben a híveké, ezért a kötet gyülekezeti tagoknak készült: akik templomba járnak, érdeklődnek, keresnek, kutatnak. Ez nem szakkönyv a „perfekt” hívőknek. Egyházunk tagjai szeretnek imádkozni. A legnagyobb erő, amit megmozgathat az egyház, ha a tagjai komoly imaéletet élnek, és az imakultúrának megfelelően viselkednek. Az imának sokféle hatása van. Miközben beszélgetek az Istennel, javulok, finomulok, békésebb, megértőbb leszek. Az imádság az egész lelki hozzáállásunkat fejleszti és javítja.

– Élmény lehetett szerkesztőként foglalkoznia a szövegekkel.

– A tartalmi rész és a formai megjelenítés az én feladatom volt – például az, hogy az imádságok, a történetek vagy a meditációk közé sorolható-e az adott szöveg –, a nyelvi megjelenítésük pedig a feleségemé, Marianné, olyan esetekben,

ahol finomítani vagy rövidíteni kellett. Az biztos, hogy mások imádságával soha az életemben nem imádkoztam még annyit, mint az ezekkel a szövegekkel való foglalkozás során. Az is nagyon izgalmas volt, hogy az imádságokban meglátszanak az egyház életéből a legfontosabb lelki találkozási pontok, alkalmak. Gondolok például az úrvacsorai közösségekre, az istentiszteleti közösségek nyitottabb és közvetlenebb formáira, ezek mind visszatükröződnek. Úgy is fogalmazhatok: látni lehet, hogy akik írták, nem kezdők, hanem ezt gyakorolják, ebben élnek benne. Külön meglepetés volt az, hogy a férfiak és a nők által írt imádságok között nagyon szép harmóniát lehet találni. Próbáltam arra törekedni, hogy a férfi és a női szerzők körülbelül egyensúlyban legyenek: ötven-harminchat az arány a férfiak javára.

– Ki mit élt át aggodalommal egy speciális év során, mit árul el erről a kiadvány?

– Sok aggodás van az imádságokban. Veszteségek is. Bizonytalan volt a betegségek miatti helyzet. Szinte mindig újra föl lehetett fedezni, ahogyan közeledtünk a kötet szerkesztésében 2021–2022 fordulójához, hogy egyre erősebb volt a közösség, a közelség utáni vágy mint imatéma. A járvány miatti elszigeteltségből való kilépésre vágyódtunk mindannyian, s ezt dokumentálták is az alkotók.

– Hogyan kell használnunk az új könyvet?

– Ez fontos, hiszen a szerkesztésben egy kis trükk is van. A könyv első fele az egyházi esztendőben használható: adventtel indul, és az egyházi év megfelelő részében otthon lehet olvasni. Én úgy tudom elképzelni a használatát, hogy két-három könyvjelzővel megjelöljük az egyházi évet, ahol tartunk, és ezt akár esténként elolvassuk. A második részben pedig ki-ki elindul fölfedezni, melyik téma az, ami őt érinti közelebről, mi az a felelősségi kör, környezet, a gyülekezeti életnek, a lelki életnek melyik része. Végül van a könyvben két rövidebb egység. Az egyik, amit én írtam, minden napra adott kérdés, imádság, gondolat és áldás; ezt naponként lehet olvasni vasárnaptól szombatig, ha valaki szeretné a kérdéseken keresztül a lelki életét finomítani, javítani, mélyíteni. A legvégén pedig a közös – katolikus, evangélikus, református – imádságok kaptak helyet, illetve a mi énekeskönyvünk végéről átvettek, mert ezek nagyon népszerűek és ismer-

Imádkozz velünk! Imádságok, történetek. Szerkesztette: Szabó Lajos. Luther Kiadó, Budapest, 2022. A kiadó könyvesboltjában és webáruházában (Lutherkiado.hu) kedvezményes áron, 3500 forintért vásárolható meg

tek. A történetek esetében nem egyszerű „használati utasítást” adni. Biztos vagyok benne, hogy lesz olyan olvasó, aki némelyik történetet tízszer is elolvassa, másokat viszont csak egyszer. Ez a szabadság adott, a könyvnek a nem egyházi esztendőhöz kötött része az abszolút „szabaddolgozat”: ott nyugodtan lehet keresgetni, fölfedezni, ott nincs megkötve az olvasó.

– Áhítatokon, rövid közös alkalmakon is használható a könyv.

– Valóban, egyrészt egyházi intézményekben, ahol naponta tartanak áhítatot, lelki alkalmat, bárki felolvashat belőle egy-egy rövid történetet vagy imádságot, nem igényel külön készülést. Oda is adhatja a kötetet bárkinek a kezébe. Másrészt pedig a gyülekezeti tagok közösségét szeretnénk építeni ezzel az imádságoskönyvvel, illetve a lelkészek, hitoktatók munkáját segíteni. Adja Isten, hogy nekik és mindannyiunknak frissülést hozzon, hogy különböző alkalmakra, helyzetekre lehet belőle válogatni. Olyan könyvet szerettem volna kézbe adni, amely akkor is segít, amikor esetleg úgy érzi valaki: olyan mélyen van, hogy nem tud imádkozni. Ha ilyenkor elkezd – mások belső életén, gondolatain keresztül – a nyitást, előbb vagy utóbb megnyílik a saját szíve is.

■ S.-K. D.

A krisztusi cselekvő szeretet a legnagyobb misszió

Abban biztos vagyok, nem én vagyok a legkompetensebb, hogy írjak erről a missziói területről. Azonban abban is biztos vagyok, hogy az érzés közös azokkal a gyülekezetvezetőkkel, önkéntesekkel, akik már napok, hetek, hónapok, akár évek óta fogadnak be rászorulókat, jelen pillanatban menekülteket. Az érzés pedig az a nagyon erős, elementáris erővel rám törő belső késztetés, hogy *nem tehetek mást! Ezt kell tenni!*

Ilyen közel talán még soha nem férközött hozzám ez az érzés. Napokat gondolkodtam, hogyan lehetne. Több kifogás jutott eszembe: kicsi a terem, nincsen zuhanyzó, csak a parókián, mi van, ha betegek, nem értjük majd egymás nyelvét... Kifogások, bár ma már inkább azt mondanám, hogy a felelős döntéshez mindent számításba kell venni. Közben voltam a Mandák-házban önkénteskedni, vittem csomagot, utaltam pénzt, és tagja lettem megannyi Facebook-csoportnak, ahol az éppen aktuális segítséget, szükségét hirdetik. De újra és újra hatalmába kerítette az érzés: ez még mindig kevés, mert a legnagyobb szükség, hogy befogadjuk a menekülteket. *Nem tehetek mást! Ezt kell tenni!*

Majd elérkezett egy szerdai nap, a szokásos havi egyszeri LMK- – lelkesi munkaközösségi – ülés. Szemben velem Bolba Márti, aki a már tőle megszokott határozottsággal, mégis nagyon szelíden és alázatosan ezt mondja: „Arra kell számítani, hogy plázákban, áruházakban, minden fedett, fűtött helyen lesznek hideg elől behúzódó menekültek. Minden létező, melegen tartható vízszintes felületre szükség lesz a következő hetekben, hónapokban.”

Hirtelen elképzelem a termet, ahol éppen ülünk, tele ágyakkal – mennyi menekült férne el itt... Aztán elképzelem a mi picit gyülekezeti termünket, négy, öt, de lehet, hogy nyolc ember is... Még miközben Márti beszél, megírom a levelet a presbitériumnak: „Kedves Presbiterek! El tudjátok képzelni...” Órákkal később már szervezzük. Készülnek a táblázatok: ki mikor takarít, főz, fuvaroz. Folytatjuk az

adománygyűjtést, fekhelyeket szerzünk, és regisztráljuk a kicsi gyülekezeti termünket az erre kialakított egyházi rendszerben, hogy majd négy, öt, de lehet, hogy nyolc embert is befogadjon egyszerre.

Lehet, hogy csak egy-egy éjszakára, de az az éjszaka az életüket mentheti meg. Nemcsak azért, mert meleg van, és

kezeti terem. Bármilyen, ami azt a szeretetet, gondoskodást, biztonságot adja, amire bennünket is meghívtak. Mert hiszem azt, hogy a krisztusi szeretet indít és ad erőt mindazoknak, akik befogadnak egy, két, három, de akár több tíz, száz menekültet.

Jézus Krisztus mondja: „...aki énhozzám jön, azt én nem küldöm el...” (Jn 6,37)

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

van hol lehajtani a fejüket, hanem azért, mert szeretetet, gondoskodást és biztonságot kapnak. Én hiszem azt, hogy ennek a szeretetnek, gondoskodásnak, biztonságának a megtapasztalása egy kicsit erőforrássá lehet ezeknek az embereknek.

Eroforrás. Talán leírni is nagy szó, mégis most a mindent jelentheti. Kell, hogy legyen egy forrás, amelyhez visszatérnek. Kell, hogy legyen egy élmény, amely talán – ha csak gondolatban is, de – visszarepíti őket abba a bizonyosságba, hogy a világ jobb ennél, annál, mint amit most élnek. Ha már mindent elveszítettek, és „életüket két bőröndbe gyúrték”, ahogyan Zorán énekl, akkor – ahogyan Pál apostol is int – legalább „a *Lelket ne oltásotok ki*” (1Thessz 5,19). Ez a forrás lehet egy lakás, egy ház, egy kicsiny szoba, egy fekhely. Lehet nagy vagy kicsi gyüle-

Soha nem volt még ennyire szívbe markoló az év ígéje számomra. Sok más lelkeséssel ellentétben én még nem beszéltem róla ebben az évben, pedig év elején szokás... Úgy tűnik, most jött el az ideje. Nem véletlen...

Eljöttek hozzánk. Menekültként. Mindent hátrahagyva. Nyiss nekik ajtót, fogadd be őket! Ahogyan érted is eljött Krisztus, és befogadott. Hiszem, hogy a krisztusi cselekvő szeretet a legnagyobb misszió! Most határon átvélő, mindenkit érint, mindenkit mozgósítani akar!

Hajnal van, öt ember – két felnőtt, három gyermek – alszik a gyülekezeti teremben. Remélem, tudtak egy kicsit pihenni, mert indulnak is tovább... Isten áldása kísérje őket és mindazokat, akik még érkezni fognak!

■ HORVÁTH-Csitári BOGLÁRKA

Szolgálat a rádió hullámhosszán is

Szombathelyi evangélikus körkép

A nyugat királynőjeként is emlegetett legrégebbi városunk, Szombathely nemcsak arról nevezetes, hogy híres szülötteinek sorában többek között a 4. században élt, római lovas katonából keresztényé lett tours-i püspököt, Szent Mártont mondhatja magáénak, hanem az is egyedülálló, hogy Credo néven itt működik hazánk egyetlen evangélikus rádiója. A vasi megyeszékhely lutheránusai emellett egy nyolcosztályos evangélikus iskolát és két szeretetotthont is fenntartanak – amelyek közül az egyik fogyatékkal élőknek is otthont ad –, valamint két alapítványt működtetnek. Szerteágazó missziói szolgálatukat mutatjuk be riportunkban.

A város a római katolikus Szombathelyi Egyházmegye székhelye is; az evangélikusok története nem tekint vissza hosszú múltra a településen. A magyar középkor és kora újkor évszázadaiban Szombathely – németül Steinamanger – szabadalmas mezőváros volt. Földesura a mindenkori győri, 1777–1848 között a szombathelyi római katolikus püspök. E függőség következtében egy 1735-ből származó irat szerint „lutheranust, kalvinistát nem szenved az Város”, a polgárjognak és a céhtagságnak pedig feltétele volt a római katolikus vallás a 16–18. században.

Csak az 1781-es türelmi rendelet után telepedhetett le a városban néhány protestáns, főként iparos jövevény, akik részben magyar, részben német nyelvtérületről érkeztek. Számuk lassan növekedett. Bő fél évszázaddal később, 1848-ban is csak hatvanegy ágostai és tizenolc helvét hitvallásút tartottak nyilván.

GYÜLEKEZET SZÜLETIK

1861. október 13-án szűk körű megbeszélésen határozták el a szombathelyi protestánsok közös gyülekezet alapítását, majd ugyanannak az évnek a karácsonyán megtartották az első istentiszteletet Vidos László ügyvéd lakásán. Ekkor a hétezernél már valamivel több lakost számláló városban – a környékbeli falvakból csatlakozókkal együtt – százharminc fő körül lehetett az evangélikus és református vallásúak lélekszáma háromnegyed-egynegyed arányban.

Mivel a piciny gyülekezet „első zsen-géjében sokkal gyengébb, semhogy önállólag magát fenntarthatná”, levélben kérték Kőszeg szabad királyi város evangélikus egyházközségét, hogy a szombathelyi protestánsokat fogadja be fiókgyülekezetként. Ez meg is történt.

Március 15-i megemlékezés a Túröczy-otthonban az evangélikus iskola diákjaival

Még ugyanabban az esztendőben megnyílt a tíz évig működő szombathelyi protestáns iskola, a következő évben pedig saját ingatlant tudtak vásárolni, amelyben a tanterem és a tanítói lakás kapott otthont, valamint az istentiszteleteket is ebben tartották a kőszegi lelké-

szek szolgálatával. A gyülekezet lelkészi hivatala ma is itt található.

Először 1872-ben merült fel az anyagyülekezetté alakulás szándéka, de csak 1893. január 1-jétől önállósult a Szombathelyi Protestáns Gyülekezet Kiss János parókus lelkész és Zimmermann Károly felügyelő vezetésével. Az eklektikus stílusú protestáns templomot a millenniumi évben, 1896. augusztus 25-én szentelte fel Gyurácz Ferenc püspök mindkét felekezet lelkészeinek, espereseinek és Antal Gábor dunántúli református püspöknek a közreműködésével.

Százöt évvel ezelőtt, 1917. február 4-én Szombathely evangélikus püspöki székhely is lett, ugyanis azon a napon iktatták be Kapi Béla püspököt parókus lelkészi hivatalába. Püspökké szentelésére is ebben a templomban került sor az előző év december 14-én.

A létszámában is megerősödött református közösség 1927-ben önállósodott, majd 1939-ben templomot épített.

ADOMÁNYBÓL OTTHON

Nagyot ugorva az időben, az 1996. esztendő egy újabb mérföldkövet jelentett a gyülekezet életében. Fehér Károly lelkész

nyugalomba vonulása után az akkor még segédlelkész Gregersen-Labossa György került az egyházközség élére. Az energikus fiatal ember követte elődeinek jó példáját, és mindent megtett, hogy a lutheránus közösség lelkileg és materiális értelemben is gyarapodhasson. ►

Ennek egyik első jele a szeretetotthon alapkövetétele volt. Dr. Várhegyi Károlyné Máger Angela jelentős összegű felajánlása nyújtotta ugyanis a kiindulópontot a 2000-ben felavatott első szárny felépüléséhez.

„Egy évvel később elkészült a második ütem, az intézmény pedig felvette Túróczy Zoltán egykori evangélikus püspök nevét – meséli Menyessné Uram Zsuzsanna, az intézmény jelenlegi lelkésze. – A harminc férőhelyes otthon közvetlenül a templom, a lelkészi hivatal és a gyülekezeti terem tőszomszédságában található, amely így együtt egy kis lutheránus szigeteket alkot” – hívja fel a figyelmet a lelkész.

A Szombathelyi Evangélikus Diakóniai Központoz az azonban nemcsak az úgynevezett Túróczy-ház tartozik, hanem a Középhegyi úton található Johanneum, illetve a pszichiátriai betegek ágfalvi otthona is. A Johanneumot 2004-ben vette át a gyülekezet. Az intézmény nemcsak idős emberek, hanem középsúlyos, súlyos és halmozottan fogyatékkal élők otthona is.

„Nagyon szeretem az idősekkel való foglalkozást – vallja meg Menyessné Uram Zsuzsanna, aki 2020-ban lett szombathelyi diakóniai lelkész. – Számomra mindig megrendítő az a pillanat, amikor a beköltözés után rádöbbennek az új lakók: ettől kezdve ez az új otthonuk. Ilyenkor különösen is fontos, hogy mellettük legyünk, meghallgassuk őket, ha kell, lelki támaszt adjunk.”

GYÜLEKEZETI ÉLET A JÁRVÁNY UTÁN

A járvány által befolyásolt elmúlt időszak a szombathelyi közösségben is éreztette hatását. „A gyülekezetben a pandémia

Menyessné Uram Zsuzsanna diakóniai lelkész a házasság heti istentiszteleten

Menyess Gyula parókus lelkész

előtt sokféle csoport és program várta az érdeklődőket – tudjuk meg Menyess Gyula lelkésztől, aki 2020 óta lelki vezetője a szombathelyi lutheránusoknak. – Hála Istennek, az utóbbi hónapok fokozatos nyitásának köszönhetően újra megtarthatjuk alkalmainkat: a felnőttkonfirmációs csoport felkészítő óráit, a gyermek- és ifjúsági foglalkozásokat, a férfikor és a

nőegylet programjait, elindulhattak az énekari próbák. Áldásos délután volt a március 5-i világimnap alkalmából. Februárban, még farsang idején nagyon jó hangulatú jótékonysági estét tartottunk Laborczi Erzsébet orgonista-kántorunk kezdeményezésére. Ezen nemcsak gyülekezetünk énekkara és kamarazenekara lépett fel, hanem a Reményik Sándor evangélikus iskola diákjai is, akik néptáncokkal, mesemondással színesítették a programot” – meséli a lelkész, aki a rendezvényen egyházi anekdoták mesélésével csalt még több mosolyt az arcokra.

„Minden vasárnap két istentiszteletet tartunk. A kilenc órakor kezdődő alkalmat még aznap este hétkor felvételtől meghallgathatják az érdeklődők a Credo Rádió hullámhosszán. A fél tizenegykor kezdődő alkalom pedig mindig családi istentisztelet, ahova szívesen jönnek a családok. Felügyelőnkkel, Bánfi Péterrel, valamint a munkatársainkkal mindent elkövetünk, hogy a gyülekezeti élet zökkenőmentesen folytatódjon a lelkiileg megterhelt időszakok után” – emeli ki Menyess Gyula.

„A TEMPLOMOT S AZ ISKOLÁT!”

A gyülekezet fenntartásában 2007 óta működik evangélikus iskola, amelyet az erdélyi evangélikus költőről, Reményik Sándorról neveztek el. A nyolcosztályos általános és művészeti tagozattal bíró intézmény élén a kezdetektől fogva Sátorj Károly igazgató áll. „Reményik élete, munkássága nagyon sok példát kínál számunkra nevelési céljaink elérésében. Ezek közül az első három helyen a hitre nevelés, a hazaszeretet és a természet szeretete áll” – foglalja össze az igazgató.

A gyülekezet énekkara és kamarazenekara a február 26-i jótékonysági koncerten

A hétkezdő áhitatokat az evangélikus templomban tartják Steindl-Papp Judit iskolalelkész szolgálatával; havonta egyszer Horváth József katolikus plébános tartja az alkalmat, bár a pandémia miatt a diákok hónapokig online hallgatták az osztálytermeikben.

A művészeti osztályokban a képzőművészet, a néptánc, a hangszeres órák és a színjátszás kap nagy hangsúlyt. Az iskola tanulói többféle délutáni szakkör közül választhatnak a cserkészettől a Johannita elsősegélyszakkörön át egészen a KRESZ-szakkörig. Sátory Károly oszlopos tagja a Klapka György Lovas Polgár- és Hagyományörző Egyesületnek. Nem véletlen hát, hogy az evangélikus iskolában úgynevezett kishuszár-foglalkozás is működik. „A március 15-i nemzeti ünnep kapcsán kishuszárjaink is felléptek” – meséli büszkén az intézményvezető.

A városban a jó hírű iskola – rendszeres a túljelentkezés – diákjai számos versenyen vesznek részt, melyekről szép eredményekkel térnek vissza. „Osztályonként huszonöt gyerek a maximum, nevelési elveink közül pedig kiemelten fontos a lelkeség. Emellett olyan nyugodt légkört próbálunk teremteni, amelyben a gyerekek kényszer nélkül, szívesen dolgozhatnak. Ennek hatása a jó eredményekben is megmutatkozik – világít rá az igazgató.

A szombathelyi iskolának 2017-től Bobán tagiskolája is működik.

ÉRTÉKET KÖZVETÍTENEK

A szombathelyi evangélikus gyülekezet 2014 augusztusában indította el kisközösségi rádióját az FM 98,8 megahertzes frekvencián Credo néven. Az elnevezés

A Reményik Sándor Evangélikus Általános és Alapfokú Művészeti Iskola alsó tagozatosainak tavaszváró fesztiválja

egyrészt a kereszténység közös hitvallására, az Apostoli hitvallásra utal, amelyet latin neve után, a hitvallás első szaváról („Hiszek”) credónak neveznek. Másrészt utal arra, hogy a műsorszerkesztés során teret kapnak a rádióban a város lakói is, hogy elmondhassák, milyen értékrend és saját küldetés alapján végzik munkájukat, hivatásukat.

Az Óperint utca 18. szám alatt bérelt helyiségben berendezett stúdió technikus, Ádám Dávid mutatja be működésüket. „Kisközösségi rádiós frekvenciával – domborzatfüggetően – Szombathelyt teljesen le tudjuk fedni, illetve a környékbeli településeken is lehet fogni a Credo Rádiót. Ez legalább tizenöt kilométer sugarú kört jelent. Az idősávot Pusztai Krisztina és Bakos Ágnes főszerkesztők vezetésével igyekszünk úgy kitölteni, hogy a város és a térség hírei mellett

Sátory Károly iskolaigazgató

nagy hangsúlyt kapjon a lelki tartalom az evangélikus szellemiség és nyitottság jegyében. Három műsorsávban – reggeli, napközbeni, illetve esti – kínálunk műsorokat. A lelki tartalmakat imádságok, áhítatok, istentisztelet-közvetítések, illetve különféle vallási, egyházi témájú beszélgetések, ajánlók és hírek jellemzik. Az óránkénti hírblokkban egyházközségünk és egyházunk életéről is adunk híreket. Saját készítésű interjúink mellett helyet biztosítunk országos egyházi tartalmaknak is. Ugyanakkor rendszeresen hallhatóak például kulturális és közéleti témájú hanganyagok, amellett, hogy a zene szintén nagy hangsúlyt kap – foglalja össze Ádám Dávid. – A visszajelzések alapján sokan hallgatják és szeretik a műsorainkat. Igyekszünk jelmondatunknak megfelelni: értéket közvetítünk.”

FOTÓK: ADÁM DÁVID ÉS ADÁM ESZTER

Ádám Dávid, a Credo Rádió hangtechnikusa

■ BODA ZSUZSA

Nem értékrend kérdése az egyszülős lét

Nagy Anna, az Egyszülős Központ alapítója stigmatizálásról és elfogadásról

Mosolygós hölgy köszönt a 2018-ban megnyílt budapesti, VIII. kerületi Egyszülős Központban. Az érkező ismeretleneket itt nem kérdésözönnel, hanem jó szóval, szeretettel fogadják. A város sűrűjében igazi békés sziget ez: a tágas, világos helyiségekben hívogató kanapék, asztalok, fotelék, puha párnák. Középen kávézó, jobbra játszótér, a galérián mini irodák. Szívvel-lélekkel létrehozott oázis gyerekeknek és édesanyáknak, édesapáknak, akik valamilyen okból egyedül maradtak. Nagy Anna, az Egyszülős Központ létrehívója és vezetője közel húsz éve végzi ezen családok teljes körű segítségét, képviselőjét. Március 21-e, az egyszülős családok világnapja alkalmából jártunk nála.

– Tisztázzuk először a kifejezést. Mit nevezünk egyszülős családnak?

– Az egyik legnehezebb kérdés, hogy mikortól számít egy család egyszülősnek, vagy meddig tart az egyszülőség. Sematikus kép él bennünk a szó hallatán: az egyszülős család egy elvált anyuka, aki egyedül maradt a két gyerekével. Ám ennél sokkal bonyolultabb a helyzet. Sokféleképpen válhatnak a családok egyszülősé. Lehet válás, de meglepően sokan fiatalon elvesztik a párjukat. Azután van,

amikor valaki már a várandósság alatt egyedül marad: körülbelül a kisbabák tíz százaléka – évente mintegy kilencezer – úgy jön világra, hogy nincs mellette az apukája. Vannak, akik egyedül fogadnak örökbe, mások nevelőszülőként nevelnek egyedül, és vannak, akik eleve egyedül vállalnak gyereket.

– Hány családot érint ez a létforma?

– Mintegy háromszázezer családot, azaz közel egymillió embert. Kilencven százalékban nőkről beszélünk: kétszáz-

hatvanezer anyuka és negyvenezer apuka neveli egyedül a gyereket, akik összesen félmillióan vannak. De nemcsak ők érintettek, a mintázatok változatosak: van, aki külön élő szülőként kapcsolódik az egyszülős családhoz, részben jelen van annak az életében. Erősen érintettek a nagyszülők is: az ő szerepük nagyon megváltozik attól kezdve, hogy a gyerekek egyetlen szülővé válik a saját családjában. Vagyis az érintettség messze túlmutat még az egymillió emberen is.

– Tehát körülbelül az ország népességének tizede érintett, mégis, amíg ön nem állt ki a nyilvánosság elé, addig nem nagyon figyeltek oda erre a sajátos élethelyzetre. A megbélyegzés, félrenézés járt ennek a társadalmi csoportnak?

– Ez nagyon furcsa: egyfajta stigmatizálás még mindig jelen van a társadalmunkban. Sokakban felvetődik még a kérdés: Ők valamit elrontottak? Sajnáljuk őket? Nem nagyon tudunk mit kezdeni még mindig az egyszülős családokkal, zavarban van még a társadalom. Mi magunk, az érintett szülők is néha kicsit zavarban vagyunk: akkor most mi tényleg valamit nem jól csináltunk? A másik oldal az, hogy amikor valaki egyedül neveli a gyereket, éveken keresztül két ember helyett dolgozik. Minden energiája erre megy el, s ez az érdekképviselőnek, érdekérvényesítésnek nagy akadálya. Annak, hogy elkezdtem – 2005-ben hoztuk létre az Egyedülálló Szülők Klubja Alapítványt –, egyszerű oka volt: én is egyedül maradtam egy kicsi gyerekkel. Volt egy ilyen ösztönös mozdulat: hogyhogy nem találok segítséget sehol, amikor bajban vagyunk? Kibe lehetne kapaszkodni? Nekem szerencsém volt: volt hol laknunk, volt munkahelyem és egy nagyon támogató családom. Mindazonáltal szembesülnöm kellett azzal, hogy amit elképzeltem az életemről, az gyakorlatilag derékba tört. Most már tizenhét éve fog-

lalkozom egyszülős családokkal, s néha még ma is találkozom olyan problémával, amiről nem is jutott volna eszembe, hogy ez is az egyszülőségből adódhat.

– És az egyházi közösségek támogatók? Mit tapasztal, figyelnek-e az egyedülálló szülőkre?

– Látok nagyon jó kezdeményezéseket az egyházakon belül. Az országban tíz településen van klubunk, a határon túl pedig nyolc további helyen. Például Kecskeméten az egyházzal nagyon szoros összefogásban és együttműködésben dolgozunk. Másrészt látok olyan helyeket és közösségeket is, ahol nem nagyon tudják, mit kezdjenek ezzel a helyzettel. Ha valaki özvegyen marad, az talán az egyház szempontjából könnyebben kezelhető. A többi élethelyzet felvethet nehézségeket. Egy példa: valakinek a keresztelő előtt azt mondták, nem nagyon szeretnék megkeresztelni a gyermeket, mert nincs neki apukája. Pedig ha valakik, hát pont a gyerekek azok, akik végképp nem tehetnek arról, hogy egyszülős családban élnek. A legtöbbször maguk a szülők sem így tervezték: az egyszülőség nem értékrend kérdése! Nem arról szól, hogy „én ebben hiszek, ezt tartom jónak”. Éppen az egyszülősök tudják a legjobban, hogy két szülőre lenne szüksége a gyerekeknek. Figyelmet, elfogadást adhatnak az egyházi közösségek, erre vágyunk a legjobban mindannyian.

– A Biblia számos helyen figyelmeztet az özvegyek és árvák iránti irgalmaságra. Hogyan tudnák az egyházak hatékonyabban segíteni az önök munkáját?

– Az eddigi tapasztalatom azt mutatja, sokszor azok, akik egy vallási vagy más közösséghez tartozva válnak egyszülős családdá, úgy érzik, hogy kiesnek ezekből a közösségekből, vagy egyszerűen csak nem találják már ott a helyüket. Egy anyuka mesélte: nagy baráti társasággal jártak korábban nyaralni. Miután meghalt a férje, ugyanúgy elmentek nyaralni, de a gyerekei azt mondták, „anya, ne jöjünk ide, mert nekünk ez nem jó”. Sokat segítene az egyszülősöknek, ha minden olyan közösség, ahol családok vannak, meg tudná szólítani őket. Ha azt tudnák mondani: „Látom, nehéz neked. Mindegy, hogy miért nehéz, én szeretnék neked segíteni.” Semmiképpen nem a megítélés, az elítélés a jó hozzáállás, hanem elfogadni azt, hogy ő egy szenvedő ember. És ha vele nem is tudunk azonosulni, azt gondolom, a gyerekekkel mindenki tud,

hiszen ők aztán tényleg semmiről nem tehetnek.

– Miközben beszélgetünk, a munkatársai éppen adományokat szortíroznak: higiéniai termékeket, pelenkákat, tartós élelmiszereket. Ön viszi majd el a magyar-ukrán határra a háború elől menekülő családoknak – akik édesanyák, nagymamák, sok gyermekkel, a férfiaktól elszakadva, akiket besoroztak katonának. Itt most hirtelen egyszülössé vált családokat segítenek önök is.

– Még nem is tudjuk teljesen felfogni, hogy ez mit jelent. A mi nemzedékünk

nyezetben, ahol állandó a szomorúság vagy a szegény, a bűntudat, a gyász. Hiszen ők is felnőttek lesznek, és meghatározó, hogy mit hoznak a gyerekkorukból. Azon dolgozunk, hogy most segítsünk feltölteni őket azzal az energiával, amivel ők a saját családjukat el tudják majd indítani. S hogy mivel keresnek meg minket? Milliós dologgal. Május végén lesz négyéves a pesti központ. Már több mint hetvenféle szolgáltatásunk van az egyszülős élet különböző területeivel kapcsolatban: jogi problémák megoldása váláskor, hágyatéki ügyek, árvaellátás intézése. Fon-

FOTÓK: EGYSZÜLŐS KÖZPONT

abban nőtt fel, hogy nem láttunk háborút. Nagyon borzasztó az egész. Nem is volt kérdés, hogy mi is viszünk, pakolunk, megyünk. Akik átjöttek, valóban egyszülössé váltak, mert otthon maradtak a férfiak, és megérkeztek úgy az anyukák a gyerekekkel, hogy egy sor pluszterher van rajtuk azon kívül, hogy életben akarnak maradni. Most rájuk szakadt ez az egész. Nekünk pedig az a dolgunk, hogy legalább egy kicsit, amennyi tőlünk telik, segítsünk, noha tudjuk, hogy ez csak csepp a tengerben.

– Beszéljünk az örömről, az eredményekről is! Hány családot tudott segíteni a majd két évtized alatt az alapítvány?

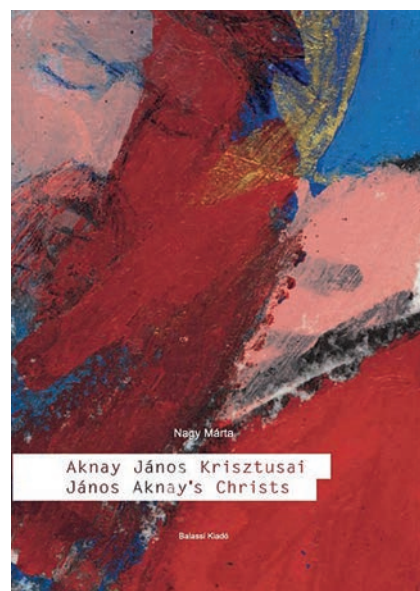
– Nagyon fontos tudni azt, hogy fel lehet állni egy nagyon nehéz helyzetből is. Különösen, ha az ember gyereket nevel, akkor nem is kérdés: muszáj felállni. Immár huszonhatezer családnak tudtunk segítő kezet nyújtani. Valljuk, hogy nem nevelkedhetnek a gyerekek olyan kör-

tos a lelki segítség: van pszichológus, gyerekpszichológus, de létszükséglet a munkavállalás. Nálunk nemcsak tanácsadás van és workshopok, hanem konkrét állásközvetítés is: több mint százhatvan szülőnek találtunk eddig munkát. Vannak olyan programjaink, amik a szülőséghez kapcsolódnak: hogy fogom én a gyereket felnevelni egyedül? Ezek olyan kérdések, amikre valamilyenfajta választ muszáj, hogy találjon az ember. A közösség melege és ereje, a valahova tartozás legalább olyan fontos, mint az, hogy gyakorlati segítséget kapjanak a családok. Rengetegféle tábor, nyaralás, program érhető el gyerekeknek, felnőtteknek. Csoda látni, amikor a napközis táborba a gyerekek úgy jönnek ide, mint ha hazajönnének. Azt élik meg, hogy ez itt az ő helyük. Az idei világnapon megnyíló budai Egyszülős Központban ezt a munkát szeretnénk továbbvinni, sok új elemmel kiegészítve.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Hitvalló Krisztus-arcok

Aknay János életművének kiemelt alkotásai

Nagy Márta: Aknay János Krisztusai.
Balassi Kiadó, Budapest, 2021.
Mevásárolható a Luther Kiadó
könyvesboltjában és webáruházában
(Lutherkiado.hu). Ára 3500 forint

ötven évét átölelő, reprezentatív kötetet bőjti elmélyedést segítő olvasható al-
bumként is lapozhatjuk.

„Aknay János jóval több mint félszáz alkotáson idézte meg Jézus Krisztus alakját. Megjeleníti az evangéliumok által leírt eseményekben, a kereszten vagy anélkül, ő maga által formázott keresztként, valamint ábrázolja csak Jézus arcát. Utóbbi alkotásokkal művészettörténetet írt” – írja értő elemzésében Nagy Márta, a Debreceni Egyetem habilitált egyetemi docense.

Aknay műveit szemlélve felfedezhetjük a tanító jellegüket. A *Jézus élete* sorozaton túl ez a szemlélet jelenik meg a Megváltó-képeken, de a Jézus-arcokon is. Utóbbiak éreztetik, hogy Jézus, aki a próféciait beteljesítve „megvetett volt, és emberektől elhagyatott, fájdalmak férfia, betegség ismerője” (Ézs 53,3a), nemcsak Isten, a Messiás, hanem ember is. A kettős természet üzenetére koncentráció fogalmazódik meg Aknay Jánosnak a kötetben olvasható vallomásaiban is, amelyben Pilinszky Jánost idézi: „Ez valóban

Aknay János Kossuth-díjas festőművész eddigi életművét meghatározzák a Krisztus-ábrázolások. A balatonboglári evangélikus templom oltárképét is megalkotó művész e vonatkozású műveiből jelent meg kötet Nagy Márta tanulmányával a Balassi Kiadónál. A könyv művészettörténeti, egyben lelkiismereti kiadvány is, hiszen a benne látható alkotások a képzőművészet nyelvén Jézusról prédikálnak.

Az *Aknay és az ikon* (2013) és az *Aknay János Csend-történetei* (2015) után szintén Nagy Márta művészettörténeti tanulmányával jelent meg az *Aknay János Krisztusai* című, magyar és angol nyelvű kiadvány 2021-ben. A hazai kortárs kép-

zőművészet egyik meghatározó személyisége, a Kossuth-, Munkácsy- és tavalay Nemzet Művésze díjjal is elismert szentendrei festőművész Krisztus-ábrázolásai szerepelnek a könyvben. Az e tekintetben az alkotó munkásságának több mint

Isten fia volt« – mondotta a kereszt alatt a megdöbben százados. De a mondat hallatára ugyanilyen megrendültséggel érezzük: ember is volt, *valóban ember is*, aki itt kiszenvedett érettünk.” (*Jézus utolsó két szava*)

Az alkotások nemcsak a fájdalmat, a harmóniát, az elkötelezettséget és a messiási út tudatát érzékeltetik, hanem az idézett ézsaiási vers második felét is sugallják: „*Eltakartuk arcunkat előle, megvetett volt, nem törödtünk vele.*” (Ézs 53,3b) Így a hit és a keresztény identitás kérdése is megjelenik a műveken.

Erre példa *A Megváltó* (2018) című festmény, melyen Jézus mint a „*fájdalmak férfia*” tekint ránk. Ahogyan Nagy Márta összegzi: „Ő nem a mélyen magában forduló, elgondolkodó, hanem a határozottan, de mégis alázattal választ kérő férfi. Hogy súlyos a kérdés, arra talán a bal orca – kissé a homlokra fölfutó – pirossal utal.” E nem vádló, inkább a megtestesülés értelmét feltáró tekintet mintegy tükörként fogalmazza meg Jézus küldetésének ránk vonatkoztatottságát. Ahogy a Jézus-arc szeme ránk tekint, úgy döbbenhetünk rá Isten saját bűnöségünkért hozott áldozatára és a kegyelem ajándékára.

Aknay festményeit szemlélve egyszerre érezzük bennük a művészet-történeti utalásokat, valamint a saját hitvallás gesztusainak építő ötvözetét. E művek nem az ájtatos, sokszor giccses Jézus-ábrázolások sorába, annál inkább a szentendrei festészet hagyományába ágyazódnak. Ahogyan Vajda Lajos Krisztusai az elvonatkoztatott és a látottat kötik össze, és nem egy esetben helyezik Jézust a város ismert attribútumai közé, ugyanúgy Aknaynál is előkerül Szentendre ábrázolása. Számos Krisztus- és Megváltó-ábrázolás előképének tekinthető Matyófalvi Gábor Krisztus-torzója. Vagy ahogy Deim Pál Golgota-művei az egyetemes emberi fájdalmak szimbólumaként jelennek meg, ehhez hasonlóan valósul meg Aknay művein a Megváltó mint *ecce Deus* (íme az Isten) és *ecce homo* (íme az ember) együttes érzékeltetése.

Némely művészeti album esetében a tanulmány „mellékszereplő”. Ám az *Aknay János Krisztusai* kötet esetében nem ez történt. Nagy Márta írása olyan alapos és mély elemzés, amely végső soron a festményekkel együtt egy irányba mutat: Krisztusra.

■ GALAMBOS ÁDÁM

MEGVÁLTÓ (A BALATONBOGLÁRI EVANGÉLIKUS TEMPLOM OLTÁRKÉPE, 2010)

SZENTENDRE (1972)

Jézus az elsősegélydobozzal

A Doss család virginiai házában a kis Desmond a *Tízparancsolatot* ábrázoló képet nézte. „Káinnak egy bot volt a kezében, amivel megölte testvérét. Azon tűnődtem, hogy tehetett ilyet egy testvér. Számomra ez azt üzent: Desmond, ha szeretsz engem, nem fogsz ölni” – emlékezett vissza gyerekkorára a vele, róla készített dokumentumfilmben Desmond Thomas Doss, aki a második világháború után megkapta a legmagasabb katonai kitüntetést, a Medal of Honor, a Becsület érdeméremet.

FOTÓ: DESMONDDOSS.COM

„Mit gondolsz magáról? Ő a Szent Jézus vagy Szent József?” – gúnyolták Desmondot a társai a kiképzés alatt. Amikor letérdelt imádkozni, cipőkkel és más tárgyakkal dobálták, de Desmond tartotta magát Istennek tett ígéretéhez, hogy nem fog ölni, ezért megtagadta, hogy fegyvert fogjon. Mindenki el akarta őt távolítani a hadseregtől, mert viszolyogtak a gondolatától, hogy a csatatéren egy fegyvertelen katona legyen az oldalukon. A katonai szolgálatot lelkiismereti okból megtagadókat táboraiba helyezték volna át. Desmond próbálta megértetni a feletteseivel, hogy ő nem szolgálatot lelkiismereti okból megtagadó, hanem lelkiismeretből együttműködő, és változatlanul eltökélt abban, hogy egyenruhában szeretné védeni a hazáját. Végül a 77. gyaloghadosztály örvezetőjeként 1945 tavaszán a csendes-óceáni éden emberi poklában találta magát mint egészségügyi katona.

Soha nem nyugodott bele, hogy sebesültek segítség nélkül maradjanak. Soha nem futamodott meg. Egy bajtársa elmondása szerint akkor kezdték tisztelni, amikor Guam szigetére érkeztek, „mert fegyver nélkül járt, és annak, aki fegyver nélkül megy a háborúba, hite kell, hogy legyen”.

Okinawán az első vonalban küzdött a csapatában, hogy elfoglaljanak egy stratégiai fontosságú magaslatot a japánoktól. Az amerikai tüzérség megszórtá az ellenséges vonalakat, aztán a gyalogság rohamot indított. Egy darabon jól haladtak előre, csak hogy a japánok szándékosan hagyták őket előretörni, hogy aztán tüzeljenek rájuk. Egyszer Doss századából csak ötvenötön tértek vissza saját lábukon a meredély aljára, a többiek vagy meghaltak, vagy sebesülten várták a segítséget. Desmond Doss pedig nem hagyta ott őket. Ez a nem túl erős testalkatú fiatal ember a golyózápokban sorra vitte a sebesülteket a magaslat széléhez, hogy egy kötéllal leengedje őket a huszonhárom méter magas sziklafalon.

„Nem tudtam megérteni, hogyan képes erre” – mondta egy bajtársa, Desmond pedig megadta a választ: „Egész idő alatt imádkoztam. Egyfolytában így könyörögtem: Kérlek, Uram! Add, hogy még egy emberen segíteni tudjak! Amikor sikerült, újra imádkoztam: Istenem, add, hogy még egy emberen segíthessek.”

Mivel tudta, hogy a ki nem mentett sebesülteket éjszaka megkínózzák, egyetlen embert sem akart otthagyni. Az ellenség pedig megtett mindent, hogy kiiktassák a szanitécet. Később kiderült, hogy egy japán katona befogta a célkeresztjébe Desmondot, de akárhányszor húzta meg a ravaszt, a fegyvere nem sült el. Desmond Dosst egyetlenegyszer sem találták el a taroló halálnak abban a tizenkét órájában, amikor hetvenöt embert mentett ki, és engedett le a kötélen.

1945. május 21-én aztán ő is közel került a halálhoz, amikor egy titkos éjszakai küldetésen japánokba ütköztek. Egy gránát megsebesítette, öt órát várt, hogy érte jöjjenek. Miközben épp kimenekítették, észrevett egy súlyosan sérült katonát. Ledobta magát a hordágyról, átadva helyét bajtársának. Ekkor egy újabb golyó szétroncsolta a karját. Maradék erejével hevenyészett rögzítést készített egy puskatusból, majd heves géppuskatűzben háromszáz métert kúszott a biztonságot jelentő elsősegélyhelyig.

Desmond a Kegyelem nevű kórházhajón vette észre, hogy elvesztette a Bibliáját. Katonái azonnal cselekedtek: a fegyvertelen szanitéc útját követve a csatatéren keresték a Bibliát. Addig nem hagyták abba, míg meg nem találták. Nem sokkal azután, hogy katonák a hite miatt gúnyolták Desmondot, most katonák az életüket kockáztatva keresték a Bibliáját.

„Úgy harcoltam a szabadságért, hogy nem kioltottam, hanem mentettem az életüket. Mert Jézust nem tudtam elképzelni fegyverrel a kezében. De el tudtam őt képzelni elsősegély-felszereléssel, mint ahogyan én dolgoztam” – így összegezte háborús szerepvállalását Desmond Doss.

Köztünk is élnek Desmond Dossok. Egyre többen vannak. Olyanok, akik úgy tudnak hazafiak, az értékrendjükhez, hitükhez hűséges emberek lenni, hogy közben nem akarják elpusztítani a másikat, helyette sebeket látnak el. Isten segítse őket!

■ BALCZÓ MÁTYÁS

Aki párbeszédben van Istennel

Nem mindennapi könyvélmény, amikor egy Széchenyi-díjas kutató hitre jutásáról, elhívástörténetéről olvashatunk, ugyanakkor olyan érdekességeket is megtudhatunk, miként lehetséges – és tudományosan bizonyítható – az, hogy egy levegőt szívunk még ma is az Úr Jézussal. A Mennyei hálózatban című kötetben Csermely Péter imádságról, hitről, csendről, bűnről való vallomásait, gondolatait ismerhetjük meg, ugyanakkor a magunk hite is sokat erősödhet az elolvasása által.

Csermely Péter korábbi internetes blogbejegyzéseit nemegyszer szemléztük az *Evangelikus Élet* magazin Tallózó rovatának hasábjain, mert oly érthetően és érdekes aspektusokból szólította meg az olvasókat, hogy fontosnak éreztük teret adni neki egy nyomtatott magazin felületén is, remélve, így még többekhez eljuthatnak az akadémikusnak a hitkérdésekről vallott gondolatai. A lutheri mindennapi megtéréshez pedig öröm volt, ha ilyen „kapaszkodókat” kaphattunk, mint a Széchenyi-díjas biokémikus írásai.

A *Mennyei hálózatban* című kötet megszületésének ötlete is ezen blogbejegyzésekig vezethető vissza. Ugyanakkor sokkal tovább jutunk azoknál, mert akiknek a hitre jutása nem volt éppen egyenes vonalú, egyenletes mozgású, vagy még most is keresik az Úristennel való közvetlenebb kapcsolatot, azoknak lehet igazán megerősítő a Luther Kiadó gondozásában megjelent interjúkötet.

A hálózatkutató akadémikus ezzel a beszélgetőkönyvvel egészen beenged a belső szobájába, ahol a *Hálózatok, Hit, Ima, Csoda, Bűneink, Jó cselekedetek, Szentháromság* – a kötet fejezetcímei – mentén viszi magával az olvasót. Már ezek alapján sejthetjük, hogy izgalmas, szerteágazó, de a hitre jutás fundamentumait is érintő diskurzusoknak lehetünk olvasó tanúi. Az pedig külön öröm, hogy tegeződős formában történik mindez, mert így még közelebb kerülhetünk a hálózatban és az Úristen közösségében is egymáshoz.

„...háttérbe vonul a tudós, és előtérbe kerül a mennyei hálózatba vont ember, aki ötvenhét évesen úgy érezte, rá kell lépnie arra az útra, amely az evangélikus lelkeszi hivatás felé viszi őt” – olvasható

az előszóban. Ugyanakkor jó érzés, hogy mégsem tud annyira háttérbe vonulni a biokémikus, hálózatkutató, hogy szakterületének laikusok által is érthető gondolatait ne ossza meg velünk. Így olvashatunk arról is, hogy miként lehetséges ma is egy levegőt szívni Jézussal, vagy éppen arról, hogy a gyülekezetek milyen hálózatként működhetnek.

De ne gondoljuk, hogy egy „bájos csevegést” jegyeztek le ebben a könyvben, hiszen a kérdező, a kötet szerzője, Boda Zsuzsa, folyamatosan már-már provokálja az akadémikust, tovább- és továbbszövi kérdéseivel a beszélgetést úgy, hogy egy-egy újabb megközelítés, értelmezési szál indul el, még jobban segítve a megértést, kibontva a hitkérdéseit, a nem mindig könnyű témákat. Az elhangzottakat pedig csodásan megerősítik az illusztrációk. Megyeri János szobrászművész rajzai egyszerű vonalakkal, mégis hatásosan mutatnak be egy-egy fontos pillanatot vagy kulcs-gondolatot. Izgalmas élmény már csak a képeket nézve is végiglapozni a könyvet, majd pedig az adott részhez passzoló rajzot felfedezni.

Csermely Pétert a munkája, kutatásai során – mint mondta – az a kérdés foglalkoztatta, hogyan működik az élet. A könyv bemutatóján az akadémikus úgy fogalmazott, hogy ez a kötet pedig már azokhoz a kérdésekhez vitte közelebb, hogy miért működik az élet. Mit jelent a mindennapokban és a saját életünkben Krisztus megváltása? És hogyan tudjuk ezt megélni és átadni másoknak? Ezzel a beszélgetőkönyvvel minket is közelebb visz a válaszokhoz.

A *Mennyei hálózatban* két hívó ember izgalmas párbeszéde, mondhatni, hitvitá-

Mennyei hálózatban. Csermely Péter akadémikussal beszélget Boda Zsuzsa. Luther Kiadó, Budapest, 2021. A kiadó könyvesboltjában és webáruházában (Lutherkiado.hu) kedvezménytel, 3330 forintért vásárolható meg

ja is, így azoknak is ajánljuk, akik még útkeresők, és nem mindig a hagyományos válaszokat keresik, de azoknak is, akik megerősítésre vagy friss gondolatokra szomjaznak a hitéletükben.

Zárásként hadd idézzek a kötetből egy „útravalót”, melyre fontos mindig emlékeztetni magunkat: „Ideális esetben a jó cselekedeteink Isten cselekedeteiből következnek. Ez is egy folyamat. Első lépésként észreveszem, hogy bizonyos dolgoktól elkezdek elhatárolódni. Bizonyos korábbi dolgaim elfogadhatatlanná válnak a számomra – talán még meg is hasonulok saját magammal emiatt. Ekkor válik fontossá a lelki gondozóm, a szerető családtagom, a gyülekezeti testvérem, akik mellett állnak, és kibékítenek engem magammal. Fontos, hogy rámutassanak: azért, mert felismertem a bűneimet, még ne tartsam magam egy senkinek, hanem érezzem meg azt, hogy bár Isten és Jézus Krisztus gyűlölik a bűnös tetteimet, engem magamat nagyon szeretnek. Engem, aki elkövette azokat a bűnöket.”

■ KÉZDI BEÁTA

Egy levegőt szívhatunk Jézussal

Csermely Péter akadémikussal készült interjúkötetünket ajánljuk

Szerteágazó, hitkérdéseket különleges szempontokból is körbejáró interjúkötet készült nemrégiben a Luther Kiadó gondozásában. Csermely Péter Széchenyi-díjas biokémikus, hálózatkutató, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja – mindemellett az Evangélikus Hittudományi Egyetem végzős lelkészhallgatója – nemcsak a hitéről, az elhívástörténetéről vagy a bűnbocsánat kegyelméről tett tanúságot a könyvben, hanem betekintést engedett a tudomány és az isteni titkok találkozásába is. A professzor és beszélgetőtársa, Boda Zsuzsa úgy érezték, Isten gyermekeként nincsenek egymástól elválasztó korosztálybeli különbségek, ezért választották a tegeződő formát. A húsvét ünnepére készülve kedvcsinálóként részletet közlünk a kötetből.

– Természetudósként te másként tekintesz Jézusra?

– Számomra izgalmas dolog az, hogy Jézus ugyanezt a levegőt szívta be, amelyet most mi.

– Ezt hogy érted?

– Ha megszámloljuk azokat az atomokat, amelyeket Jézus a be- és kilégzésével átértékelte a tüdején, és elkezdünk utánaszámolni, akkor rájövünk, hogy az azóta eltelt idő alatt az körülbelül egyenletesen eloszlott a földön. Így mi ma Magyarországon is megszámlolhatatlanul sok olyan oxigénmolekulát meg nitrogénmolekulát lélegzünk be, amely egykor Jézus tüdejében is megfordult. Úgy gondolom, hogy ez egy nagyon mély gondolat, különösen, ha belegondolunk abba, hogy Jézus Krisztus ilyen értelemben is az életünk részévé vált.

– De miért biztos, hogy a tüdeje által használt nitrogénből itt is van?

– A nitrogén azért jó példa, mert inert. Nem válik az emberi szervezet részévé, nem rakódik le a kőzetekbe, nem megy bele a vízbe – csak a levegőben van –, tehát jóval kevésbé oszlik el, mint az oxigén, amely viszont nagyon vegyülőképessé, és sok másik helyen megfordul. Higgyük el, hogy ha egyszer egy „maréknyi” nitrogén vagy oxigén – ami 6-szor 10^{23} darab molekulát jelent, tehát számunkra elképzelhetetlenül nagy mennyiséget – Jézus

tüdejéből kétezer évvel ezelőtt bekerült a légkörbe, bőven maradt belőle, sőt mostanra is jut.

– És mi van akkor, ha ebből a sok-sok-sok atomból most csak Afrikában és Amerikában terjengenek, mert éppen oda fújta a szél, és nem felénk?

– Ezek eloszlanak. Ha Jézus a múlt héten élt volna, akkor lehetne arról beszélni, hogy Izrael környezetében igen sok van, de Magyarországra még nem jutott el. Kétezer év alatt azonban ezek az atomok a szónak igen jó értelmében már összekeveredtek, és ideértek hozzánk is.

– Mit jelent számodra Jézus jelenlétében lenni?

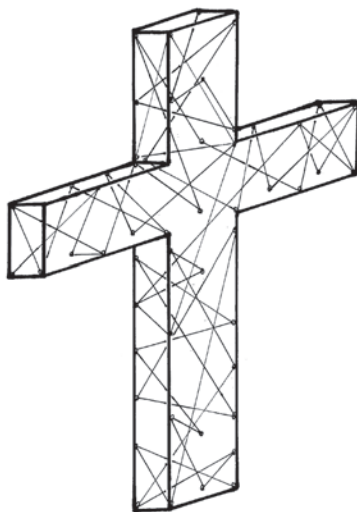

FOTO: POSZTÓS JÁNOS

– Végtelen örömet. Békességgel tölt el, amikor a csendben szemlélődve vele vagyok. A vele való együttlétet sokan úgy fogalmazzák meg, mint Jézus arcának a szemlélését. Ezt nem feltétlenül úgy kell elképzelni, mintha látnánk az arcát, hanem inkább érezzük, hogy a jelenlétében vagyunk. Ez a jelenlét minket olyannyira örömmel tölt el, hogy nem vágyakozunk máshová. A vele való közös időt nem tartjuk unalmasnak még akkor sem, ha a dolgok megszokott, emberi módján – úgy mond – nem történik semmi. Azonban higgyük el, hogy rengeteg minden történik velünk Jézus jelenlétében: tisztul, töltkezik, változik, kinyílik, fejlődik a lelkünk.

– És egy idő után kiábrázolódik bennünk Jézus?

– És egy idő után kiábrázolódik bennünk Jézus. Ez nemcsak egy gyönyörűséges mondas, hanem valóban megtörténhet, hogy rajtunk is, bennünk is megjelennek Jézus vonásai – igaz, nagyon töredékesen. Nyilván soha nem fogjuk elérni még a lába nyomát sem, de ha csak egy icipicit is elkezdünk úgy viselkedni és szeretni, ahogy ő tette, illetve ahogy szeretné, hogy tegyük, akkor jó nyomon vagyunk. Soha ne adjuk fel a reményt, hogy ez sikerülhet! [...]

– Számomra magával ragadó volt, amikor egyszer arról meséltél, hogy az imabeszélgetéseidben szinte látható közeledbe tudsz kerülni a Szentháromság tagjaival. Honnan tudod, hogy mikor melyikkel találkozol?

– Nem egyszerű szavakba önteni, de megpróbálok megfogalmazni, hogy számomra miben más az Atya, a Fiú vagy a Szentlélek erőterében lenni. Mind ez persze nagyon szubjektív és egyéni. Azonban biztos vagyok benne, hogy sok olyan testvérem van, aki más-más módon ugyan, de megél hasonló, csak esetleg még kevésbé kapta meg azt az ajándékot, hogy beszélni is tudjon róla. Én azért is szívesen beszélek róla, mert másokat is szeretnék bátorítani erre. Ez a kor fokozottan „bolondnak” nézi azokat, akik az ilyen tapasztalásaikról beszámolnak. Hadd javasoljam: ne hagyjuk ezt ennyiben. Ezeknek a megtapasztalásoknak – minden szubjektivitásuk ellenére is – nagy értéke van. A mennyei Atya jelenlétében egy hatalmas, fel nem fogható teret érzek, amelyben csend és nyugalom van, ezzel együtt békesség és szeretet jelenik meg. Amikor az a kegyelem ér, hogy ebben a térben lehetek, nem érzem, hogy lenne formája vagy mértéke. Nem lehet ehhez a térhez emberi dimenziókban viszonyulni, csak az isteni nagy tisztaságban benne lenni. Az óriási csend, a rezzentelen nyugalom nem félelmetes, hanem egy bensőséges, lelki közöséget teremt – mert szeretettel van tele.

– Gondolom, biztonságérzetet is ad.

– A legteljesebb mértékben. Mint amikor egy általunk nagyon szeretett lény átölel minket, és átélhetjük a „most a helyemre találtam”, „most védve vagyok” érzést. Amikor megtapasztalhattam ezt, úgy éreztem, egy hatalmas, tiszta, engem befogadó szeretetérbe léptem, ami nagyon jó érzés volt.

– Milyen Jézus tere?

– Teljesen más. Az Atyáénál sokkal fokuszáltabb. Jézus várja, illetve mérhetetlenül inspirálja és készíti is az embert arra, hogy személyes viszonyt alakítson ki vele.

– Miért, az Atyával nem személyes a viszony?

– Az ő jelenlétében egy bensőséges szeretetérzést élhetek át, amelyben nagyon világosan megtapasztalhatom, hogy nem specifikusan engem szeret, hanem mindent. De ebben a mindenben én ugyanúgy benne vagyok. A jézusi szeretet-áramkör számomra, mint ember számára,

jóval személyesebb, megfoghatóbb, koncentráltabb, kiélezettebb.

– És a fények, színek?

– Az ő jelenlétükben nagyon sok fényt láttam. Nem változatos fények voltak ezek, sem nem villódzó. Azonban idővel számomra az is egyértelművé vált, hogy ezeknek a lelki tapasztalásoknak a szeretet sokkal jobb iránytűje, mint a fény. Volt olyan élményem ugyanis, amikor úgy tűnt, hogy a mennyei Atya világosságát látom, valójában azonban, amit láttam, az az ördög hamis fénye volt. Ő ügyesen el tudja lopni a fényt is, ám az ő hamis fényében nincs szeretet.

– Ez hogyan derült ki a számodra?

– Konkrét helyzetben, egy Jézussal való imádságos beszélgetés során.

– Elmesélnéd?

ILLUSZTRÁCIÓK: MEGYERI JÁNOS

– Életem során nagyon sokszor egy autó képét kaptam meg, amikor egy adott élethelyzetemet mutatta meg Urunk az imádságomban. Néha én vezettem, néha más ült a kormányánál. Változó volt, hogy ült-e mellettem valaki, vagy egyedül utaztam, ezenkívül a menetirány sem volt mindig egyértelmű: előfordult, hogy nem előre, hanem hátrafele mentem. Az ördög hamis fényével kapcsolatos megtapasztalásom is egy autó képéhez köthető. Benzinkútnál voltam, ahol a hátam mögött egy fiatal benzinkutas töltötte az üzemanyagot a kocsim tankjába. Én a vezetőülésben ültem, előttem pedig mintha egy hatalmas síkság lett volna, amely gyönyörű fényárban úszott. Nagyon vonzó volt. Éppen az járt a fejemben, hogy milyen jó lenne odamenni majd a tankolás után, amikor váratlanul elkezdett gurulni a felé a gyönyörű táj felé az autó, pedig még töltötték bele a benzint. Ekkor odakiáltott nekem a

benzinkutas fiú: „Fék!” Abban a pillanatban döbbsentem rá, hogy a „benzinkutas fiú” nem más, mint Jézus. Jézus töltötte a benzint az autóm, és ő mondta azt, hogy fékezek. Abban a pillanatban minden erőmmel beletapostam a képzeletbeli pedálba – a valóságban az ágyam lábába, valószínűleg ezért is emlékszem ennyire az egészre –, és azonnal fel is ébredtem. Persze ez az álom egész napra adott gondolkodnivalót.

– Nem érezted azt, hogy ez tiszteletlenség? Jézus mint benzinkutas fiú?

– Én is sokat imádkoztam utána ezen. Hiszen ha ebben hibás volt a megtapasztalásom, akkor mindenben az volt. Az első, ami meggyőzött arról, hogy tényleg Jézus lehetett a „benzinkutas”, az volt, hogy elképesztő erő volt abban az egy

szóban: „Fék!” Teljes bizonyosság és határozottság. A Teljességnek az ismerete. És ugyanakkor féltő szeretet is. Egyfajta mély barátság. Közösség. Csak a mi Urunk mondhatta ezt. Nem is lehetett nem engedelmessé válni ennek az egyetlen szónak. Másodsorban arra döbbsentem rá, hogy ez önmagában is gyönyörű kép, hiszen hova mennénk mi Jézus nélkül? Ha nem ő tölti tele az „üzemanyagtartályunkat”, vajon hogyan akarjuk működtetni a motorunkat? És minek? Így viszont már milyen szép az, hogy nem lehet sehova elindulni, ha ő azt mondja, hogy „fék!”

– És mi lett az álom megfejtése?

– Másnap, a következő hosszú imabeszélgetésben kaptam egy újabb képet: az előtt a nagy fehér síkság előtt egy hatalmas szakadék volt. Ha elindultam volna a gyönyörű fényű térségbe, akkor a szakadékba zuhantam volna, és biztos, hogy nem éltem volna túl. ■

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: MINDAUGAS KULBIS / AP

Anyá, Isten akarja a háborút?

Hogyan beszéljünk a gyerekeinkkel nehéz témákról?

Mindannyian érezzük, hogy nagyon nehéz korszakban élünk: még ki sem hevertük a koronavírus-járvány okozta traumákat, máris egy szomszédos ország háborús hírei ijesztenek. Senkinek nem könnyű ma, de a kisgyermekes szülők különösen is nagy kihívásokkal találják szemben magukat. Hogyan álljunk helyt szülőként, ha magunk is aggódunk, szorongunk a környezetünkben zajló változások miatt? Hogyan beszéljünk gyerekeinkkel a nehézségekről anélkül, hogy túlterhelnék őket? Hogyan lehet segítségünkre istenhitünk abban, hogy megőrizzük lelki alkalmazkodóképességünket?

Gyerekeink olyanok, mint az érzékeny kis radarok: bármennyire is próbáljuk a legjobb arcunkat mutatni, ők pontosan felmérik valódi érzéseinket, és vissza is tükrözik őket.

KEZDJÜK MAGUNKKAL!

Bizonyára sokan tapasztaltuk már, hogy gyerekeink akkor produkálják a legnagyobb kiborulásokat, amikor a saját lelkiállapotunk is feszült, idegesek vagyunk. Ez fordítva is igaz: ha meg tudjuk őrizni a hidegvérünket, ha nyugalmat és biztonságot sugárzunk, akkor a pozitív érzéseket is át tudják venni tőlünk. Minél kisebb gyerekekről van szó, annál szembetűnőbb ez a jelenség.

Persze mondani könnyű, hogyan legyünk nyugodtak, amikor nap mint nap ennyi nyugtalanító hírral találkozunk. Agyunk ugyanis úgy működik, hogy ha ijesztő híreket hallunk, olyan hormonokat kezd termelni a testünk, amelyek stresszreakciót váltanak ki belőlünk. Ősi, túlélő agyterületünk aktiválódik ilyenkor. Szülőként még könnyebben kialakulhat a szorongás, hiszen a gyerekeinket is ösztönösen védjük. Ez a gondoskodási és védelmi ösztön nagyon erős. Ezért könnyebben megjelenik bennünk a szorongás, könnyebben termelődik bennünk ez a hormonoktól. Ha fél órával később ismét halljuk (majdnem) ugyanazt a hírt,

megint beindul ez a feszültséget okozó folyamat, még akkor is, ha ugyanarról van szó, amit már hallottunk.

Szeretnénk tájékozottabbak lenni, ugyanakkor a hírek folyamatos monitorozásával épp ellenkező hatást érünk el: nemhogy biztonságra lelnénk, hanem újabb és újabb stresszreakcióra készítjük testünket. Így egyre erősebb lesz a szorongásunk, és ezt akaratlanul is átadjuk a gyerekeinknek. Ezért a nulladik lépés, mielőtt bármiről is beszélünk a gyerekeinkkel, az, hogy rendezzük saját lelkiállapotunkat. Hasonló ez a repülőgépeken elmondott szabályhoz: mielőtt a gyermekünknek vagy a mellettünk ülőnek segítenék feladni az oxigénmaszkot, fontos, hogy először saját magunkra adjuk fel, hiszen addig nem tudunk segíteni másnak, amíg mi nem vagyunk jól.

MI A TEENDŐ?

- Mindenekelőtt korlátozzuk médiafogyasztásunkat! Semmiről sem fogunk lemaradni, ha naponta csak egyszer olvassunk híreket. Lehetőleg mindez ne este történjen, hiszen akkor a nyugodt pihenésünket veszélyeztetjük. Fontos, hogy semmiképp se a gyerekek jelenlétében menjen a híradó, és a háborúról szóló felnőttbeszélgetéseinket is igyekezzünk olyankorra időzíteni, amikor a gyerekeink nincsenek jelen. Ezzel nem tabusítunk, hanem a gyerekeinket védjük a túl sok, felnőtteknek szóló információtól, amely bennük csak felesleges félelmeket okozna. Minél inkább ki tudjuk szűrni életük-ből a felnőttproblémákat, annál több felesleges stressztől óvjuk meg őket.

- Emellett figyeljünk saját jólétünkre, hogy a gyerekeink számára is a legjobbat tudjuk nyújtani. Talán evidenciának tűnhet, de figyeljünk az elegendő pihenésre, végezzünk feltöltő tevékenységeket, amelyeket élvezünk, és rendszeresen tudatosítsuk magunkban, hogy miért vagyunk hálásak a jelen pillanatban: nálunk még nincsen háború, együtt vagyunk, egészségesek vagyunk, van mit ennünk, és van hol laknunk.

Talán úgy tűnhet, hogy ezzel a homokba dugjuk a fejünket, pedig épp ellenkezőleg: a megjósolhatatlan jövő helyetti aggódásról a jelen pillanat biztonságára helyezük át fókuszunkat. A rendszeres imádsággal pedig lehetővé tesszük Isten elé aggódalmunkat, és az ő gondviselésébe vetett bizalommal erősíthetjük meg magunkat.

Ha eddig nem volt szokás, elkezdhetünk családként is együtt imádkozni. Nem kell nagy monológokra gondolni, este a vacsoránál vagy egy meggyújtott gyertyánál közösen elmondott pár szó, amellyel kifejezzük hálánkat, és Isten segítségét kérjük, sokat jelenthet a család minden tagja számára. Ha nehéz a saját szavainkkal kifejezni érzéseinket, fordulhatunk a *Zsoltárok könyvéhez*, hiszen ezek a költemények hétköznapi emberek egyetemes tapasztalatait fogalmazzák meg. Sok zsoltárban ráismerhetünk

nek, amelyben a számukra fontos személyek vigyáznak rájuk. Ez adja a biztonságuk alapját, ezért igyekezzünk ezt megőrizni. Ha szóba jön, elmondhatjuk, hogy a háború rossz, hiszen emberek fájdalmat okoznak egymásnak, ugyanakkor Isten nem akarja a háborút, ő azt szeretné, ha békében élünk egymással. Azt is hangsúlyozhatjuk, hogy a mi országunkban nincsen háború, ő biztonságban van, és mi mindent megteszünk, hogy vigyázzunk rá. Elképzelhető, hogy ennél jobban nem is érdekli majd őt a téma, de az is

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: FREEPIK.COM

saját érzéseinkre: *„Világosságom és segítségem az Úr, kitől félnék? Életemnek ereje az Úr, kitől rettegnék? Ha rám támadnak is a gonoszok, szorongató ellenségeim, hogy marcangoljanak engem, majd megbotlanak és elesnek. Ha egy egész tábor jön is ellenem, nem fél a szívem. Ha háború tör is rám, én akkor is bizakodom.”* (Zsolt 27,1-3)

ISTEN AKARJA EZT A HÁBORÚT?

A nehéz témák átszövik mindennapjainkat: még a legkisebb gyerekek is találkoznak saját szintjükön a globális problémák különböző hatásaival. Ezért elkerülhetetlen, hogy beszélgessünk velük ezekről a dolgokról. A legfontosabb ugyanakkor, hogy mindig csak arra válaszoljunk, amit kérdeznek. Semmi szükség arra, hogy túl sok részletbe belebonyolódjunk, hiszen csak terheljük őket.

A gyerekek számára a legfontosabb annak a tudata, hogy ők jó világban él-

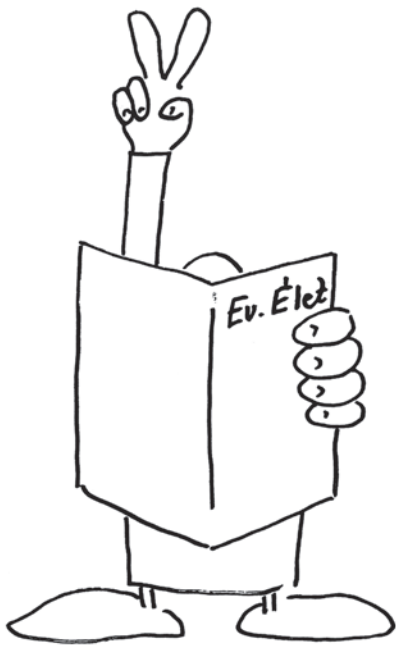
lehet, hogy heves reakciót, sírást, dühöt vált ki belőle, ami teljesen rendben van.

Kicsik esetében feldolgozhatjuk a nehéz érzéseket mesékkel (például népmesékkel vagy tündérmesékkel), hiszen azokban az ősi szimbólumok segítenek számukra megbirkózni a nehéz érzésekkel. Nagyobb gyerekeknél, kamaszoknál már elképzelhető, hogy együtt is követhetjük a híreket, és meg is beszéljük egymással.

Az aktív cselekvés is segíthet a félelem oldásában, tehát a nagyobb gyerekeinkkel már közösen készíthetünk összeadományt a háborús menekülteknek, ezzel is átélhetjük, hogy még a legnehezebb helyzetekben is van lehetőségünk a cselekvésre, nem vagyunk teljesen kiszolgáltatottak, és a közöny helyett mindig választhatjuk az együttérzést.

■ KOVÁCS BARBARA

Az írás a Kötőszó evangélikus közéleti blogon jelent meg március 3-án.

BIBLIAI TOTÓ

Az Ábrahám történetéhez kapcsolódó bibliai totó megfejtését az Evangélikus Élet szerkesztőségének postacímére (1085 Budapest, Üllői út 24.) vagy az evelet@lutheran.hu e-mail-címre várjuk április 11-ig. A helyes megfejtést beküldők között a Luther Kiadó Imádkozz velünk! - Imádságok, történetek című könyvét sorsoljuk ki.

I. Kije volt Lót Ábrámnak?

- 1 - testvére
- 2 - nagybátyja
- X - unokaöccse

II. Miért mentek Ábrámék Egyiptomba?

- 1 - nyaralni
- 2 - az éhínség elől menekültek
- X - ott akartak új hazára lelni

III. Mit mondott Ábrám Egyiptomban Szárajról?

- 1 - a húga
- 2 - a felesége
- X - a sógornője

IV. Miért váltak el Ábrám és Lót útjai Bételnél?

- 1 - összevesztek az örökségen
- 2 - az állatokat őrző pásztorok nem jöttek ki egymással
- X - a föld nem bírta eltartani őket

V. Milyen földterületet választott Lót?

- 1 - visszament Egyiptomba
- 2 - a Jordán folyó környékét
- X - Kánaán földjét

VI. Mihez hasonlította az Úr a második ígéretnél Ábrám utódainak a számát?

- 1 - az égen levő csillagok számához
- 2 - a föld porának számához
- X - a tenger vízcseppjeinek számához

VII. Mit vitt Melkisédek Ábrámnak a Sziddím-völgyi csata után?

- 1 - kenyeret és bort
- 2 - aranyat és olajat
- X - pajzsot és kardot

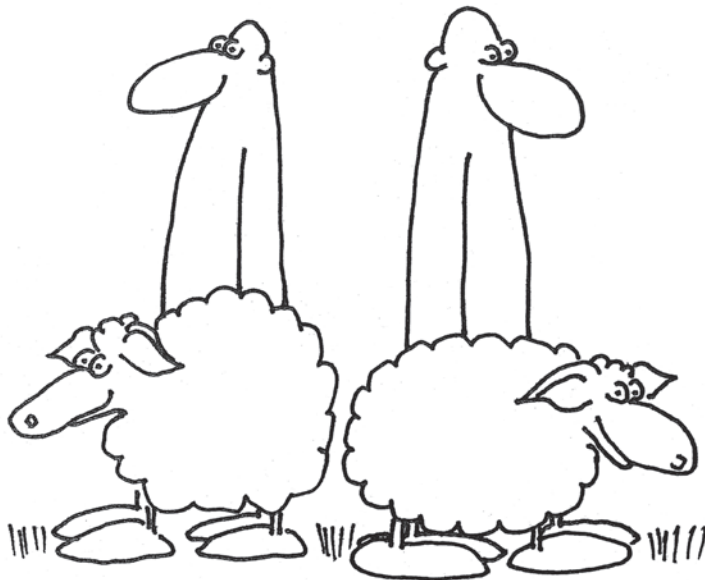
VIII. Mit mondott az Úr Ábrámnak a Sziddím-völgyi csata után?

„Én vagyok a...”

- 1 - vezéred
- 2 - pajzsod
- X - Teremtőd

IX. Milyen korú négylábúakat kellett feláldoznia Ábrámnak, amikor az Úr szövetséget kötött vele?

- 1 - egy hónaposakat
- 2 - egyéveseket
- X - hároméveseket

X. Mik mentek át az áldozati húsdarabok között sötétedés után?

- 1 - angyalok
- 2 - egy füstölő kemence és egy tüzes fáklya
- X - egy fekete és egy fehér ruhába öltözött lovas harcos

XIV. A Sodomáért való alkudozásban milyen számok hangzottak el?

- 1 - 50, 45, 40, 30, 20, 10
- 2 - 100, 50, 45, 35, 30, 10
- X - 25, 20, 15, 10, 5, 2

XV. Hány éves volt Ábrahám, amikor Izsák megszületett?

- 1 - 120
- 2 - 100
- X - 80

XI. Hogy hívták Ábrám Hágártól született fiát?

- 1 - Jáfet
- 2 - Sét
- X - Izmael

XII. Mivel kínálta Ábrahám a vendégeit a Mamré tölgyesében?

- 1 - báránnyal, zöldséggel, vajjal, tejjel
- 2 - borjúval, lángossal, vajjal, tejjel
- X - borjúval, lencsével, vajjal, tejjel

XIII. Mit kérdezett az Úr, miután hallotta Sárát nevetni a sátor mögött?

- 1 - „Miért nem hisz Sára nekem?”
- 2 - „Kicsinyhitű, miért kételkedsz?”
- X - „Van-e valami lehetetlen az Úr számára?”

XVI. Melyik hegyre vitte feláldozni Izsákot Ábrahám?

- 1 - Ararát
- 2 - Sínai
- X - Mórijjá

XVII. Mit hiányolt Izsák az odafelé vezető úton?

- 1 - a tüzet
- 2 - a fát
- X - az áldozati bárányt

XVIII. Milyen áldozati állat volt a bozótban fennakadva?

- 1 - bárány
- 2 - kos
- X - galamb

XIX. Melyik nép között élt Ábrahám Hebrónban, amikor meghalt Sára?

- 1 - hettiták
- 2 - filiszteusok
- X - médek

XX. Mennyit fizetett Ábrahám Sára sírhelyéért?

- 1 - kétszáz sekel ezüstöt
- 2 - négyszáz sekel ezüstöt
- X - hatszáz sekel ezüstöt

Evangelizációs és missziói gyülekezetimunkatárs-képzés III.

Május 13–15., Piliscsaba, Béthel Evangélikus Missziói Otthon (Széchenyi u. 12.)

A képzés célja: evangelizációs és missziói ismeretek tanulása, a gyülekezeti tagok felelősségének felkeltése a biblikus, missziói, befogadó, családi gyülekezet építésében.

A program része a közös éneklés, az igehirdetési alkalmak, az imádkozás, egyéni és közösségi beszélgetések. Az igei alkalmak műfaja: áhítat, bibliatanulmány, evangelizáció. A záró istentiszteleten a tanfolyam tagjait is bevonjuk a liturgiába.

A szállás és az ellátás költségeit az országos egyház vállalja, az útiköltség a résztvevőket terheli. Köszönettel vesszük, ha a küldő gyülekezet segítséget nyújt ebben.

Jelentkezés: Evangélikus Missziói Központ, 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38.; evmis@lutheran.hu; 1/400-3057 (délelőtt). Jelentkezni április 30-ig lehet, lelkeszi ajánlással. Aki már küldött korábban, attól nem kérünk ajánlást. Várjuk azokat is, akik a korábbi alkalmakon nem vettek részt.

Május 13–15.

Felekezetek, szekták. Mi a szekta, a szabadegyház, a történelmi egyház? Hogyan viszonyuljunk hozzájuk? – Szeverényi János
Látogatás. A látogatás célja, értelme, módjai – Túri Krisztina

A munkatárs személyisége. Milyen a jó munkatárs, hogyan viszonyul a feljebbvalókhoz, a munkatársakhoz, a keresőkhöz? – Lázárné Skorka Katalin

A Biblia az élet könyve. Újra kell írni, vagy újra kell olvasni? Hogyan olvassam, értsem, alkalmazzam? – Weltler Gábor
Missziói programok szervezése. Hogyan szervezzek csendesnapot, evangelizációt, konferenciát, tábort? – Győri Péter Benjámin
Játék. Mi a játék, kik játszanak, miért játszanak, hol lehet játszani? Miért fontos a játék a gyülekezetben? – Martonné Némethy Márta

Missziói munkák. Börtönmisszió – Jánosa Attila; médiamisszió – Gáncs Péter

***

Szeptember 16–18., Nyírség

Tanulmányi kirándulás (gyülekezetplántálás és -építés, evangelizáció, cigánymisszió, szeretetszolgálat...)

Felhívás az egyházzenei bizottság pályázataira. Az egyházzenei bizottság idén is meghirdeti az egyházzenei tevékenység és az orgonajavítás anyagi támogatását segítő pályázatát. A pályázatok részletes kiírása és a pályázati adatlapok az Evangélikus Egyházzenei Bizottság honlapján található. Az adatlapok letölthetők az Egyhazzene.lutheran.hu/palyazati/palyazati-kiirasok oldalról. Elektronikus hozzáférés hiányában írásban vagy telefonon lehet felvilágosítást és adatlapot kérni a következő címen: Kendeh Gusztáv, 8360 Keszthely, Hévízi út 46.; telefon: (+36) 20/770-3741. A pályázatok beadási határideje: április 11. (egyházzenei munka) és május 16. (orgonajavítás). Késve és hiányosan beadott pályázatokat nem tudunk figyelembe venni.

Egyházzenei bizottság

TRADICIONÁLIS
HARANGOK ÖNTÉSE

GOMBOS MIKLÓS
ÉS FIA, FERENC

www.harangontes.hu

Cím:
2162 Órbottyán
Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Mobil:
+36 30 9489575
+36 30 7288161
Tel.: 06 28 360 170

E-mail:
gombosmi@harangontes.hu
info@harangontode.hu

Harang eladó! Új öntésű, 725 kg, G hangú, füles. Érdeklődni: (06) 30/728-8161; www.harangontes.hu.

Hallhatóan evangélikus!

A Magyarországi Evangélikus Egyház félórása

**KÖSSUTH
RÁDIÓ**

Kéthetenként
hétfőn, 13.30-kor
a Kossuth rádió műsorán
Interneten: Mediaklikk.hu

Elégetésre ítéltetett, most könyvként vehető kézbe

„*Helyszíni közvetítés*” Ordass Lajos naplóbejegyzéseiben

„Ordass Lajos a halála előtti napokig írta naplóját. Amikor meghalt, felesége, Irénke néni arra kérte vejét és a lányát, Dedinszky Gyulát és Ordass Zsuzsannát, hogy a naplókat a nagybörzsönyi parókia cserépkályhájában égessék el. El is vitték ide, azonban egy idegen nyelvű kézirat kivételével nem tettek eleget a kérésnek, és az írásokat elrejtették a templom padlásán” – ismertette ifj. Zászkaliczky Pál, az Ordass Lajos Alapítvány kuratóriumának elnöke a *Naplóm 1948, 1956–1957* című kötet keletkezésének a kezdő mozzanatát.

FOTÓ: PETE DÓRA

„A most kiadott naplók Ordass Lajos teljes naplóanyagának csak töredékét teszik ki. Egész pontosan az 1948-ban, illetve az 1956-ban és 1957-ben írt bejegyzései, amelyek szerintem Ordass legfontosabb naplói, mert ezek az aktív püspöki éveiből maradtak fenn” – összegezte röviden a könyv jelentőségét Isó Gergely, a kötet szerkesztője, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának munkatársa a könyvbemutatón, amelyet március 9-én tartottak a Magyarországi Evangélikus Egyház budapesti, Üllői úti országos központjának kápolnájában.

A történész elmondta: a könyvben olvasható feljegyzések azt az intenzív időszakot mutatják be, amelyben Ordassnak egy ellenséges közegben kellett helytállnia. Hozzátette: a naplóirodalomnak jellemző tulajdonsága a keresetlen őszinteség, valamint fontos jellemzője az is, hogy a szerzője úgy fogalmazza meg a gondolatait, hogy nem ismeri a végkifejletet.

Fabiny Tamás úgy tekint Ordass naplójára, mint az egyházpolitikáról szóló

helyszíni közvetítésre. A Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke szerint egészen bámulatos, ahogyan Ordass püspök délelőtt 11-től délután 2-ig kimerítő tárgyalásokat folytat Rákosinál, este pedig hosszan beszámol róla, hogy Miklós Imrével, Horváth Jánossal, az egyházi ellenzékkel miről beszéltek.

Soós Viktor Attila, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának tagja kiemelte, hogy bár az egyházainknak a különböző helyzetekben más-más megpróbáltatásokkal kellett szembenézniük, de igyekeznek megtalálni a párhuzamokat és azokat a fontos kapcsolódási pontokat, amelyek összekötnek. A kötet egyik lektoraként elmondta: számára Ordass most kiadott naplója azt idézi fel, hogy micsoda isteni kegyelem volt a magyar egyházak, a magyar társadalom számára, hogy Ordass Lajost és Mindszenty Józsefet közel hasonló helyzetben hasonló megpróbáltatások érték. Mint megjegyezte, Ordassnak a pártállam és az Állami Egyházügyi Hivatal vezetőivel

follytatott tárgyalásairól szóló bejegyzései olyan ismeretekkel gazdagítanak, amelyek levéltári forrásokból sokkal nehezebben hámozhatók ki.

A naplónak a műfaji sajátosságából fakadó személyes hangvételét hangsúlyozta Mirák Katalin, a Magyarországi Evangélikus Egyház Tényfeltáró Bizottságának elnöke, a kötet másik lektora [*tanulmánya is olvasható a kötetben A függöny mögött – Párhuzamos olvasmányok és források Ordass Lajos naplóihoz címmel – a szerk.*]. Mint elmondta, a napló nem rengette meg az Ordass-képet, ugyanazt az Ordass Lajost látta, akit addig megismert, és ez az önzonosság szerint nagyon fontos, vagyis nem arról van szó, hogy a püspök a naplójában kibújik egy álarc mögül, amelyben a közéletben mutatkozik.

„Az ismeretlen oldalai voltak azok, amik igazán megfogtak, például az, hogy a testi, fizikai állapotáról, illetve a mentális egészségéről is nagyon sokat megtudunk. Ez egy alapélmény az olvasó számára: hogy a naplót egy hihetetlenül fáradt és kimerült ember írja. Hozzá kell tenni, hogy a testi nyavalyáiról soha nem öncélúan ír, hanem például azon aggódik, hogy a másnapi szolgálatát hogyan fogja ellátni. Ez rávilágít arra, hogy a magánszemély és a közéleti ember egyszerre van benne jelen” – fejtette ki Mirák Katalin.

Ifj. Zászkaliczky Pál kérdésére – hogyan lehet igazán hasznos a kötet az egyház számára? – Fabiny Tamás azt mondta, jó kézbe venni ezt a minden szempontból komoly kutatói és szerkesztői munka eredményeként kiadott könyvet, de a hatékonyság érdekében szükséges lesz könyvbemutatókat is tartani.

A Luther Kiadó, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és az Ordass Lajos Alapítvány közös gondozásában megjelent könyv megrendelhető a Luther Kiadó webáruházában (Lutherkiado.hu), illetve megvásárolható a kiadó könyvesboltjában (Budapest VIII., Üllői út 24.).

■ BALCZÓ MÁTYÁS

A magyarországi evangélikus egyházzene esszenciája

„Békeidőben a zene uralkodik” címmel nyílt időszak kiállítás

Luther Márton szerint „a zene Isten adománya és ajándéka, nem pedig emberi vívmány”. A hazai evangélikus egyházzene sokrétűségével és gazdagságával ismerkedhetünk meg az Evangélikus Országos Múzeum legújabb időszak kiállításán. A június 11-ig látogatható tárlatot március 4-én Farkas Zoltán zenetörténész, a Bartók Béla Emlékház igazgatója, valamint Finta Gergely és Mekis Péter orgonaművészek játékán keresztül maga a zene nyitotta meg.

Különös vállalkozás a zenét kiállításon „bemutatni”, hiszen ez azt jelenti, hogy a tárlat rendezőinek a „hangzót” kell láthatóvá tenniük. Az Evangélikus Országos Múzeum tudományos főmunkatársa, Kertész Botond a tárlat kurátoraként nemcsak maga is kísérletezett ezzel, hanem bravúrosan meg is oldotta ezt a feladatot.

A Harmati Béla László múzeumvezető és Zászkaliczky Zsuzsanna művészettörténész közreműködésével, Ágoston István installációjával, Rezessy Szabolcs grafikai munkájával létrehozott kiállítás „konceptiója a tavaly ötvenéves Deák téri orgona szerkezetét követi – olvashatjuk a kihelyezett leírásban. – A pedál jelenti

az alapokat, a *Hauptwerk* (főmű) az egyházzene gerincét, a *Rückpositiv* (hátpositív) a szervezett egyházzene, a *Schwellwerk* (redőnymű) pedig az egyházzenei képzést.”

Valóban nemcsak régi kottákkal, egyháztörténeti ritkaságokkal, egyházzenei emlékekkel és relikviákkal ismerkedhetünk meg, ha ellátogatunk a budapesti Deák téren található múzeumba, hanem az evangélikus egyházzenei képzéssel és a zenei élettel, a kántorok szolgálatával ugyanúgy, mint a főtí Evangélikus Kántorképző Intézet és a Lutheránia ének- és zenekar történetével is. Az informatív kiállítás egyrészt rámutat, hogy az egyházzene milyen hatással volt és van az egyház életére, a hit

elmélyítésére és az imádság megélésére, másrészt arról is impulzust kapunk, hogy a zene kapcsán misszióról is beszélhetünk. Rádöbbenhetünk, hogy – amiként Pilinszky János költő írta Johann Sebastian Bach *János-passiójáról* – a zene által „megérkezünk az öröklét zsengeire”.

A transzcendens megéreztetése a zene valódi missziói lehetősége. Mert – Luther Márton szavaival – a „zene elűzi az ördögöt és felvidítja az embereket”, és hozzátehetjük, hogy a néma üresség helyett teret ad a szépnek, a jónak, az igaznak a befogadására. Ezért is örömteli, hogy e kiállítás révén nemcsak tárgyi emlékekkel, hanem sokkal inkább azzal az évszázadokon átívelő szemlélettel találkozhatunk, amely összeköti Luther Mártont Johann Sebastian Bachkal, Szokolay Sándorral és a falusi kántortanító szolgálatával. A kiállítás így válik az egyházzene szolgálói előtti tisztelgéssé és a közelmúltban elhunyt egyházzeneészek, Bálint József karnagy, Kormos Gyula orgonaszakértő és Trajtler

Gábor lelkész, orgonaművész, egyházzenei igazgató előtt tett főhajtással.

„Háborúban a zene tart meg – mondta a kiállítás címére utalva megnyitóbeszédében Farkas Zoltán zenetörténész, a Bartók Béla Emlékház igazgatója. – Huszár Gál reformátor, lelkész, nyomdász, énekszerző egész életének vezérfonala a menekülés volt. Bornemisza Péteré nélkülönben. Dolgozni Isten ügyén, állandó veszélyeztetettség közepette is. Ebben az élethelyzetben fakadtak fel az evangélikus, illetőleg a közös protestáns énekkincs legértékesebb első darabjai. Ezek a hitteli, mélységből kiáltó énekek szármunkra is erőt adhatnak ezekben a zivatáros időkben. Huszár Gál 1574-es énekeskönyvére vagy Bornemisza Péter 1582-es *Énekek három rendben* című munkájára is rácsodálkozhatunk kiállításunkon.”

Farkas Zoltán arra is rámutatott, hogy az evangélikus egyházzene máig érződik annak építő hatása, hogy Luther Márton kiváló muzsikusként volt. „Lanton játszott, komponált, tévedhetetlen értékítélettel látta meg Josquin des Prez-ben korának legnagyobb zeneszerzőjét. A formálódó gyülekezeti énekkincs alapvető darabjainak nemcsak a szövege származik tőle, de soknak a dallamán is igazított. S ami perdöntő: olyan alapító atya, aki a teológia mellett a zenének adta a legfontosabb helyet, s a zenét az istentiszteleten is szívesen látta a Teremtő szolgálatában. Nemcsak hogy szívesen látta: az igehirdetés egyenrangú fejezetévé tette a *cantio* és *contio*, az ének és a beszéd, igemagyarázat egymást erősítő párbeszédében. Luther azt vallotta, hogy a zene Istenhez vezet az embert, megtanít jobban

megérteni Isten szavát, és előkészíti Isten kegyelmi ajándékainak elfogadására.”

A zenetörténész szöveg továbbá a magyarországi evangélikusság elmúlt ötszáz évének zenei életéről is. Felidézte, hogy a felekezetek szétválása harcok közepette történt. Először az ellenreformációval, majd a felvilágosodást követően az elvallástalanodással kellett hitvalló módon szembenézni. Mindemellett „a belső megosztottság – a felekezeten belüli teológiai irányzatok vitája – sem kedvezett a zene helyzetének”. Erre példaként Pozsonyt említve Bél Mátyás igényességre törekvő egyházzenei kezdeményezéseit hozta, akinek törekvéseit a helyi gyülekezet rendre visszautasította. De zenei szempontból kedvezőbb artikuláris gyülekezetről is hallhattunk: „Sopronban még a legnehezebb időkben is tarthattak istentiszteletet, és művelhették az igényes egyházi zenét.”

„...ahol az Úr Lelke, ott a szabadság” (2Kor 3,17b) – idézte Pál apostolt a Bartók Béla Emlékház igazgatója, hangsúlyozva, hogy a páli, egyúttal lutheri felfogás jelenlétét fedezi fel a mai magyar evangélikus egyházban. Farkas Zoltán elmondta: „A legmagasabb szintű kortárs szellemi alkotások befogadására nyitott, azokban a Szentlélek munkáját meglátó magatartás gyümölcse például az egyébként katolikus Esterházy Péter munkásságához való termékeny viszony, amely legfrissebben a nagy író könyvtárának gondozásában is tetet őr, de ugyanez a nyitottság teremtett kereteket az egyébként ugyancsak katolikus Jeney Zoltán zeneszerző számára *Aus tiefer Not* kantatájának megkomponálására, amely a reformáció emlékévének zárókoncertjére készült, és az utóbbi évtized magyar zeneszerzésének legjelentősebb oratorikus műve lett.”

Farkas Zoltán a kiállításról megállapította: „Az orgonasípoktól a lantig, a szépen metszett énekeskönyvektől a kéziratos korálkönyvecskéig, a Lutheránia dokumentumaitól a főtí kántorképző emlékeiig a kiállítás valamennyi tárgyán felismerhető Krisztus lábnyma.”

A kiállítás minden korosztály számára érdekességekkel szolgál. Sőt a múzeum Borókay Zsófia és Kondor Boglárka munkatársak közreműködésével múzeum-pedagógiai foglalkozásokkal és szabadulósobával is várja az érdeklődőket.

■ – GALAMBOS –

„Békeidőben a zene uralkodik” – A magyarországi evangélikusok zenéje. A kiállítás június 11-éig tekinthető meg az Evangélikus Országos Múzeumban (Budapest V., Deák tér 4.).

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Külső és belső építkezés Salgótarjánban és környékén

Salgótarján és környéke evangélikus templomainak, épületeinek a megújulása már régi vágya volt a helyi lutheránus közösségnek. Ez most megvalósulhat a Magyarország-kormány és Salgótarján önkormányzata közötti együttműködési megállapodás részeként, a Modern városok program keretében ötszázhetvenkilencmillió forintból.

FOTÓ: A SALGÓTARJÁNI EVANGÉLIKUS GYÜLEKEZET FACEBOOK-OLDALA

A gyülekezet imaházában tartott március 8-i projektismertető alkalom kezdetén Horváth-Hegy Ádám helyi beosztott lelkes köszöntötte a megjelenteket, majd rövid prezentáció keretében bemutatta a közösség színes programjait (családlátogatás, családi istentisztelet, bakancsos istentisztelet, ifjúsági alkalmak, fiatal felnőttek alkalmak, biblióra, imakör).

A számos program és esemény a gyülekezet megújulásáról és újraindításáról tanúskodik. Az idén százötven éves egyházközség és a száznegyven éves templom messziről hirdeti a helyi evangélikus közösség élni akarását és újjászületését. „Célunk továbbra is Krisztus követésére, megtérésre hívni az embereket, felülről erőt merítve, de alulról építkezve” – mondta a helyi lelkes.

A fejlesztés érinti a salgótarjáni evangélikus templomot, az imaházat, a gyülekezeti termet és a lelkeszlakást. Az ötszázhetvenkilencmillió forintos támogatásból ezeken kívül a zagyvapálfalvai és a karancslapujtói evangélikus templom,

valamint a ságújfalui evangélikus imaház is megújul.

Kocsis István, az Evangélikus Fejlesztési Iroda projektvezetője a beruházás ismertetésének alkalmával elmondta: a nyár végére elkészülhetnek az ingatlanokat érintő felújítások tervei, ezután indulhat a kivitelezés, és várhatóan jövő év júniusában fejeződhet majd be.

Az alkalmon dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke 1Kor 3,11 alapján hirdetett igét. Felhívta a figyelmet arra, hogy ha eleinkhez hasonlóan Jézus nevében kezdjük a munkát, akkor biztosak lehetünk abban, hogy Isten megáldja ezt a nagyszerű összefogást. A programban más egyházi közösségek épületei is megújulnak; ez így van jól, mert fontos, hogy a rivalizálás helyett az együttműködés és a szolidaritás legyen jellemző az egyházakra – tette hozzá. Mint mondta, a salgótarjáni evangélikus templomot a felújítás során ki is világítják majd, így mindenki megtalálhatja a Jézushoz vezető utat.

A püspök arra is kitért: csak összefogással, egymást segítve lehet a fejlesztéseket megvalósítani. A gyülekezet tagjai adakozással, önkéntes munkával is kiegészíthetik a projektet, így fogja magáénak érezni mindenki.

A rendezvényen Skuczi Nándor, a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének elnöke, Becsó Zsolt országgyűlési képviselő és Fekete Zsolt, Salgótarján polgármestere is kiemelte a *Modern városok program* jelentőségét, az egyházi fejlesztések fontosságát.

Szabó András, a Nógrádi Egyházmege esperese történelminek nevezte a fejlesztéseket, amelyek jelentőségükben szinte veteksznek az épületek egykori megszületésével. Az egyházmege csaknem valamennyi temploma megújult különböző kormányprogramokon keresztül, és ez óriási öröm. Nemcsak a most kapott támogatás mértéke, de a reménység is nagy, hiszen a lelki munka már az épületek megújítása előtt intenzíven elindult. Nógrád megyének egykoron gazdag végvárrendszere volt; ma ezek a végvárak a templomok. Olyan ideológiai és elképzelések jelennek meg a világban, amelyek ostromolnak bennünket. A templomokban az Isten igéjét, a változhatatlan rendet kell képviselni. Nem véletlen a testamentum elnevezés, amely végakaratot jelent. Istennek van egy végakarata, amely nem fog változni. A hegyen épült templom mint végvár hirdeti az Isten szent akaratát, és miszsióra ösztönöz – mondta többek között az esperes.

Végezetül Patakfalvi Zoltán, a salgótarjáni gyülekezet felügyelője szólt a megjelentekhez. Beszédében visszautalt a gyülekezet és a város gazdag történelmére, amely hálaadásra ad okot. Köszönetet mondott minden támogatónak és közreműködőnek. A Szentlelket segítségül hívva kérte Isten áldását a gyülekezetre és az előttük álló munkálatokra.

Az alkalom szeretetvendégséggel és kötetlen beszélgetéssel folytatódott.

■ CSÜRY CSABA

Közelebb kerültek a titokhoz

Műveltségi verseny az úrvacsoráról

Az úrvacsora évéhez kapcsolódva hirdetett – Az Élet kenyere címmel – műveltségi versenyt az evangélikus középiskolások számára az Evangélikus Pedagógiai Intézet. Az országos döntőt március 11-én a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának épületében rendezték meg. A zárófordulóra az előzetes online feladatokat sikeresen teljesítő hét csapat kapott meghívást. Egyházunk tanításának, a gyülekezetekben élő szokásoknak, az úrvacsorai témájú művészeti alkotásoknak az ismerete mellett sokrétű kreativitásra, alkotókedvre és együttműködési készségre is szükségük volt a versenyzőknek.

Sziráki György, az Evangélikus Pedagógiai Intézet (EPSZTI) igazgatóhelyettese, a verseny fő szervezője, egyben a döntő játékmestere köszöntötte a megjelenteket, és mutatta be a zsűri tagjait: dr. Hafenscher Károlyt, a zsinat lelkes elnökét, Zászkaliczky Zsuzsannát, az Evangélikus Országos Gyűjtemény közművelődési igazgatóhelyettesét, Tölly Balázst, a Berzsenyi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium intézményvezetőjét és Majorosné Lasányi Ágneszt, az EPSZTI igazgatóját.

A nyitóáthítatot Krámer György országos irodaigazgató tartotta Mt 26,26–28 alapján. Felidézte, gimnazistaként hogyan vett részt egyedüli evangélikusként a vasárnapi misén az áldozásban, s ez az élmény hogyan irányította érdeklődését az úrvacsora jelentéstartalmára. Megnyitóbeszédében Hafenscher Károly hangsúlyozta, mekkora öröm, hogy középiskolások foglalkoznak mélyrehatóan az úrvacsora kérdéskörével. A versenyzők sokat gondolkoznak, kérdeznek, tanulnak erről a gyönyörű titokról, ezáltal is személyessé válik találkozásuk Istennel.

A tulajdonképpeni verseny a csapatok egyik előzetes feladatának értékelésével kezdődött: az úrvacsora éve – Gryllus Dániel előadóművész által Lackfi János versére írt – himnuszának előadásáról kellett felvételt készíteniük a csapatoknak. A videók megmutatták, hogy a versenyzők mennyire kreatívak, és azt is, hogy felkészülésükben nem maradtak magukra: iskolalelkészük, tanáraik, jó néhány iskolatársuk, akár az egész intézmény is segítette a filmek elkészítését.

A videók értékelése után a döntő változatos feladataiban mutatta meg felkészültségét a mezőny. A jelenetekre előzetesen megkapott feladatleírás alapján

tudtak felkészülni; fontos szempont volt az, hogy a lehető legkevesebb kelléket használják. Giovanni Antonio Sogliani *Az utolsó vacsora* című képének rögtön két változatát is rekonstruálni kellett a vendégek támadása után, és a különbségek

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

megkeresésével azt is ki kellett deríteni, hogy melyik a hamisítvány. A Kahoot! kvíz a versenyzők gyorsaságát és pontos tárgyitudását mérte: a kereszténység kezdeti évszázadainak liturgiai gyakorlata mellett szóba került Luther Márton több, úrvacsorával kapcsolatos tanítása is.

A disputák során az úrvacsora és a 21. századi ember viszonyát, az online istentiszteletek alkalmazásának lehetőségét boncolgatták. Az alkotókörben grafikát, színes rajzot, montázst, karikatúrát vagy bármilyen kreatív alkotást készíthettek a csapatok egy-egy úrvacsorához kapcsolódó lelkesítő gondolattal ábrázolásaként.

A zárófeladatban nem versengtek, hanem együttműködési készségüket mutatták meg a csapatok. A játékosoknak a

páskavacsora előkészítését és az utolsó vacsora eseménysorát kellett megjeleníteniük. A szerepkártyák segítségével szakács, szakácssegéd, étkefogó és pohárnok készítette elő a Mester és két tanítványa részére az ünnepi étkezést.

Az előadás után a zsűri összesítette a szerzett pontokat, majd értékelt az egész vetélkedőt. Zászkaliczky Zsuzsanna kiemelte, hogy a verseny közel két éve alatt a diákok számos feladat kapcsán találkoztak az evangélikus kultúrkinccsel, képzőművészeti alkotásokkal, teológiai és irodalmi művekkel, és ezek megismerése alkalmat adhatott identitásuk meg erősítésére is. Tölly Balázs hangsúlyozta,

megvalósult a pedagógusok egyik álma: eltűntek a tantárgyi határok, és igazán komplex szemlélettel foglalkoztak a diákok, a tanárok és az iskolalelkészek az úrvacsora kérdéskörével.

A verseny döntőjének végeredményét Hafenscher Károly, a zsűri elnöke ismertette. Harmadik helyezést ért el az orosz Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium csapata. Második lett a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium. A 2021–2022-es tanévben *Az Élet kenyere* versenyt a Deák Téri Evangélikus Gimnázium csapata nyerte meg.

Forrás: *Evangélikus Nevelés*

A teljes cikk az *Epszti.hu* oldalon olvasható el.

Lelkészek munkáját segíti új kötetünk

Az *Imádkozz velünk!* című, Szabó Lajos által szerkesztett és a Luther Kiadó által megjelentetett könyvvel segíti a határ mentén szolgáló református lelképásztorok munkáját a Tiszántúli Református Egyházkerület és kiadónk. Az egyházkerületi pasztorációs intézet vezetőjének kezdeményezésére létrejött együttműködés keretében harminc lelkészhez juttatják el az új imádságoskönyvet, ezzel is támogatva a tevékenységüket.

EvÉlet-infó

FOTÓ: MÁRCZ SANUI

EVANGÉLIKUS Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja
Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikuselet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
 • Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
 • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: VITÁLIS JUDIT (judit.vitalis@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
 • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSÁNA (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), HEGEDŰS ATTILA – Ifjúság (attila.hegedus@lutheran.hu), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUZSA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodazsuzsalutherkiado@gmail.com) • Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu) • Nyomdai előállítás: *MondAe Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) www.mondae.hu; Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online)
 • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. A lap digitálisan is előfizethető a Luther Kiadó webáruházában. • Digitális előfizetés negyedévre 1950 Ft, fél évre 3900 Ft, egy évre 7800 Ft. Egy digitális lapszám ára: 450 Ft. • Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldünk vissza.
 • Címlapfotók: ALBIN HILLERT / LWF • ANTTI YRJÖNEN / FCA • MAGYARI MÁRTON • ROMÁN PÉTER
 • SZPISÁK ATTILA FACEBOOK-OLDALA • Címlapterv: SZABÓ DÁVID KÁROLY

ORATIO OECUMENICA

Istenünk, igaz Bírónk! Ha mérlegre tessed tetteinket, könnyűnek találtatunk. De még vársz megtérésünkre, és arra biztatsz, hogy szent Fiad közbenjárását kérjük. Ezért alázattal visszük eléd kéréseinket.

Irgalmas Főpapunk! Te vagy egyházad reménysége, aki feláldoztad magad értünk, hogy megtisztíts minket minden vétectől. Könyörülj rajtunk, hogy ne ítélkezzünk mások felett, hanem rád bizzuk ügyünket, mert tied az ítélet egyedül. Imádkozunk a püspökökért, a lelkészekért, a gyülekezetek vezetőiért, minden keresztyénért, hogy példádát követve alázattal szolgáljunk neked és egymásnak.

Szentlélek Isten! Könyörgünk minden emberért, a téged keresőkért és a közömbösökért. Munkálkodj minden ember szívében, hogy megnyíljon az evangélium előtt, és feltáruljon előtte a keresztfá titka. Áldd meg bőjti elcsendesedésünk, és adj bűnbánatot és reménységet nekünk.

Mennyei Atyánk, áldd meg a családokat, hogy szeretettel legyenek a szülők gyermekeik felé. Óvd meg az időseket a megkeseredéstől, a magánytól. Imádkozunk a családi erőszak áldozataiért, a kirekesztettekért, a megbélyegzettekért. Könyörgünk a háborús árvákért, a menekültekért. Mindenkiért, akit hite, meggyőződése miatt üldöznék, és lakóhelyét elhagyni kényszerül. Fékezd meg a pusztító hatalmakat, és adj békét a földön.

Irgalmas Jézusunk, könyörgünk a betegekért, a kórházban fekvőkért, halálukért. Irgalmas szeretetteddel adj a betegeknek gyógyulást, reménységet, a gyászolóknak vigasztalást.

Végül imádkozunk országunk jövőjéért. Áldd meg a szavazókat, hogy bölcs döntést hozzanak. Légy velünk áldással, hogy téged dicsőítsünk életünkben és halálunkban, aki irgalmasan fordulsz hozzánk, és nem bűneink szerint bánsz velünk. Jézus Krisztusért kérünk, hallgass meg minket! Ámen.

BÖJT 5. VASÁRNAPJA (JUDICA) – 2MÓZ 32,30–32A

Isten előtt közbenjárónk

Közbenjárók. Emberek, akik két fél között segítik a megegyezést. Telis-teli van velük a világ. Mediátor szakemberek – a párkapcsolati problémáktól kezdve a büntetőjogi eljárásokig – az élet szinte minden területén közreműködnek vitás helyzetek rendezésében.

Pártfogók segítik családok mindennapjait. Bróker-cégek pénzügyi szolgáltatást közvetítenek. A parlamentben szószólók képviselik a nemzetiségeket. Diplomatak háborús konfliktusokban jószolgálati missziót végeznek a megbékélés érdekében. Szülők közbenjárnak gyermekeikért az iskolában, hogy a tanár jobban figyeljen oda rájuk. Állásinterjú előtt jól jöhet egy ismerős közbenjárása...

Mai igénk Mózes személyében is egy közbenjárót állít elénk, miközben rámutat az igazi közbenjáróra: Jézusra.

Közbenjáró szeretet. Miközben Mózes a Sínai-hegyen átveszi Istentől a *Tízparancsolatot*, népe a bálványimádás bűnébe esik. Saját kezűleg csinálnak istent maguknak. Áldozatokat mutatnak be az aranyborjúnak. Leülnek köréje enni, inni, felkelnek táncolni. Isten haragra gerjed népe ellen. El akarja törölni őket a föld színéről. Mózes azonban nagy néppé kívánja tenni. Mózes ekkor emlékezteti népét vétkeire, és könyörög értük Istennél. Abban reménykedik, hogy talán tud engesztelést szerezni számukra.

Mózes ebben a történetben mint közbenjáró áll elénk.

Közbenjárása népe iránti szeretetéből fakad. Szereti bűnössé lett népét. Közösséget vállal velük. Úgy könyörög népéért, hogy teljesen egynek tudja magát velük. „...*bocsásd meg vétküket* – mondja Istennek. – *Mert ha nem, akkor törölj ki engem könyvedből, amelyet írtál!*”

Írásmagyarázók szerint ezzel a kijelentésével Mózes mintegy felajánlja magát engesztelő áldozatul népéért – irántuk érzett szeretetéből. Valóban, „*nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja barátaiért*” (Jn 15,13). De magára vállalhatja-e Mózes az engesztelő áldozatot? Magára vállalhatja-e bárki is a helyettes áldozatot? Nem! Hanem az Úr maga gondoskodik áldozatról, hogy megértsük, „*nem az [a szeretet],*

”

hogy mi szeretjük Istent, hanem az, hogy ő szeretett minket, és elküldte a Fiát engesztelő áldozatul bűneinkért” (1Jn 4,10).

Ez a szeretet hozta Jézust a mennyből a földre, hogy közbenjárjon keresztdozatával Isten és ember között. Jézus közbenjárása abból fakad, hogy valóságos Istenként magára vette emberi természetünket, valóságos emberként pedig önként áldozta fel magát. Az Isten és az ember között megromlott kapcsolatot így állította helyre. Ő lett az, aki megbékéltetett mindeneket a keresztfán kiontott vére

által. Ezért egyedül ő az igazi közbenjáró Isten és ember között.

Isten elfogadta Jézus értünk közbenjáró áldozatát. Azzal igazolta ezt, hogy feltámasztotta őt a halálból. „*Ezért üdvözíteni tudja örökre azokat, akik általa járulnak Istenhez, hiszen ő mindenkor él, hogy esedezzek értük.*” (Zsid 7,25)

Jézus, a mediátor. A mediátor pártatlan, semleges közvetítő. Nem vonódik be a felek konfliktusába, hanem közöttük középen állva segíti elő azt, hogy mielőbb és minél jobban megértsék egymást. Jézus, a mediátor, keresztségével Isten és ember között, középütt áll. Keresztjére tekintve engesztelődik az Atya. Keresztje tövében lel békeséget az emberi szív.

Azonban Jézus nem pártatlan! Sőt! Nagyon is elfogult! Végtelenül szereti az Atyát, és végtelenül szeret

bennünket. Közbenjár értünk. Ma is, most is, a mennyei szentélyben, dicsőséges főpapi szolgálatában mint „áldozó Áldozat” esedezik értünk. Vajon felfogjuk-e, mekkora áldás és milyen nagy kegyelem, hogy Isten előtt ő a közbenjárónk?

■ NÉMETH MIHÁLY

Imádkozzunk! „*Jézus Krisztus, szép fényes hajnal, / Ki feltámasz új világgal, / És megáldasz minden jókkal. // Te vagy nekünk egy reménységünk, / Isten előtt közbenjárónk, / Szép koronánk, ékeségünk. // Világosítsd a mi szívünket, / Ismerhessünk meg tégedet, Tanulhassuk szent igédet! // Az Atyával és Szentlélekkel, / Hogy tégedet tiszta szívvel / Mindörökké áldjunk! Ámen.*” (EÉ 92)

BERNARDINO LUINI: MÓZES IMÁDKOZIK A SÍNAI-HEGYEN (1514. KÖRÜL)

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (április 3.) *Isten anyala pedig kiáltott a mennyből Hágárnak, és így szólt hozzá: Mi van veled, Hágár? Ne félj, mert meghallotta Isten a fiú hangját onnan, ahol fekszik! Kelj föl, vedd fel a fiút, és fogd kézen, mert nagy népet támasztok belőle!* 1Móz 21,17–18 (Zsid 12,12–13; Mk 10,35–45; Zsid 5,[1–6]7–9[10]; Zsolt 43) Keresztelésünktől kezdve – mint egykor Hágár – mi is birtokában vagyunk Isten több áldásának és ígéretének. Az élet harcának nagy viharáiban rajtunk is el tud uralkodni a reménytelen kétségbeesés, sokszor lankad a kezünk és megroskad a térdünk a nehezebb próbatételek alatt. Áldás, ha ilyenkor eszünkbe jut: nemcsak egyszer szólt az Isten, hanem Fia által szüntelenül szól ma is, erősít, vigasztal, utat mutat még a kilátástalannak tűnő helyzetekben is. Egyedül ő jelent akár ezerzig előremutató utat a világ tiszavirág-életű megoldásaival szemben!

Hétfő (április 4.) *Jézus mondja: Az én juhaim hallgatnak a hangomra, és én ismerem őket, ők pedig követnek engem. Én örök életet adok nekik, és nem vesznek el soha, mert senki sem ragadhatja ki őket az én kezemből.* Jn 10,27–28 (Zsolt 23,2–3; Jn 1,29–34; Jn 16,23b–33) A jó pásztor a hangjával irányít: hív, terel, fegyelmez – de mindez csak a saját nyájánál működik, idegen állatokat pusztán hangjával nem tud vezetni. A jó pásztor, aki ismer minket, számontartja minden szükségünket, gondoskodik testünkről-lelkünkről egyaránt, az evangélium szelíd hangján szól hozzánk. Élete árán is megvédi övét, hogy el ne vesszünk, hanem örök életünk legyen.

Kedd (április 5.) *Ezek énekeltek, dicsérve és magasztalva az Urat, mert jó, mert örökké tart szeretete...* Ezsd 3,11 (Mk 14,26; Jób 19,21–27; Jn 17,1–5) Különleges adottsága az embernek, hogy életének nagy érzelmi magasságait és mélységeit, örömet, bánatát, szerelmét és gyászát ki tudja énekelni magából. Vajon ma a hála jelent-e még ilyen „csúcspontot” életünkben? Ha – akár a 136. zsoltár vezetésével, majd folytatva annak felsorolását – végiggondolnánk életünk állomásait, minden részletben felsejlene előttünk, hogy (bizony hozzám is igen) jó az Úr, mert örökké tart szeretete. A Krisztusban megszabadított ember hálás szíve énekeljen ma is dicséretet és magasztalást a kegyelem Istenének!

Szerda (április 6.) *Ó, Isten gazdagságának, bölcsességének és ismeretének mélysége! Mily megfoghatatlanok az ő ítéletei, és mily kikutathatatlanok az ő útjai!* Róm 11,33 (Ézs 40,13; JSir 3,1–8.14–20; Jn 17,6–11a) A 21. század embere (sok) mindent tud! Bosszantó néha azzal szembesülni, hogy még a legotthonosabb

területeinken is mennyi „újdonsággal”, ismeretlennel találkozunk időnként. Bár évezredek óta fejtegeti az ember, a Teremtő gazdagságának, bölcsességének és ismeretének valódi mélysége mégis valóban megfoghatatlan és kikutathatatlan marad az ember előtt. Ebből a mindenható gazdagságból mi csak foszlányokat sejtethetünk meg, mindig annyit, amennyit Isten jó tetszése szerint felfed előttünk. De annyi mindig elég is nekünk, hogy segítsen leborulni a szeretet e nagysága előtt.

Csütörtök (április 7.) *[Isten,] aki megsegít téged, a Mindenható, aki megáld téged...* 1Móz 49,25 (1Jn 3,19–20; Jer 15,15–21; Jn 17,11b–19) „Isten segítségével!” – így fogta meg az eke szarvát a földműves, „Uram, segíts!” fohással vágunk bele ma is egy-egy nagyobb munkába, vállalkozásba. Vajon csak a régiektől örökölt szokás ez, vagy komolyan is gondoljuk, hogy segítségünkre lehet, erőt ad, végül győzelemre viszi ügyünket a mindenható Isten? Az igénk szövegével megáldott József élete volt mélységekben, és járt magasságokban – de Istenét egy pillanatra sem veszítette el! Az ő kezéből fogadta el a megpróbáltatásokat, de szintén neki tulajdonította a felemelkedéséhez hozzájáruló különleges képességeit (álmofejtés). Isten sem feledkezett meg róla, valóban áldásával kísérte egész életét.

Péntek (április 8.) *[Isten Krisztussal] együtt életre keltett, megbocsátva nekünk minden vétkünket.* Kol 2,13 (2Sám 12,13; Zsid 10,1.11–18; Jn 17,20–26) Életre kelteni csak a halottat lehet. Mi pedig olvasunk, írunk, beszélünk – élünk. Ennek a ténynek és az ige „életre keltett” üzenetének ellentéte talán a Jel 3,1b üzenetében oldható fel: „...az a neved, hogy élsz, pedig halott vagy.” Bár biológiai életünk töretlennek tűnik, lelki életünk – Krisztus nélkül – halottnak bizonyul, mert így még bűneinkben vagyunk. Az örök szeretet Egyszülöttjében úgy jön elélnk, mint az apa tékozló fia elé: elfedi minden vétkünket, és Isten gyermekeinek méltóságára emel minket.

Szombat (április 9.) *Uralkodik az Úr! Vigadjon a föld, örüljön a sok sziget!* Zsolt 97,1 (Róm 14,17; Jel 14,1–3[4–5]; Jn 18,1–11) Múltan, jelenen és jövőn az Úr uralkodik! Az Ószövetség Seregek Uraként ismerte, aki akkor is választott népének érdekében cselekszik, amikor ítélettel fordul felé. Az Újszövetség így nevezi: „Jézus Krisztus Istene és Atyja”. Vigadozzunk és örüljünk azon, hogy elfordította rólunk az ítéletet, és azt ő maga viselte el értünk a keresztfán, hogy megtörje a bűn és a halál hatalmát, és ő uralkodjon szívünk és életünk fölött.

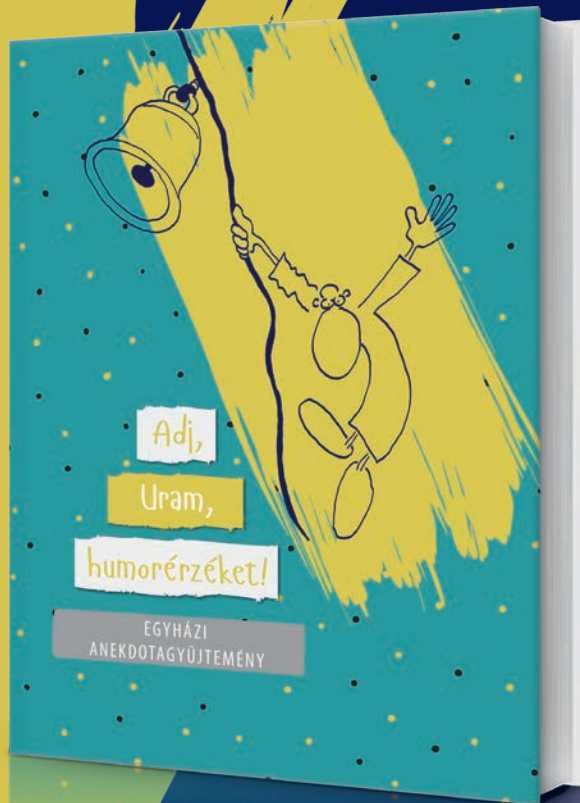

Már kapható!

Adj, Uram, humorérzéket!

EGYHÁZI ANEKDOTAGYŰJTEMÉNY

Az *Adj, Uram, humorérzéket!* című egyházi anekdotagyűjtemény hiánypótló. A változás elsősorban köztünk élő evangélikus lelkészek által elmesélt humoros történetekből kínál egy csokorra valót. Az elmúlt évtizedek mókás történeteit jól kiegészítik a korábbi évszázadokban élt evangélikus lelkipásztorok és iskolatanítók vidám adomái.

3300 Ft helyett 2970 Ft

Elveszett ámen

A tisztelendő úr meglehetősen elnyújtotta a tanítást. A templompadban ücsörgő kisgyermek halankán megkérdezte édesanyját:

– Mikor fejezi már be?

A bölcs válasz nem maradt el:

– Már régen befejezte, csak nem találja az áment.

Lutherkiado.hu

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8.30–17 óra között.

kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

A HÓNAP KÖNYVE

Áprilisban a kötet **30%** kedvezménnyel,
1800 Ft helyett 1260 Ft-ért vásárolható meg.

**Prodán Márta legújabb könyve hamarosan kapható
a Luther Kiadó kínálatában.**

